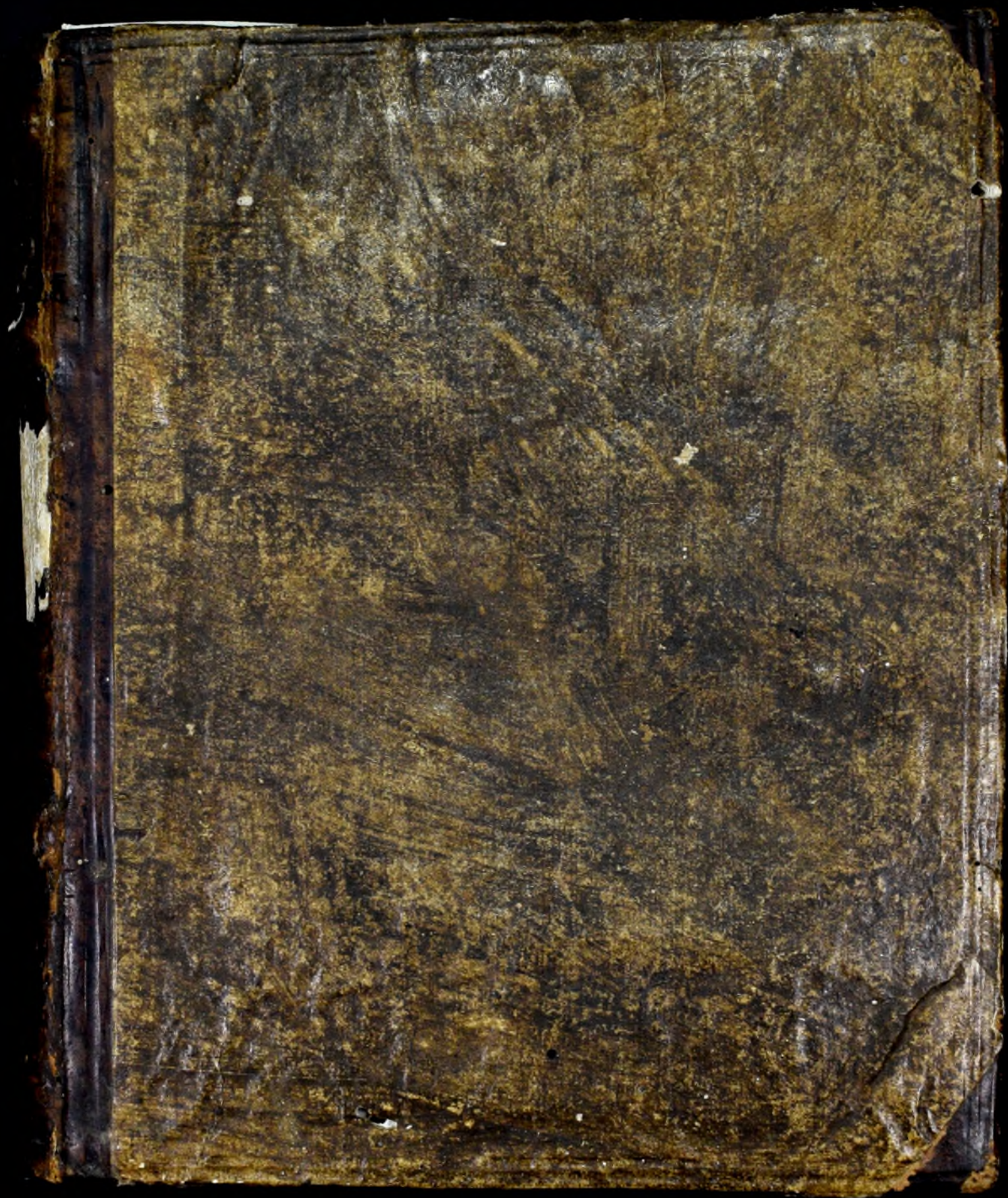
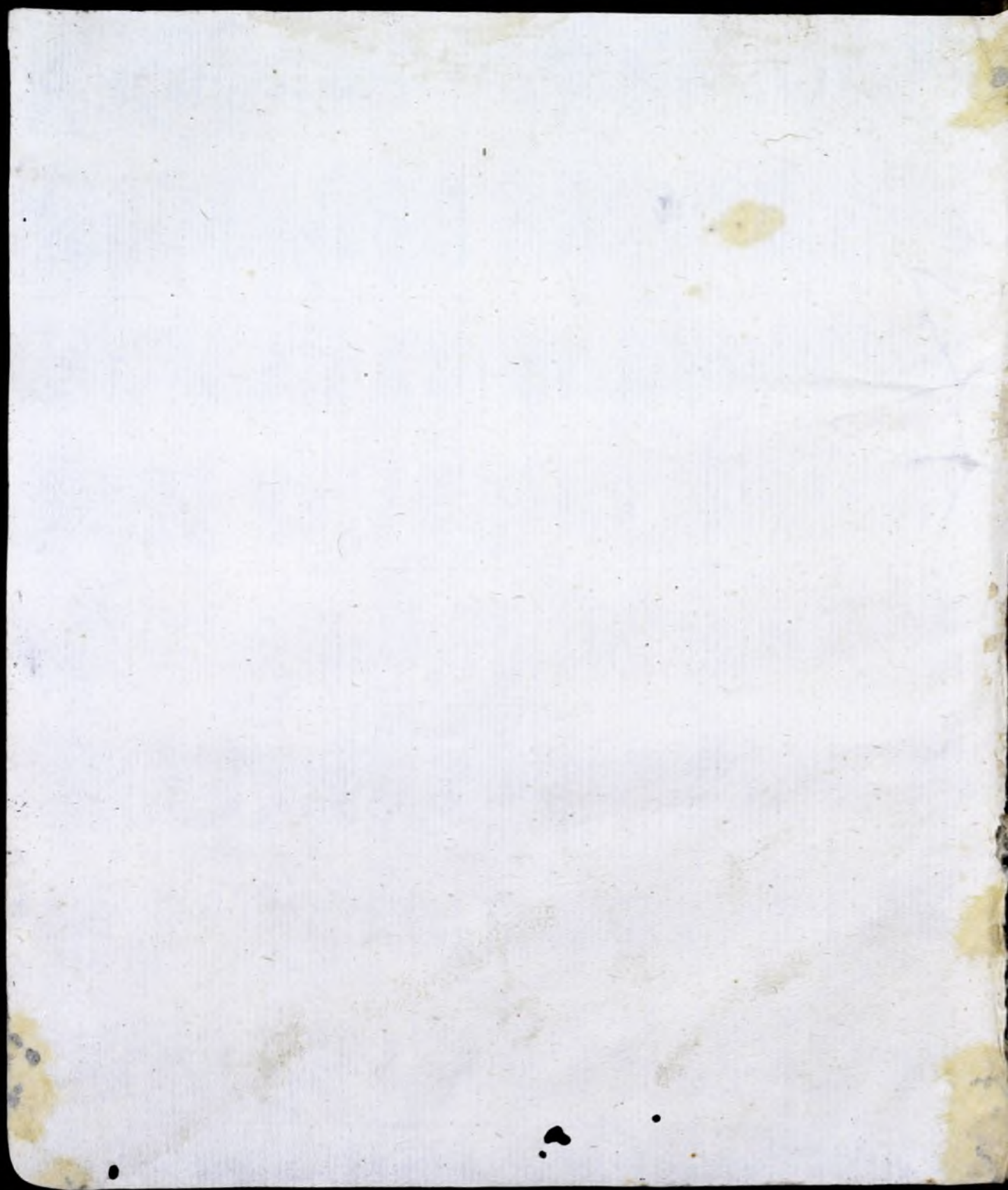

XI/41

ROK ODKUPIENIA

Rok dniami Męki IEZVSOWEY F. 28
W Y M I E R Z O N Y

W nieprzemierzoną żadnemi czasy wieczność nader
szczęśliwey wolności dla nas wiecznych
pierwey więźniow

Z A M I E N I O N Y

Biegiem Kaznodzieyskiej pracy pod czas Piątkowey dewocyi
w Kościele Lwowskim Zakonu TROYCY Przenajświę-
tszej od Wykupienia Niewolnikow

VREMONSTROWANY

przez

X. MARYANA od Świętego Stanisława Zakonu
zwyż pomienionego, Ordynaryusza Kaznodzieię
Lwowskiego na tenczas, teraz zaś S. Theologii
Aktualnego Professora.

Tudzież

Za pozwoleniem Starszych do Druku.

P O D A N Y.

Roku wyiscia naszego na wolność Synow Boskich,
Łaski y nieśmiertelney Chwały. 1747.

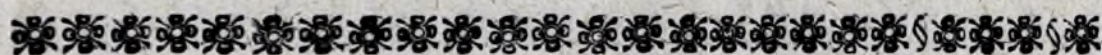
we L W O W I E

w Drukarni Brackiey Świętey TROYCY J. K. M.

Pro Bibliotheca Crasnobrodensi CP.

85.7

APPROBATIO
CELSISSIMI, ILLUSTRISSIMI
& REVERENDISSIMI Loci Ordinarii.
I M P R I M A T V R
Anno Domini 1747, Die 28. Aprilis.
NICOLAUS IGNATIVS
W Y Z Y C K I,
ARCHIEPISCOPVS Metropolitanus Leopoli: mp:

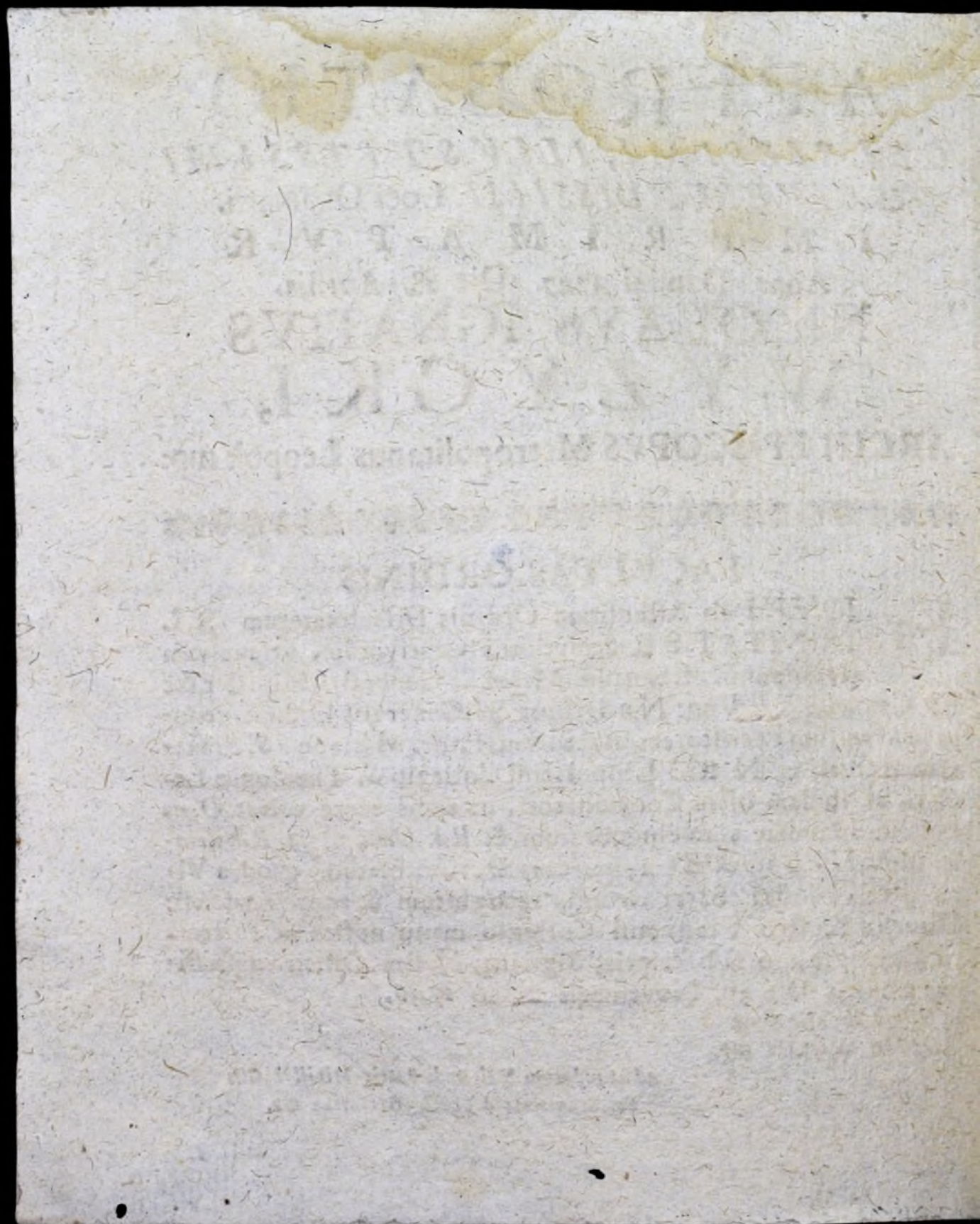

FACULTAS ORDINIS

Fr. JOSEPH ab Ascensione Ordinis Discalceatorum SSS.
Fr. TRINITATIS Redemptionis Captivorum, primitivam
Regulam Profitentium, Maior ac Generalis Minister &c
Ex Commissione Ven: Nri Diffinitorii Generalis Ordinis, tenore
præsentium Facultatem concedimus P. Fr. Mariano a S. Stanislao
Actuali in Nostro Leopoliensi Collegio S. Theologiae Lectori,
ac ibidem olim Concionatori, ut typis edere valeat Opus
Polono Idiomate a se elugubratum, & *Rok Odkupienia, Rok dnia-
mi Męki IEZUSOWEY* wymierzony &c: intitulatum, quod a Vi-
ris doctis Nostri Sacri Ordinis recognitum & approbatum est:
Datur in Nostro Viennensi Collegio manu nostra ac Secreta-
rii Chyrographo subscriptis, Sigillisq; Nostri Officii impressi-
one munitis Die 30. Novembris Anno 1746.

Fr. Ioseph ab Ascensione
Minister Generalis mp.

Ad Mandatum Nri Rndi Patris Miniſtri Glis
Fr. Stanislaus à IESU Secretarius mp.

*Benedicta sit Sanctissima TRINITAS.
Laudetur IESVS Christus per secula longa,
Infinita ejus gloria quod Sonet.*

KAZANIE PIERWSZE Na PIERWSZY MATEK

*Annus Redemptionis mea venit. Isaia 63.
Rok Odkupienia mego przyszedł.*

Zyliż to z Rokiem tysiącnym siedmsetnym
czterdziestym drugim, Rok Odkupienia Pań-
skiego dopiero zbliżył się? że go przy zaczę-
ciu Piątkowej dewocyey promulgować mu-
szę. *Annus Redemptionis Venit.* (a) Przyszedł był Rok
1682 a Rok prawdziwie Odkupienia Pańskiego: *Annus Re-*
demptionis; Kiedy przez Redemptorow Zakonu moiego,
A Micha

(a) P. Ioan: à S. Felice in Triumph: *Misericord:*

Michała *a IESV Maria*, Iana *a Visitatione B. M. V.* y Marcina *a Resurrectione*. (Oprocz innych Obrazow) Cu downa Statua IEZVSA Nazarańskiego wykupiona była od Maurow, a wykupiona była od ciężkiej obelgi, wielkich kontemptow usilna zelozya y gorliwością: *Redempta a Calumniis hominum impiorum*. Prawdziwie na ten czas IEZVS Nazarański w swoim Obrazie, z obrazu dalszey wykupiony wyznał; że Rok odkupienia Jego przyszedł: *Annus Redemptionis mea venit*. Y że przy usilney zelozyi Redemptorow Zakonu moiego zwyciężenia był wykupiony, który całego świata był Nayświętszym pierwey Odkupicielem:

Captivus fueram, Ego Sacer Ordo redemit,

Quiq; Redemptor sum, deinde Redemptus eram:

Iako Imieniem całego Zakonu moiego Kollegium Kordubeńskie remonstrowało Kordubie sławnemu Miastu Statuę IEZVSA Nazarańskiego wykupioną, którego świat cały y Niebo za nayhoynieyszego Redemptora y Odkupiciela nisko adoruie, następującemi słowy plauz solenny głoszac z nieśmiertelnym zaśczytem.

Corduba celtiberis Vrbs inclita scito Redemptum.

Quemq; Redemptorem, mundus & Astra colunt.

Przy tym zaś plauzie termin wszystkim innym zaśczytom intymuiac y zapisuiac: *Redemptorem redimere non plus ultra*. Iakoż większego zaśczytu sobie przypisać nie może moy Zakon: *De Redemptione Captivorum*. Nad ten,

przy

przy którym intytułowac się może. *Redemptoris Redemptrix* Odkupiciela całego świata Odkupicielem. Na Krzyżu tu sprzyłęgła nieśmiertelna chwata, y o krok daley niezerzyć się, gdzie pod znakiem zbawienia, to jest pod Krzyżem certuiacy moy Zakon samego wykupił Redemptora.

Ipsa Redemptoris Crux est praeclara Redemptrix,

Qua non plus ultra fama sonare potest,

Więziły grube Narody w Cudownym Prototypie Najswiętszego Odkupiciela IEZVSA Nazarańskiego: *Captivantes Redemptorem*, niechcąc *Captivare intellectum in Obsequium fidei*. Lecz gdy zniewolić zakamieniałego serca do wiary niechciały, więzić w ciemnych tarasach światło niestworzone Odkupiciela nie potrafiły w portrecie swoim tak dalece, iż śmieie decydować muszę:

Lux licet in tenebris in Cárcere sit, Redemptor,

Solem Iustitiae, nubila nulla premunt.

Bo odkupiony Odkupiciel IEZVS cudownym sposobem *Redemptor Redemptus*. W Statuach swoich cudami y łaskami po całym iasnieie świecie; iako y na tuteyszym mieyscu Prześwíetney Metropolii Ruskiey. Dosyć mi krotko namienić o Roku zwyż wyrażonym odkupienia Iezusowego. Zem zaś solenna Redempcyą całego świata promulgować zaczął przy Piatkowej Dewocyey, to nie dziw; ponieważż też cyrkumstancya racyami objaśnić zechcę.

Miałam tu racya z dnia Piatkowego wynikająca, który iako od nieczystey Wenery ma swoia denominacya. *Dies Veneris*, tak też w ten śmierci podległ Bog w ludzkim ciełe zrad, że go naybardziej rozpustne lubieżności nasze ukrzyżowały. Ach płaczcież w dni Piatkowe w rozpustney Wenery lubieżnościach zatopieni, y w sama tylko też pokutnych rozplływajcie się powodź, żeście naywiększa byli przyczyna śmierci Iezusowej, pociagam was do tego, Zelanta słowy mowiac.

*Luce obit Veneris, Veneris fle turba; Videtur,
Causa Dei Passi maxima namq; Venus.*

Ze w dzień Piatkowy umarł na krzyżu Iezus dla odkupienia naszego, dla tego nayprzyzwoliciey w dni piatkowe Rok odkupienia naszego głoszę y intymuję, *Annum Redemptionis*. Łączę tu ieszcze powtorna racya moiey intymacyey w ten sposób. Ponieważ iako w Piątek pierwszy nasz Protoplasta był uformowany z ziemi y stworzony, tak też po ciężkim grzechowym upadku w nowe reformować się zaczął łaski w dzień piatkowy, gdy w piątek dla zbawienia naszego poczał się z Ducha Przenayświętszego w Niepokalanych wnętrznościach Maryi, y złączył się z natura ludzka Syn Boski; tudzież piątek przez kongruencya ukonsekrował dla siebie, ażeby wtenże przez okrutną mękę y śmierć odkupił człowieka. Iako zeznaie *Rupertus* Opat na zdaniu innych Doktorow
Swię-

na Pierwszy Piątek

5

Świętych wsparty w te słowa mówiac: (b) *Feria sexta Conceptus est, die quā Veterem formavit Adam de limo terrae; novum sic reformare capit hominem Deus de vera carne Virginis Mariae; eodem die Redempturus mortis Passione.* Tę w dni piątkowe słuszniem zaczął rokować o wielkiej dla nas szczęśliwości, w które Bóg Wcielony ogłosił y zaczął Rok odkupienia swego: *Annus Redemptionis meae venit.* Iako iasniey Doktor y Purpurat Kościoła Hieronim S. czyta: (c) *Hic est annus Redemptionis Christi.* Tento jest Rok usty Prorockimi ogłoszony, Rok odkupienia Iezusowego, czas Redempcyey naszej. Szczycić się *ex instituto Redemptor* muszę starozakonnego Kaznodziei słowy. (d) *Spiritus Domini super me, ut predicare Captivis indulgentiā, ut predicare annū placabilē Domino.* Ziem przejął w rzetelności na siebie funkcyę depredykować wolność nader szczęśliwą opłakanym więźniom, y oraz Rok prześlągania Pańskiego: *Annū placabilē Domino.* Czyli według uczonego Lirana *Annū gratiae* Rok łaski, gdyż przez rok prześlągania Pańskiego, czas łaski dla nas determinowany rozumie pomieniony Author (e) *Placabilis Annus Domini, est tempus gratiae.* Łaskawieie dla nas prześlągane Niebo, które pierwey surowo zagniewane było, gdy rok odkupienia przyszedł Syna Boskiego: *Annus Redemptionis meae venit.* Rok to dla nas Wielkiego Jubileuszu: *Annus Iubilei.* Rok zupełney Abolu-

(b) Rupert: Ab. L. 3 de Div. Off: c. 19. S. Bonav. Itiner: c. 6. (c) S. Hier: Sup: Iſa: c. 63. (d) Iſa: 61. (e) Glos: Ord: init: Sup: Iſa: 61.

Absolucyey od więzow grzechowych, w których wszyscy tak długo ięczeli.

Y słusznie to wyznaię, ten albowiem miał przywilej w Starym Testamencie Rok Jubileuszowy, iż kiedy się ten zaczynał, taxować powinni byli zaraz zaprzędane rzeczy, y według proporcjonalney ceny szacować (f) *Statim ab Anno incipientis Iubilei, quanto valere potest, tanto aestimabitur.* Świadczy Litera Pańska. Drugi ten miał przywilej Rok Jubileuszowy, że z tym reempcya złączona była, tym sposobem; że zakupione dobra w Rok Jubileuszowy wracać się powinny były do dawnego possessora y Dźiedzica: (g) *Habebit emptor quod emerat usq; ad annum Iubileum, in ipso enim omnis venditio redibit ad Dominum, & ad Possessorem pristinum.* Iako powtornie litera Pańska świadczy. Podobnym sposobem Rok zbliżony odkupienia naszego: *Annus Redemptionis*, iest to Rok wielkiego Jubileuszu dla nas. Zakupił był nas wszystkich w swoją posessyę po grzechowym upadku Xiaże piekielnych ciemności, y doputy w ciężkim trzymał więzieniu, poki Rok łaski: *Annus gratia*, Rok Jubileuszu uprzywileiowanego: *Annus Iubilei*, Rok odkupienia niezbliżył się, który Syn Boski w ludzkim ogłosił cieie: *Annus Redemptionis mea venit.* Więc y mnie nie inaczey rokować, tylko głosić swobodne lata: *Annos libertatis*, intymować więźniom nader szczęśliwą wolność:

(f) Lev: 27. (g) Lev: 26.

ność: *Prædicare Captivis indulgentiam*. Gdzie Syn Przed wieczny w czasie śmiertelność naszą przyiawszy, zaczął za nas zupełną czynić exsolucya: *Annus Redemptionis mee venit*. Nie inaczej zaś tę uczynił tylko przez mękę y śmierć krzyżową (h) *Redempturus mortis passione*. A zatem nie inna tu wnosić muszę illacya, tylko tę: Iz Rok odkupienia Iezusowego, *Annus Redemptionis*, Rok dniami męki Iezusowej wymierzony, w nieprzemierzona żadnem i czasy wieczność, nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas wiecznych pierwey więźniów. Y ta to będzie materya Piątkowych Kazań moich, remonstrująca nayhoynieyszy okup Nayswiętszego Odkupiciela naszego, na większą a większą chwałę Boga w Troycy Przenayswiętszey Iedynego ukonsekrowana. A M D. G. Za błogosławieństwem twoim Marko Odkupiciela naszego, *Mater Redemptoris* Przenandośtoynieysza, Marya Panno.

Iak od wiekow dla nas uprøwidowane było odkupienie w predestynacyey Boskiej po przewidzianym upadku grzechowym. tak w wieczność nader szczęśliwey wolności zamieniło się. Y tak.

Apoc: Cap: 13. O Niebieskim Baranku wyznać Apokaliptryczny Ian S: iż ten od wiekow ieszcze śmierci podległ, czyli odpoczatku świata: *Agnus qui occisus est ab Origine mundi*. Iakimże pytam się sposobem od poczatku zaraz świata męce y śmierci był podległy niewin-

ny

ny Baranek Jezus? kiedy dopiero w kilka tysięcy lat po stworzonym świecie urodził się Redemptorem świata y Zbawicielem. Daję mi na samprzód Doktorowie Święci replikę, y informacya tak decydując: (i) *Agnus occisus ab origine mundi, non in se, sed in suis typis & figuris*, to iest: Iz Niebieski Baranek Jezus śmierci podległ odpoczątku świata nie sam w swojej Osobie, lecz tym sposobem szczególnie, że był przeznaczony w różnych znakach y figurach. Y tak na samprzód przeznaczony był w ofiarach niewinnego Abela, które przyjemne wielce Bogu z swoich pierwiastków ukonsekrował. (k) *Respexit Dominus ad Abel, & munera ejus* Zkąd zaś tak przyjemne Bogu Ofiary były Abela? wyznaie Doktor Narodow Paweł S mówiąc: (l) *Fide plurimam Hostiam Abel obtulit. Theodoretus czyta praeiosorem hostiam*. Wielkie zas y drogie Ofiary Abela były nadzamiar kontentujące Boskie serce, że z wielką ukonsekrowane wiara ku Bogu, nie tylko jako Stworzycielowi, ale też jako Odkupicielowi; w swoich albowiem ofiarach gdy Baranka dedykował, symbolizował w tym Niebieskiego Baranka, to iest lędynaka Boskiego, który na okup całego świata miał być Przedwiecznemu Oycu na krzyżu ofiarowany; a symbolizował go żywa wiara przyszłej męki tegoż lędynego y nayukochańszego Syna Boskiego, którego taka ofiara zgodnie przeznaczyć mogła:

(i) SS. Amb: Ansel: Tho: & alii (k) Gen: 4. (l) Heb: 11.

gła: iako tu mowi Rupertus Opat: (l) *Primus unigeniti Filii Dei testis Abel voluntarium Deo de primogenitis gregis sui sacrificium obtulit; idq; fide Passionis eiusdem unici & Dilecti Filii Dei, quem tali sacrificio praesignari condecuit.* Powtornie symbolizowany był niewinny Baranek Jezus w Baranku owym, którego doyrzał Abraham Patryarcha utkwionego między cierniem, y wziętego ofiarował za Izaaka Syna swego (m) *Levavit Abraham oculos suos viditq; Arietem inter vepres haerentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio.* Całopalenie na Ofiarę Bogu Abrahama Patryarchy chętne, znaczyło to, iż cały pałał ogniem miłości niepojętej ku nam Najświętszy Odkupiciel, sam siebie za Izaaka plemię na ofiarę ofobliwszą konsekrując. Co nie moim to sentymentem wyznać, lecz Infułara Medyolańskiego, słodkomowcy y Doktora Kościoła, który tak tu decyduje do zdania mego: (n) *Demonstrat etiam genus Passionis, cum suspensum ostendit cornibus arietem; Virgultum illud pauculum Crucis est.* To jest: iż wklar Abrahamowi Patryarsze na ofiarę, uprowidowany Baranek zawieszony między ostrym cierniem remonstrował sposób męki Jezusowej; gdyż krzak cierniowy znaczył krzyż, na którym miał Jezus dla zbawienia, y odkupienia naszego być zawieszony. Żywa na ten czas wyznał y Abraham Patryarcha wiarą mówiac: (o) *Providebit Deus Victimam sibi: V-*

B

patrzy,

(l) Rup. Ab: l. 4. in Gen: 6. 2. (m) Gen: 22. (n) S. Ambr: Lib: de Abrab: 6. 8.

(o) Gen: 22.

patrzy, uprowadzić Bog Wszechmogący dla siebie sam ofiarę. Uprowadził albowiem Bog Wszechmogący sam dla siebie ofiarę, kiedy przeznaczył y ordynował mękę Jezusa na odkupienie całego narodu ludzkiego. (p) *Providisse dicitur Deus victimam sibi, quando ordinavit Patrem o nem Christi ad generis humani Redemptionem.* Mowi uczony Origenes, właśnie *originem ex Symbolo* na klar wyprowadzający odkupienia naszego, czyli z znaku rzecz przeznaczona remonstruiący. Trzeci raz figurowany był niewinny Baranek Jezus w Wielkonocnym Baranku, który według przykazania przez Moyżesza danego lud wybrany ofiarować był powinien, y tegoż skolligowanym domom prezentować (q) *Tollet unusquisque agnum per familias & domos suas &c.* Nie inaczej albowiem y Jezus Naydobrotliwszy przy męce swoiey miał być ofiarowany, tylko iako cichy Baranek przez zapamiętałą złość Żydowską od domu do domu prezentowany z ciężką obelgą, od Anasza do Kaifasza, od Piłata do Heroda, y tam daley, uś swoich na ciężkie obelgi, nieznośne razy, nieotwierający, według wyroku Proroka Pańskiego: (r) *Sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi Agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum.* Nie innym sposobem tylko iako najpowolniejszy Baranek na ofiarę destynowany, sam się chętnie y dobrowolnie ofiarował Jezus, y na okrutną nawet śmierć

za-

(p) Orig: sup. Gen: hom: 8. (q) Exodi 12. (r) Isaia 53.

za wyzwolenie całego świata, ponieważ tak sam o sobie usty Prorockimi mówi: (s) *Ego quasi Agnus mansuetus, qui portatur ad Victimam.*

Farao Regnant Egipski długo w ciężkiej opresyi y niewoli trzymając lud Izraelski, po wielu Wszemchnocności Boskiej cudach; po ciężkich plagach, którymi był dotknięty z całym Egiptem, przełknięty śmiercią pierworodnego Syna swego łaskawieć niby zaczął y lud Izraelski wolnością požadana udarować przybiecał. Więc zawoławszy do siebie w nocy Moyżesza y Aarona błogosławieństwa od nich prosił (t) *Abeuntes benedicite mihi.* Chaldeyska wersja czyta: *Orate pro me.* Jakimże sposobem zakamieniał Faraona serce zmiękczyło się y nakłoniło do klemencyi, pierwey w uporze swoim niewzruszenie trwające? (u) *Induratum est cor Pharaonis,* że wolnego ludowi Izraelskiemu wyjścia z niewoli pozwolił, y błogosławieństwa dla siebie, tudzież modlitew ichże pretendował: *Abeuntes benedicite mihi.* Daie Rupertus Opat racya: (w) *Per immolationem agni Pharao quondam superatus est, & Israelitarum servitus soluta.* Jak by przez ukonsekrowanego na ofiarę Baranka Farao tyran zakamieniały był przezwycięzony tak dzielnie, że lud wybrany z niewoli ciężkiej musiał wypuścić. Figura y to była w ofiarowanym Baranku od ludu Izraelskiego, Niebieskiego Baranka Iezu-

Bz

fa

(s) Iere: 11. (t) Exodi 12. (u) Exodi: 7. (w) Rupert: Ab: in Exod: c. 12.

sa, ktorego Ian S. Barankiem Boskim remonstrował światu: (x) *Ecce Agnus Dei*. Ten to cichy y niewinny Baranek, gdy się sam dobrowólnie na ofiarę konsekrował: (y) *Oblatus est, quia Ipse voluit*, dopiero przewyciężył piekielnego Faraona, krwią zaś swoją Przenaydroższą świat cały odkupił: (z) *Agnus redemit Oves*. Ktorego sama szczególnie krwią Przenaydroższą świat cały mógł być odkupiony, y od wieczney uwindykowany niewoli: (a) *Singulariter hic est Agnus Dei; quia singulariter huius Agni sanguine solo homines redimi potuerunt*. Mowi Anielski Doktor. Tegoż to Niebieskiego Baranka tryumfalny applauz słyszał w Empirze Apokaliptyczny Ian S. w te słowa wyrażony od Niebieskich Orszaków: (b) *Dignus es Domine accipere librum, quoniam occisus es, & redemisti nos in sanguine tuo, & fecisti nos Deo nostro Regnum, & regnabimus super terram*, Goczien iestes Pannie wziąć Księgę na zapisanie Elektorów twoich w nieśmiertelney chwale; ponieważś podległś śmierci, y odkupiłś nas Bogu krwią twoją Przenaydroższą, y uczyniłś nas Bogu naszymu królestwem, y królować będziemy nad ziemią. Otoż odkupieni krwią Przenayświętszą Niebieskiego Baranka Iezusa w koronie nader fortunney szczęśliwości wolnemi, udzielnemi Regnantami: *Regnabimus super terram*. Ten był u dawnych Rzymian zwyczaj, iż kiedy sług swoich wolnością Monarchowie

udaro.

(x) Ioan: 1. (y) Isaia 53. (z) Eccl: temp: Pasch: (a) S. Tho: in cat: Aur: ex S. Aug: (b) Apoc: 5.

udarowali, więc ci w Pańskiej zawsze prezentować się
 powinni byli koronie na znak wolności swojej. (c)
 Coż może być zawiększa wolność, co za większy być
 może zaszczyt pełen nieśmiertelney chwały? nad ten,
 iakobydz w kompucie sług Boskich. Ten albowiem nie
 tylko wszelka celuie y przewyższa wolność, ale też
 prym ma między wszelkimi godności eminencyami,
 decyzya Filona Hebreyczyka: (d) *Servire Deo maxi-*
ma est gloriatio, non modo libertate major, sed Principatu Ie
 dnakże odkupieni krwią Przenayświętsza Niebieskiego
 Baranka Regnantami być się uznają: *Redemisti nos in*
sanguine tuo & *Regnabimus*. Y słusznie; ponieważ wkom
 put sług Iezusowych gdy poszli odkupieni, purpura
 krwi tegoż udystryngwowani, nie wkomput sług hołdo
 wniczych, lecz wkomput przyjaciół, wkomput Re
 gnantów nieśmiertelney chwały, y zobopolnych dzie
 dziców poszli, iako mówi: *Rupertus Opat: (e) Confiten-*
tur omnes Redempti, & verum dicunt, quia sunt servi Iesu
Christi, qui eos redemit; quia ipse, qui redemit, non servos sed
amicos, non subservientes, sed Corregnantes, & haeredes sibi
fecit. Tu dopiero w swerze naydoskonalszey szczęśliwo
 ści staneli odkupieni krwią Przenaydroższą Niebieskie
 go Baranka Iezusa, ktorych gdy odkupił, na znak wie
 czney wolności korona łaski y chwały: *Coroná gratia &*
gloria, udystryngwował, by wespoł z nimże byli Regnan
 tami

[c] Tertul: de Cor: Milit: (d) Philo, Heb: lib: de Cherub: (e) Rup: Ab: in Apos: c. 1.

tami y wieczność nader szczęśliwey dziedziczyli wolności: *Redemisti nos in sanguine tuo O regnabimus.* Imieniem to naszym ten applauz w gornym Empirze był ogłoszony, Niebieskiemu dedykowany Barankowi. Ażatym słusznem decydował: iż rok odkupienia, rok dnia mi męki Iezusowej wymierzony, w nieprzemierzona żadnem i czasy wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniów pierwey wiecznych.

Wracam się jeszcze do słow Apokaliptycznego Iana *Agnus qui occisus est ab origine mundi*, ażebym na większy klar wyprowadził, iakim sposobem Niebieski Baranek Iezus od początku zaraz świata śmierci podległ: Elucyduie to S. Paulin Biskup mowiac: (f) *Ab initio seculorum Christus in suis patitur, O triumphat. In Abel occisus est a fratre, in Noë irrisus a filio, in Isaac oblatus, in Ioseph venditus &c.* Od początku wieków Iezus w sprawiedliwych męce podlegał y tryumfował, w Abelu niewinnym zabity od złośliwego Kaima, w sprawiedliwym Noe wysmiany, w Izaaku ofiarowany, w Iozefie czystości y mądrości pełnym zaprzędany. Ci albowiem wszyscy sprawiedliwi figurowali w sobie mękę Iezusa. Figurował niewinny Abel zabity śmiercią okrutną Iezusa; bo iako złośliwa nienawiść Kaima, w pole wyprowadził Abela śmiercią nakarmiła po ciężkim od drzewa rażie, tak y zazartość Zydowska Iezusa za Ierozolimskie

(f) S. Paulin: *Epla. 27. ad Aprum*

skie wyprowadziwszy miało na drzewie krzyżowym rozpiętego okrutnie zabiła: (g) *Christum ad mortem sibi ab invida gente inferendam properantem figuravit Abel, dum a Cain invido in agrum ducebatur, ut ibi ligno necaretur. Mowi uczony Mallonius. Wymowna była krew niewinnego Abela, kiedy ku Niebu wołała z ziemi, bratoboycę głosiła Kaima, o zemstę na niego prosić: (h) *Quid fecisti? vox sanguinis Fratris tui clamat ad me de terra. Lecz doskonalszey była wymowy krew Świętszego Abela Iezusa pod czas okrutney męki hoynie wylana, iako Doktor, narodow Paweł S. mowi: (i) *Accessistis ad montem Sion Testamenti novi mediatorem Iesum, & sanguinis asperersionem, melius loquentem, quam Abel. Przyśtaąpiłście do gornego Sionu (mowi do Elektow Boskich Apostoł) y do nowego Testamentu Medyatora Iezusa ktorego krew Przenayświętsza lepiey peroruje niżeli Abela. Sion iedno to co: *visio pacis. Tak nie o zemstę Świętszego Abela krew hoynie wylana profiła, lecz pokoy nam požadany ogłosiła, nie ruinę całego świata, lecz odkupienie tegoż intymowała: (k) *Melior itaq; secundus quam prior fructus; quia in isto mundi Redemptio annunciat, in illo mundi ruina. Mowi Insułat Medyolański. Tak śmierć y obelgi od wiekow obrał dla siebie Syn Boski: *Occisus ab origine mundi; a żeby za grzechowy excess pierwszego Protoplasty zupełna uczynił satisfakcyę. Tu do nas mowi Pan y Odkupiciel Nayświętszy Prorockimi usty: (l) *In misericordia sempiterna misertus sum tui Redemptor*******

(g) Mallon: de S. Synd: fol: 121. (h) Gen: 4. (i) Hebr: c. 12. (k) S. Amb: Tract de Hott: ad Virg: (l) Isaia 54.

redemptor tuus Dominus. W wiecznym miłosierdziu nakłoniłem się ku tobie człowiecze do klemencyi, iako Pan y oraz twoy Odkupiciel. W wiecznym zapewnie miłosierdziu; ponieważ od wieków ieszcze Syn Boski był przewidziany y predestynowany na to, ażeby w swoim czasie świat cały odkupił, y dla zbawienia nas wszystkich na krzyżu umarł. Iako Hugo Kardynał na słowa Apokaliptycznego Iana mówi: (m) *Occisus est ab origine mundi, ut pote qui jam ab aeterno a Deo erat decretus, prescitus, & predestinatus, ut mundum suo tempore ab interitu redimeret, & pro omnium salute in ara Crucis moreretur.* Gdzie inwestygować ieszcze muszę iakimby sposobem Iedynak Boski na to był przewidziany od wieków y przeznaczony dekretem Boskim, ażeby świat cały odkupił czasu swego przez mękę y śmierć własną w osobie swojej, kiedy przed wieki męce, ani też śmierci podlegać niemógł, będąc nieśmiertelnym Bogiem. Lecz informuje mię tu Purpurat Kościoła y Doktor S. w te słowa mówiący: (n) *Sicut omnipotens Deus ineffabili Providentia suae intuitu, antequam homo fieret, hominem periturum diabolicam machinatione praevidit, sic etiam Redemptionis humanae consilium ante saecula in immensa pietatis suae Visceribus habuit. Sicut ergo (iuxta decretum Dei) impossibile erat, ut humani generis Redemptio fieret, nisi Dei Filius de Virgine nasceretur, ita etiam necessarium fuerat, ut*
Virgo,

(m) Hugo Card; hic cum aliis. (n) S. Pet; Dam; Ser; 2. de Natte B. V. M:

Virgo, ex qua Verbum Caro fieret, nasceretur. Iż iako Bog Wszechmogący, niewypowiedzianym Opatrzności swojej względem, pierwey anizeli był człowiek stworzony, przejrzał doskonale, że tenże człowiek diabelską chytrością zwiedziony miał zginąć, tak też odkupienia ludzkiego radę y sposób przed wieki w niedościgłym nieograniczonego miłosierdzia swego miało utajony sekrecie. Iako tedy (według dekretu Boskiego) niepodobna rzecz była, ażeby narodu ludzkiego odkupienie wypełnione było, poki by Syn Boski z wnętrzości Niepokalanych Nayswiętszey Maryi Panny nieurodził się, y męce podległe, tudzież śmiertelne nieprzyjął ciało, tak też potrzebna rzecz była, ażeby Nayswiętsza Marya Panna, z ktorey Wcielone Słowo wyniknąć miało, pierwey narodziła się. To sposób decyzyey pełney klemencyey y dekretu Boskiego dla odkupienia naszego od wieków determinowany. Coż dopiero ominować? kiedy już wprzewidzianym czasie, y przez dekret Boski destynowanym, męce y śmierci podległe ciało przyjąwszy w Niepokalanych wnętrzościach Nayswiętszey Maryi Panny, umarł za nas Nayswiętszy Odkupiciel Jezus, tym Imieniem po narodzeniu w czasie przyzwoitym do odkupienia naszego nazwany. Oto nie ominować, lecz wrzetelności decydować. Iż usprawiedliwieni przez krew Przenayswiętsza podczas okrutney męki hojnie

C

wylana

wylana, nieodmiennie pewni jesteśmy nieśmiertelney chwały, Apostolskiemi mowiac słowy: (o) *Secundum tempus Christus pro nobis mortuus est, multò igitur magis nunc iustificati in sanguine Ipsi, salvi erimus.* Już tu nie sama nadzieia kontentować się z Psalmistą Pańskim: (p) *Redimet Dominus animas servorum suorum.* Odkupi Pan dusze sług swoich, lecz po hoynym odkupieniu Pana, wieczność szczęśliwey wolności, wieczność pełna pociech głosić potrzeba, o ktorey rokował Prorok Pański: (q) *Redempti a Domino convertentur, & venient in sion cum laude, & Latitia sempiterna super Capita eorum.* Odkupieni od Pana (to jest, Najswiętszego Odkupiciela naszego Jezusa) przywroceni będą, y zdażą do gornego Syonu zplauzem wychwalenia, y korona wiecznych pociech uwiecznieni będą. Gdzie ponieważ tak Prorok Pański ominował, toć y ia słuszniem decydował. Iz rok odkupienia, rok dniami męki Jezusowey wymierzony, w nieprzemierzona żadnem i czasy wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniow pierwey wiecznych: *Nunc iustificati in sanguine Ipsi, salvi erimus.*

Ad Ephesios c. i. Doktor Narodow Paweł S mowi: *Elegit nos in Ipso ante constitutionem mundi, ut essemus Sancti, & Immaculati in conspectu eius.* Wybrał nas Bog Wszechmogacy w Jezusie przed stworzeniem świata, ażebyśmy

(o) *Ad Rom: c. 5.* [p] *Psal: 33.* [q] *Isaia 35.*

byśmy byli Świętymi, y niespokalanemi przed Obecnością iego. Nie inaczej zaś Elektami swoimi nas uczynił od wieków Przedwieczny Ociec, tylko przeznaczeniem dobrowolnym przez Iezusa, to jest, przez przewidywane zasługi iego, przez które to przeznaczenie z znacznym szczęściem do komputu Synów Boskich nas przyiał. (r) *Qui praeordinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum.* Mowi tenże Apostoł. (s) Przeznaczenie zaś czyli predestynacya z swojej własności nieco innego jest: tylko przygotowanie przez łaskę Boską, przez którą rozum y dowścíp mające stworzenie dyryguie się y ordynuje, ażeby zdążyło do odziedziczenia wieczney szczęśliwości. Ta zaś predestynacya jest to wolnym y dobrowolnym dekretem Boskim, którym decydował Bog Wszechmogący naród ludzki przez grzechowy excess pierwszego Protoplasty Adama upadły fatalnie erygować, y podźwignąć, bez żadnych własnych zasług do pierwszej niewinności, tudzież łaską poświęcającą przyozdobić, y sobie za synów obrać, co większa za dziedziców przywłaszczyć, to jest przyprowadzić do łaski, ażebyśmy zgodni byli do odziedziczenia nieśmiertelney chwały. Predestynacya zaś jest dwoiaka według Theologów: *Alia predestinatio inchoata, alia predestinatio completa.* Pierwsza predestynacya inceptę tylko, czyli początek mająca, z Boskiej wynikająca klemencyey, przez którą Bog wszystkich

C₂

Elektów

(r) *Ad Eph: c. 1. V. 5.* [s) *S. August: de Praedest: Sanctorum c. 10.*

Elektów przeznacza do łaski, w ktorey trwając dopełnić mogą predyktynacya swoją przez zbawienne uczynki y dostąpić wieczney szczęśliwości, do ktorey są stworzeni y przeznaczeni. Czyli krocimy mówiąc: *Prædestinatio inchoata*. Predestynacya początek mająca: Jest to łaska Boska, która czyni nas zgodnemi do nieśmiertelney chwały, jednakże naszej persewerancyey, naszej stałej trwałości potrzebuie w łasce tejże, y kooperacyey zobopólney zbawiennych uczynków; pierwej albowiem nam daie Bóg Wszechmogący zhojności swojej łaskę, a potym (jeżeli w tejże łasce doskonale trwamy, y iey korrespondujemy dobrymi uczynkami) nieśmiertelną chwałę, iako omińował Psalmista Pański (1) *Gratiam & gloriam dabit Dominus*. Łaskę y chwałę da Pan: Inna zaś predestynacya jest doskonałsza y zupełna w szczęśliwości, y ta to jest Świętych y Błogosławionych w Niebie: *Prædestinatio Completa in cælo Beatorum*. Z ktorey nader fortunny już skutek otrzymali nieśmiertelney chwały. Jakim zaś sposobem pomieniony skutek otrzymali? oto tym; a nie innym; ponieważ iako przewiedzeni byli do nieśmiertelney chwały, tak też y przeznaczeni do tejże, iako przeznaczeni, tak y powołani od Boga, iako zaś powołani, wokacyey Boskiej korrespondując usprawiedliwionemi zostali, usprawiedliwieni zaś dobrowolnie w sprawiedliwości trwając, do nieśmiertelney zdażyli chwały, tym sposobem skutek otrzymawszy

przezna-

przeznaczenia swego w Niebie. Y w tym to sensie Apostolskie Doktor narodow Pawła S rozumieć się powinny słowa: (u) *Quos praescivit, & praeordinavit, quos autem praeordinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & justificavit, quos autem justificavit, illos & glorificavit.* Których Bog wszechmogacy przewiedział, tych yprzeznaczył, których zaśprzeznaczył, tych ypowołał, których powołał, tych yusprawiedliwił, których zaśusprawiedliwił, tych yuwielbił. Iako w pomienionym wyżej sensie Świętego Apostoła słowa rozumieć powinniśmy y, tak też Świętych procederem postępować, jeżeli chcemy przeznaczenia swego do nieśmiertelney chwały znaczny otrzymać skutek.

Iuż tedy namienitem o dwoiakiey predestynacyey, teraz zaś remonstrować muszę zkąd ją mamy? Oto zprzewidzianych y przewiedzianych zasług Iezusa: *ex meritis praevisis Christi.* Y słusznie tak decyduję; ponieważ w Iezusie do komputu Synow Boskich przeznaczeni jesteśmy, zdaniem Apostolskim, który mowi: (w) *Qui praeordinavit nos in adoptionem Filiorum per Iesum Christum.* Nieinaczey zaśprzeznaczeni jesteśmy do komputu Synow Boskich, y na wieczność nader szczęśliwey wolności, czyli na wolność nieśmiertelney chwały Synow Boskich w Iezusie: (x) *In libertatem gloriae filiorum Dei,* tylko żebyśmy odkupienie mieli przez mękę iegoż, y krew Przenajświętszai: *Qui praeordinavit nos in adoptionem Filiorum per Iesum Christum.* Iaczętu Apostolskie słowa: (y) *In quo habemus Redemptionem*

(u) Rom: 8. (w) Ad Eph: 1. 1. (x) Rom: 8. (y) Ad Ep: 1. 7.

per sanguinem ejus. W którym mamy odkupienie przez krew Jego. Odkupienie zaś powrotnie jest dwoiakię według Theologów: *Prima Redemptio inchoata, secunda completa.* Pierwsze odkupienie początek mające jest, przez które tu odkupieni jesteśmy od niewoli grzechowej, y zapisani na wolność łaski Synów Bożkich (z) *Redemptio inchoata est, quā redimimur à servitute peccati; & asserimur in libertatem gratiæ filiorum Dei* mówi Cornelius a Lap: Drugie zaś odkupienie z kompletem y skutkiem szczęśliwości jest w Niebie, przez które uwolnieni od wszelkiej ziemskiej mizeryy, y kary wychodźmy na wolność chwały Świętych y Błogosławionych: *Secunda Redemptio Completa in Celo, quā ab omni prorsus pena & miseria liberati asserimur in libertatem gloriæ Beatorum.* Mówi pomieniony Author. Y tak to dwoiakię Redempcyey, dwoiakię odkupienia winiszcie nam Apostoł: (a) *Habemus Redemptionem per sanguinem ejus.* Mamy wszelkie odkupienie przez krew Przenajświętsza Jezusa pod czas męki hojnie za nas wylaną. A za tym rok odkupienia, rok dniami męki Jezusowej wymierzony w nieprzemierzona żadnemi czasami wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniów pierwey wiecznych

Ad Hebr: c. 13 Mówi Apostoł o Najświętszym Zbawicielu y Odkupicielu naszym: *Iesus Christus hodie & Ipse in secula.* Jezus Chrystus dziś, y on na wieki. To jest: iż Jezus

(z) Cor: à Lap: hic. (a) *Ad Epb: c. 1.*

zus nie tylko na czas, ale też y na wieki Zbawicielem y Odkupicielem dla nas. Więc y odkupienie jego wieczne, a zatym w wieczność mieniać się szczęśliwey wolności dla nas wiecznych pierwey więźniow.

Lev. c. 16 Raz w rok przez krew ofiar dedykowanych o czyszczał lud naywyższy Kapłan z grzechow, który dzień zwał się *dies expiationis*, dzień oczyszczenia, mandatem Boskim naznaczony: *Eritque vobis hoc legitimum sempiternum, ut oretis pro Filiis Israel, Et pro cunctis peccatis eorum semel in anno.* Będzie to wam wieczne przymierze (mowi Bog Wszechmogacy do Kapłanow) ażebyście się modlili za Synow Izraelskich, y za wszystkie ich grzechy raz w rok. Gdzie daley czytamy solenna Ceremonia, iż naywyższy Kapłan w starym Testamencie wchodzić *in Sancta Sanctorum*, na miejsce Nayświętsze, gdzie była Arka Pańska y tak uprzywileiowane, że się tam nikomu więcej wchodzić niegodziło. Więc sam naywyższy Kapłan tam modlać się raz w rok, przez krew ofiar dedykowanych Bogu lud oczyszczał z grzechow, do ktorcy Ceremonii alluduiac y stosuiac się Doktor narodow Paweł S. mowi: (b) *Omnia penè in sanguine secundum legem mundantur, Et sine sanguinis effusione non fit remissio.* Iż wszystko prawie według Zakonu we krwi oczyszcza się, y bez krwi wylania nie staie się odpuszczenie. Naywyższy Kapłan w starym Testamencie raz w rok modlacy się za grzechy ludu całego, y krwa-

(b) *Heb: c. 9.*

y krwawe ofiary dedykuiacy, niekogo innego figurował y wyrażał w sobie, tylko naywyższego Pasterza naszego Iezusa, który raz za grzechy nasze podiał okrutną mękę y śmierć (c) *Semel per annum deprecans Sacerdos, designat Christum semel pro peccatis nostris passum*, mowi uczoney Origenes. Tym się Naywyższy Pasterz nasz Chrystus Iezus dystryngwuje, że nie przez inną krew ofiarowaną, lecz przez własną hoynie wylaną wszedł do przybytku, czyli nayświętszego mieysca *in Sancta Sanctorum*. To jest do gornego Empiru, wynalazłszy dla nas przez tę krew Przenayświętszą wieczne na zawsze odkupienie: (d) *Christus introiit semel in Sancta, aeterna Redemptione inventa*. Mowi Apołłł. Przez Kapłanow starozakonnych doczesne tylko oczyszczenie z grzechow było, to jest doroczne y niedoskonałe w figurze swojej, Nayswiętszy zaś nasz Odkupiciel Iezus, nayskuteczniej wszystkie grzechy całego świata zniósłszy raz przez mękę y śmierć krzyżową, otrzymał dla nas odkupienie wieczne, które w żadnym czasie nie minie, lecz trwać będzie na wieki, ażeby wszystkie wieki od grzechowey uwolniło niewoli; (e) *Christus semel in Cruce expians peccata omnia totius mundi, meruit Nobis & obtinuit Redemptionem aeternam, quæ nullo tempore deficiet, sed durabit in aeternum, in omnia secula, ut peccata omnium saeculorum expiet* Mowi Cornelius a Lap: Raz uczynione odkupienie z wieczney niewoli przez mękę Iezusową

(c) Orig: Sup: Lev: hom: 9. (d) Heb: c. 9. (e) Corn: à Lap: in Heb: c. 9.

zusowa wiecznie trwające na zawsze dla nas, y w żadnym nieprzemieniającym czasie: *meruit nobis & obtinuit Redemptionem aeternam, quae nullo tempore deficiet.* a zatym *aeterna veritatis* propozycja mojego sentyment: Iz rok odkupienia, rok dniami męki Jezusowej wymierzony, w nieprzemierzona żadnymi czasami wieczność nader szczęśliwej wolności zamienił się dla nas wiecznych pierwej więźniów:

Ad Rom. Cap: 1. Tenże Doktor narodów Paweł S. mówi o Jezusie. *Qui praedestinatus est Filius Dei.* Jakby Jezus miał być predestynowanym Synem Boskim. Wzdumiewa się ja tumuśz nad tą predestynacją, jakimby sposobem Chrystus miał być predestynowanym Synem Boskim? Ponieważ predestynacja jest przez łaskę szczególnie, Chrystus zaś nie przez łaskę jest Synem Boskim, lecz naturalnym, przed wieki rodzącym się z intelektu Boskiego Przedwiecznego Ojca: *Per secundam Patris aeterni memoriam*, iako mówią Theologowie. Lecz wzdumiała myśl moja y ciekawa interrogacja odbiera replikę: Iz tę predestynację Chrystusa w słowach Apostolskich wyrażoną: *Praedestinatus est Filius Dei.* Doktorowie Święci y Theologowie przyznają nie naturze, ani też Osobie Boskiej, według ktorej Chrystus jest Synem prawdziwie Boskim nie przez predestynację obranym, lecz szczególnie jest Synem Boskim przez predestynację według natury ludzkiej, z którą w czasie złączył się: *Per unionem*

Hypostaticam. Iako tu wklar Doktor Anielski mowi: (b) *Prædestinatio non est naturæ, neq. Personæ secundum se, sed Personæ ratione naturæ Assumptæ.* Chociaż albowiem wtora Osoba Boska od wiekow była Synem Boskim, to iednak o Synu Boskim nie zawsze weryfikować się, y mowieć mogło, iakby złączony z naturą ludzką od wiekow miał bydz Synem Boskim, ze zaś w czasie złączył się Hypostatycznie z naturą ludzką, to niepoięta była łaska Syna Boskiego: (c) *Hoc modo dicitur esse prædestinatus secundum humanam naturam, quamvis enim ipsa persona Christi semper fuit Filius Dei, non tamen semper fuit, ut existens in humana natura, esset Filius Dei, sed hoc fuit ineffabilis gratia.* Mowi Anielski Doktor, ktory tak daley decyduje: (d) *Sic dicimus Christum prædestinatum esse ratione humane naturæ; quia prædestinatio refertur ad exaltationem humane naturæ in ipso.* Iz tym sposobem Chrystus predestynowany szczegulnie według natury ludzkiey, ponieważ predestynacya ma relacya do podwyższenia natury ludzkiey w nimże, ażeby y według tey był naturalnym Synem Boskim; gdyż nie była to łaska wpredestynacyey wyświadczona Synowi Boskiemu, ażeby był człowiekiem, lecz bardziey naturze ludzkiey wyświadczona iest łaska, ażeby się Hypostatycznie mogła złączyć z Synem Boskim: (e) *Gratia non est facta Filio Dei, ut esset homo, sed potius humane naturæ, ut Filio Dei uniretur.* Mowi pomieniony S. Thomasz.

Z ktc-

(b) S. Tho. in 3. diff: 7. q: 3. ar: 1. 3. ad 2. & 5. (c) Idem in c. 1. ad Rom: Lect: 3 (d) Idem A. 2. ad 2. (e) Idem A. 2. ad 3.

Z których słow Thelogowie nie inna rekognoskuia łaskę dla natury ludzkiej wyświadczone, tylko że ta w Chryście podwyższona iest do tej godności, y eminencyey, że y według niej Chrystus iest naturalnym Synem Boskim, my zaś przez partycypacya Synami Boskimi według łaski Y na tę to godność osobliwsza w predestynowanym Chryście my predestynowani iesteśmy, ażebyśmy się zwali y byli Synami Boskimi (f) *Vt Filii Dei nominemur & simus.* Iako mowi Dylekt Iezula Ian S. Iazas taka do moiey materiy wnoszę dalsza konsekwencya; Ze ponieważ Chrystus był predestynowany według natury ludzkiej; więc nieinaczej był predestynowany od wieków, tylko Redemptorem narodu ludzkiego po przewidzianey niewoli grzechowey, a zatym był predestynowany na to, ażeby z tejże nas wydzwignął y podźwignął do nieśmiertelney chwały. Konfirmuję to Apostolskimi słowy, który mowi: *Loquimur Dei sapientiam in misterio, quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante secula in gloriam nostram.* Głosiemy mądrość Boska w niepojętey skryta Tajemnicy, która predestynował Bog przed wieki na chwałę naszą. Gdzie wklar Apostoł mowi o Wcieloney Przedwieczney mądrości Iezusie, którego predestynacya bydz wyznaie na chwałę naszą, zbawienie y odkupienie; stał się albowiem nam mądrością od Boga, sprawiedliwością, Poświęceniem, y oraz odkupieniem Iezus:

Dz

(g)

(g) *Factus est nobis sapientia a Deo, & Iustitia, & Sanctificatio & Redemptio* Mowi tenże Apostoł. Iezeli tedy w predestynacyey Boskiej pierwey dobrowolnie, y miłościwie ordynowany był Syn Boski, ażeby naszym był Redemptorem w ludzkiej śmiertelności, więc po uczynionym hoynym odkupieniu przez niegoz, słowy Iana S. dalszą wności illacya potrzeba: (h) *Si ergo vos Filius liberavit, verè liberi eritis.* Iezeli was Syn Boski z wieczney uwolnił niewoli przez swoje odkupienie, prawdziwie wolniemi będziecie na zawsze. Nie inaczey zaś stał się Odkupicielem Iezus, nie inaczey nas z wieczney niewoli uwindykował y odkupił, tylko przez mękę y śmierć. Tak rok predestynowany y dniami męki Iezusowej wymierzony, wnieprzemierzona żadnemi czasy wieczność prawdziwy y szczęśliwey wolności zamienił się dla nas wiecznych pierwey więźniow: *Si vos Filius liberavit, verè liberi eritis.*

Konkluduję tu dyskurs opredestynacyey naszej y Elekcyey w Iezusie od wiekow: (i) *Elegit nos in ipso ante mundi Constitutionē* Infułata Hyponenńskiego słowy: (k) *Elegit nos ante quam essemus, vocavit cum aversi essemus, justificavit cum peccatores essemus, glorificavit, cum mortales essemus.* Ziad nieskończona dobroć Boska uznawać y wyznawać powinniśmy, że nas do komputu Elektow swoich obrał, w ten czas ieszcze kiedyśmy nie byli stworzeni, w ten czas nas powołał, kiedyśmy przez grzechowy upadek od niego

(g) 1. Cor: c. 1. (h) Ioan: 2. (i) ad Ephe: c. 1. (k) S. Aug: Ser: 16. Ver: Apo:

go odwróceni byli, w ten czas nas usprawiedliwił, kiedyśmy grzesznikami byli, w ten czas nas uwielbił, kiedyśmy śmiertelnymi byli. A te wszystkie łaski spłynęły na nas przez przewidziane od wieków zasługi Jezusa Odkupiciela naszego. Ah Jezu Odkupicielu wszystkich! rodzacy się przed wieki z Intellektu Boskiego Przedwiecznego Ojca, y równym Bóstwa iasniejący Maieństwem.

(1) *Iesu Redemptor Omnium, quem lucis ante originem, Patrem Paternae Glorie, Pater supremus edidit.*

W czasie zaś dla tego po długiej expectatywie nasza przyimujący śmiertelność predystynowana od wieków w dekreście Boskim, ażebyś surowy na nas dekret, rygo ru nieprzeblaganego pełny skasłował wieczney kaptuwacyey. Dayże to ażeby predestynacja nasza w Tobie nader szczęśliwy otrzymała skutek, dopełniona przez zbawienną kooperacya nasza przy skutecznych y finalnych łask komunikacyi. Wiem to doskonale, że przy dokończeniu wieków *in consummatione saeculorum*, wielka będzie odmiana, kiedy nie już łaskawym Zbawicielem y Odkupicielem od wieków pożądanym, lecz strasznym powtornie przyjdiesz Sędzia, kiedy poczasie łask, *post annos gratiae*, nastąpi dzień strasznego Trybunatu Twego: *Dies Iudicii*, dzień gniewu y zemsty: *Dies irae, dies vindictae*. W ten czas tedy nas wszystkich ostatecznie do komputu Błogosławionych na wieczność szczęśliwey wolno

ści

(1) *Ex hymno Nat: Dni.*

ści łaskawym powołay głosem, y Possessorami uczynić społecznego z Oycem Przedwiecznym królestwa, dla Elektorów od wieków w predestynacyi Boskiej zgotowanego przez mękę y zaślugi twoie przewidziane: (m) *Venite Benedicti Patris mei, possidete paravum vobis Regnum a Constitutione mundi.* Podźcie Błogosławieni Ojca moiego, o dziedzicząc zgotowane wam królestwo od początku świata. Ten głos jeżeli usłyszemy przy dokończeniu wieków: *In consummatione seculorum.* Nader szczęśliwey wieczności początkiem dla nas bądźcie. Ah Odkupicielu nasz pełen nieskończoney dobroci Iezu! któryś od wieków Tytułem y Imieniem Odkupiciela był udystryngwowany. (n) *Redemptor noster a seculo nomen tuum.* Niechże y my oraz udystryngwowani będziemy przy Tobie, wolności na całe wieki, zebyśmy żadney nieznajac grzechowey niewoli, Twoimi szczególnie niewolnikami byli. Oto zniewolonym pokornie sercem proszę wraz z po bożnym Audytorem moim.

(o) *Te Deus simplex pariterq; Trine,
Vincula ut solvas, animi rogamus,
Liberam forma Tibi servitutem
Christe Redemptor.*

A
M E
N.

KAZA.

(m) Mat: 25. (n) Iſaia 63. (o) Ex hym: S. S. P. P. Ord: Nri;

KAZANIE W TORE

Na WTORY PIĄTEK

Annus Redemptionis mea venit. Isaia 63.

Rod odkupienia mego przyszedł.

JAK Rok od swerycznego pierścienia ma swoją denominacya, zrad że się podobnym sukcesyonalnie toczy cyrkulem: (p) *Atq; in se sua per vestigia volvitur Annus.* Tak y my oraz w swerzę nader szczęśliwey staneli wolności, gdzie rok odkupienia naszego zbliżył się: *Annus Redemptionis venit.* Rok to dla nas prawdziwie słoneczny: *Annus solaris.* Rok wielki: *Annus Magnus,* nie materialnego słońca biegiem wymierzony, lecz niestworzonego sprawiedliwości słońca łaskawemi oświeśniony promieniami. Ten to rok wielki komputować, (q) *Interea magnum sol circumvolvitur Annum.* Bo wielka dla wiecznych więźniów napełniona szczęśliwością przy pożądanym długo odkupieniu: *Annus Redemptionis venit.* Długie nie tylko lata, ale też y minuty uwikłane iaka nieszczęśliwością: *Quæ non sunt fausta, hæc tempora longa videntur.* Przykro było więźniom liczyć lat siedmdzieciar w Babilońskiej niewoli (r) *Vsq; dum Compleverentur septuaginta Anni.* Opłakane były lata więzkiey Egypskiej niewoli naznaczone dekretem Boskim ludowi Izraelskiemu za występki

stępki grzechowe: (s) *Subiicient eos seruituti, & affligent quadringentis Annis.* Coż dopiero mówić, iak ciężka była niewola przez tyle wieków całego narodu ludzkiego? kiedy ten po grzechowym upadku pod iarzmem piekielnym zostawał, y żadnym sposobem zpod tego nie mógł się wydzwignąć, lecz szczególnie przyobiecanego Zbawiciela y Odkupiciela oczekiwał, o którym rokował Prorok (t) *Veniet desideratus cunctis gentibus* Przyjdzie Odkupiciel pożądany wszystkim narodom. Iezeli albowiem o Regnancie na Izraelu najmędrszym Salomonie czytam, iakby świat cały żądał Twąrz-iego oglądać (u) *Vniuersa terra desiderabat vultum Salomonis.* Dopiero bez żadney komparacyey świata całego spragnione chęci żądały Zbawiciela y Odkupiciela swego, który większy był daleko wspaniałości y mądrości, nizeli Salomon: (w) *Ecce plus quam Salomon hic.* Y słusznie to wyznaię, ponieważż czego tylko żadać spragnione chęci mogły, tym wszystkim mógł uszczęśliwić Nayswiętszy Zbawiciel Iezus. Iako Doktor, y Purpurat Kościoła mówi: (x) *Totus desiderabilis; quia humanitatis eius mysterium omne desiderium accendit in mentibus Electorum.* Cały pożądany Zbawiciel y Odkupiciel Iezus; bo ludzkości iego Tajemnica wszystkie pożądania wznieca w myślach y sercach wybranych swoich. Poznał doskonale przyszłe przyście Zbawiciela sprawiedliwy Iakob Patryarcha, kiedy ostatni życia konkludiac

(s) Gen. 15. (t) Agg. 2 (u) 3. Reg. 11. (w.) Mat. 12. (x) S. Petr. Dam. Opuscul. 50. c. 4.

dując peryod w mecie iednak pożądaney szczęśliwości stał nie wzruszenie, gdy nadzieię w Zbawicielu przyszłym fundował dla siebie mówiąc: (y) *Sperabo in salutare tuum Domine*. Na które to słowa kommentując Chal-deyczyk mówi: (z) *Non expectabo Salvatorem Gedeon Fili Ios, quæ est salus temporalis, nec salutare Samson filii Manue, quæ est salus transitoria, sed expectabo Redemptionem Christi Filii David* To jest; iakby Iakob Patryarcha wdo skonałey nadziei ufundowany mówił. Nie będę oczekiwał Zbawiciela Gedcona syna Iosaf, przez którego zbawienie dane jest doczesne, ani też zbawienia przez Samsona syna Manue uczynionego, które jest przemijające, lecz oczekiwać będę wiecznie trwającego odkupienia Chrystusa Syna Dawidowego. Nie tylko Iakob Patryarcha, nie tylko wielu z wybranego ludu, ale też mnóstwo y innych Mężow oczekiwali y żądali odkupienia przyszłego przez Chrystusa przyobiecane. Y tak *Ioannis cap: 5* Owi niedołączni oczekiwaiacy w zruszenia wody w sadzawce Ierozolimskiej (w ktorey gdy Anioł wzruszał wody od kaźdey choroby był ieden uzdrowiony, który tylko był na samprzod w ten czas w nią wtracony, według relacyi Pisma *S. Erat autem Ierosolimis probatica piscina quinque Porticus habens. in his jacebat multitudo magna langventium cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam*

E

nam

nam, *Et movebatur aqua, Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, Janus fiebat a quacumq; detinebatur infirmitate.* Nie co innego znaczyli, tylko mężow starozakonnych oczekuiących y pragniących odkupienia przyszłego przez Chrystusa. Iako tuż czyta *Ordinaria Glossa* w te słowa: (a) *Exspectantes infirmi motum aquæ piscina, erant desiderantes viri veteris legis Redemptionem per Christum futuram.* Nie tylko mówię wielu z wybranego ludu, ale też wiele z narodow y Pogan przewiedzieli Chrystusa przyjscie, y z wielkim upragnieniem oczekiwali tegoż, iako Zbawiciela: (b) *Multi non solum ex Iudæis, verum Et ex Gentibus Christi adventum prænoverant, Et cum magno desiderio expectabant.* Mowi *Richardus Victorinus*. Inni zaś długim czasem w expektatywie swoiey sprzykrzeni na długą dylatę Zbawiciela pożądanego szemrali: (c) *Exprobraverunt Commutationem Christi tui.* Czyli iako inna wersya czyta: *Exprobraverunt tarditatem pedum tuorum.* Iakby text Pisma S. chciał wyrazić, iż wzdumiewali się inni nad tym, że przyobiecany Zbawiciel Chrystus, który miał z ciężkiej klęski y piekielney niewoli wydzwignąć naród ludzki, jednak więcey niż przez pięć tysięcy lat był oczekiwany.

Coż to była za racya tak długiey dylaty? Co zaprzyszwoitość? daie mi racya *Insulat Hypponeński*: (d) *Ad Dei Majestatem spectabat per longissima temporum interval-
la fel-*

(a) *Gloss. Ord; sup: Ioan: C. 5.* (b) *Richard: Viât: 1. p. 1. de Incarn: Verbi Divini: C. 8.* (c) *Psalm 88.* (d) *S. Aug. Tract: 30. in Ioan:*

la felicem Christi adventum distulisse. W żadnych błędach u wiktana, żadnym szemraniem wyrzucona, długa dylata bydz niepowinna była w przyściu Chrystusa iako Zbawiciela, poniewaz to należało do Maiestatu Boskiego, że przez tak długie czasy nader szczęśliwe przyście Chrystusa zatrzymane było. Ażeby tym sposobem przez długi czas Zbawiciel y Odkupiciel ogłoszony goracey był pożądaney, y wdzięczney z chęcią przyięty. Czyli iako S. Leo Papież daie racya: (e) *Hæc salutiferi operis morâ Capaciores nos suæ vocationis effecit, ut quod multis signis, multis vicibus, multisq; mysteriis per tot sæcula prænuntiatum, in his diebus Ewangelii non esset ambiguum.* To jest: że zbawieniego dzieła długa dylata z godnieyszemi nas uczyniła Boska providencya do powołania swiego, ażeby toco w wielu znakach symbolizuiących, w wielu razach, y w wielu Tajemnicach przez tyle wieków przeznaczone było, teraz w Ewangelicznym ogłoszeniu, bez żadney powatpliwości wyznane y uznane było, to jest odkupienie y zbawienie przez Iezusa uczynione. Niepoięta albowiem Tajemnica Wcielonego Boga wszystkie dowścipy ludzkie przewyższa, więc trzeba było, ażeby do tey poznania w długiey wieków dylacie powoli przez łaskę myśli ludzkie podwyższone były, instruowane y udysponowane, zdaniem Doktorow Świętych.

Bo chociaż Bog Wszechmogacy pełen klemencyey,

E2

kto:

ktorego dzieło pryncypalne jest miłosierdzie, zaraz iak tylko nas chytry y piekielny wąż iadem zazdrości swojej napoił, przeznaczony dla odnowienia śmiertelnych ludzi od poczatku świata postanowił y naznaczył sposobem zdaniem pomienionego. S. Leona Papieża: (f) *Deus omnipotens & Clemens, cujus opus misericordia est, statim ut nos diabólica malignitas veneno suae mortificavit invidia, praedestinata renovandis mortalibus suae pietatis remedia, inter ipsa mundi primordia praesignavit.* Iednak świat cały czekać musiał czasu przeznaczonego sobie w Boskiej Opatrzności, czasu odkupienia swego, w którym dopiero zstąpił na najniższe ziemi doliny Chrystus Iezus, Pan nasz y Zbawiciel z gornego maiestatu, od chwały Przedwiecznego Ojca nieodstępuiący, nowym sposobem, nowym narodzeniem rodzący się, podługiey wiekow dylacie, Illacya S. Leona Papieża mowią: (g) *Advenientibus ergo temporibus, quae Redemptioni hominum fuerant praestituta, ingreditur hac infima Iesus Christus Dominus Noster, de Caestli sede descendens, & a Paterna gloria non recedens, novo ordine, novā Nativitate generatus.* Y ten to dopiero czas, ten rok Prorockim doyrzał duchem, Koronat na Izraelu Dawid mówiac: (h) *Tempus beneplaciti Deus, in multitudine misericordiae tuae.* Czas z upodobaniem Boskim złączony, w mnogości miłosierdzia iegoż wyznawszy. To jest: czas Wcielenia Syna Boskiego, czas męki iegoż, na która sam się dobrowolnie

(f) S. Leo: P. Ser: 1. de Nat: Dni. (g) Idem loco cit: (h) Psalt 68.

wolnie za nas: *Voluntate beneplaciti* ofiarował, żeby nas przez tę z wieczney wydzwignął niewoli: (i) *Tempus beneplaciti Dei, est tempus Incarnationis & Passionis Christi.* Zdaniem Hilarego S. Toć mnie kontynuacya dyskursu ztąd słusznie wynika: Iż czas y rok dniami męki Jezusowey wymierzony, w nieprzemierzona żadnemi czas y wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas, więźniow pierwey wiecznych po wolnym y dobrowolnym upodobaniu Boskim: *Tempus beneplaciti Dei, est tempus Incarnationis & Passionis Christi.* Y otym niewolnicze słowa moje konsekrować będę, na większą a większą chwałę Boga w Troycy Przenayświętszey Iednego. Ad M. D. G. za błogo sławieństwem twoim, w ktorey pierwsze dla siebie upodobanie ulokował Bog Redemptor. (k) *Primogenita Redemptoris.* Według miódopłynnego Doktora, Przenayświętsza MARYA Panno.

Lubom namienił co za przyzwoitość była tego, że po długiey wiekow expektatywie dopiero świat cały przyściem Zbawiciela Nayświętszego y Odkupiciela był uszczęśliwiony, kontrowertuią iednak y powatpliwość iakaś formuią Theologowie, czyli w przyzwoitym czasie stało się Wcielenie Syna Boskiego? Racya zaś tey powatpliwości u Theologow pierwsza jest ta: że ponieważ pierwszy Protoplasta Adam przy pierwszych pierwiastkach stworzonego świata śmiertelnie upadł, Wcielenie zaś Sy-
na

(i) S. Hilar: *Sup: Psal: 68.* (k) S. Bern: *Ser: de Aff: B. V. M.*

na Bożego iedynym było sposobem do powstania z grzechowego upadku dla całego narodu ludzkiego, a zatem zdaie się bydź rzecz przywoitfza, aż: by dla ludzkiej miżeryi, dla podzwignienia z upadku grzechowego Wcielenie Syna Boskiego przez tak długie wieki oczekiwane niebyło, ani też požadane tak późno wyświadczone niebyło lekarstwo dla śmiertelnie upadłego narodu ludzkiego w pierwszym Protoplaście Adamie.

Druga racya: Iż ponieważ dzieło Wcielenia Syna Boskiego pochodziło z nieograniczonego miłosierdzia Boskiego, z niepojętej miłości Boskiej, według słow Apostolskich: (1) *Deus qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, quā dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo.* Bog który jest obfity w miłosierdziu, dla osobliwszej miłości swojej, która nas ukochał, w ten czas kiedyśmy po śmiertelnym upadku umarłemi byli, ożywił nas w Chrystusie. Czyli wspólnie ożywił, mówiąc o Zmartwychwstaniu Chrystusa, Ale że bardziej przyjemniejsza byłaby miłość Boska, gdy by Wcielenie Syna Boskiego dla odkupienia narodu ludzkiego stało się zaraz po upadku grzechowym człowieka; gdyż miłość opieszała tam nie jest dla przyjaciela, gdzie ten sukursu iako pacyent potrzebuie: według Prowerbialisty Pańskiego: (1) *Nedicas amico tuo, vade Convertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare.* Niemow przyjacielu.

(1) *Ad Ephē: 2. (2) Prov: 3.*

aciełowi twojemu podź, wroć się, jutro damci, kiedy za raz dać możesz. Może tu wspierać tę Theologiczną racya y pospolite przyślowie: *Bis dat, qui citò dat*. Dwa razy daie, kto prętko bez odwłoki daie. A zatym że po tak długiey wiekow dylacie Wcielenie Syna Boskiego stało się dla odkupienia całego świata, więc w nieprzyzwoitym czasie zdaie się być wypełnione.

To nie tak fundamentalne racye Theologiczne na moy dyskurs *in Exordio* biiace, iako bardziey oświeckie, ktorym satysfakcya Theologicznie uczynić muszę, y odpowiedzieć. Na pierwszą tedy racya powatpliwości Theologow wzrębem na sam przod odpowiadam: iż insza jest rzecz słowa Prowerbiałisty Pańskiego cytować o wzajemnym przyiacielu: *Ne dicas amico tuo*, *Uc*. A insza dyskurs prowadzić o człowieku, który po rebellyi grzechowey przeciwko Bogu podjęty był rzetelnie nieprzyiacielem Boskim. Drugi raz odpowiadam na tęż sama racya powatpliwości Theologow: że chociaż upadek pierwszego człowieka przy pierwszym początku stał się stworzonego świata, y chociaż Wcielenie Syna Boskiego było iedynym y nieodmiennym sposobem, do powstania narodowi ludzkiemu od Wszechmogacego Boga postanowionym dla tego, iednak żadney potrzeby nie było, ażeby Wcielenie Syna Boskiego stało się zaraz przy początku świata, bo chociaż tego wypełnienie w długą poszło dylatę, iednak pożyteczność y skutek był uprzedzony przez wiarę w przyszłe

go Chrystusa, iako Zbawiciela y Odkupiciela, który to skutek miały przeszłe wieki świata, y przez który ludzie żyjący pod prawem natury, pod prawem wyrażonym palcem Boskim, usprawiedliwieni zostali, według explikowanego odemnie textu Pisma S. w pierwszym Kazaniu: *Agnus occisus ab origine mundi.*

Na druga racya powatpliwości Theologiczney odpowiadam z Theologami, że chociaż miłość windygencyi nie jest opieką z sukursiem dla przyjaciela, ani też być powinna, według wyrażonego textu Pisma S. y samego instynktu naturalnego, ponieważ iako wkleśce zostaiące mu przyjacielowi obrona jest współeczny przyjaciel stałym Stacyusza zdaniem: (m) *Rebus in adversis magnum munimen amicus.* Tak też wkleśce, w upadku, w przeciwney alternacie przyjaciel naywiększą daie próbę miłości swojej: *Rebus in adversis semper, probatur amicus.* Ale że człowiek po rebellii grzechowej nie był przyjacielem lecz nieprzyacielem Boskim, więc nie godzien był tej łaski, ażeby zaraz był podzwigniony z upadku grzechowego, przez Wcielenie Syna Boskiego. A potym choćby o wzajemnym przyjacielu był dyskurs, z tym wszystkim racya powatpliwości Theologiczney mniey jest fundamentalna, ponieważ chociaż miłość nie powinna być opieką dla przyjaciela z sukursiem swoim, iednak według potrzeby, y cyrkumstancyi potrzeby powinna być świadczona,

czona, zdaniem Złotomowcy Chryzostoma: (n) *Non enim si aliquid utile est, ideo statim dari debet; nam etiam solidus cibus utilis est, nec tamen datur a principio.* Jeżeli co skutecznego jest, więc dla tego niepowinno być zaraz dane, gdyż y pokarm doskonale służący zdrowemu pożyteczny jest, jednak nieda się z początku konwalescencyi choremu. Y lubo mogłoby *suffragari* przeciwney sentencyi sentyment Poety.

(o) *Principiis obsta, serò medicina paratur;*

Cum malà per longas invalère moras.

Ztym wszystkim niedoskonale, ponieważ gdyby z początku zaraz choroby medyk lekarstwo dał choremu, mnieyby profitował w uzdrowieniu, y bardzieyby zaszkodził, a niżeli pomógł. A zatym nieprzyzwoita rzecz była, ażeby zaraz, przy początku grzechowego upadku Weielenie Syna Boskiego sposob dla zbawienia y odkupienia był wyświadczony, ponieważ byłby z hardości w zgardzony od człowieka, gdyby pierwey swoiey ułomności doskonale niepoznał. Iako S. Grzegorz Nisseński cytowany od uczonego Theofilakta w expozycyi słow tych Apostolskich:

(p) *Nunc autem semel in consummatione saeculorum ad destructionem peccati per hostiam suam apparuit.* Teraz zaś raz przy dokończeniu wieków na odrzucenie, czyli na znieśienie grzechu przez ofiarę własney osoby swoiey obawiony jest) decyduje mowiacy (q) *Sapienter expectavit ani-*

F

ma-

(n) S. Christ. hom: 4. in Ep: ad Col: (o) Ovid: (p) Heb: 9. S. (q) Greg: Nys: in Ep: ad Heb:

*rum medicus, donec universa malitia aegritudo panderetur. Ma-
drze oczekiwał dusz Lekarz, poki wszelka złości choro-
bia niewyjawiała się. Toż samo zeznaie miłodopłynny Doktor
Bernard S. różne okoliczności trutynuiacy przyzwoitego
czasu Wcielenia Syna Boskiego w te słowa mowiac: (r)
*Tempus est, jam ipsum quoque considerare tempus, quo salvator
advēnit. Venit enim, (quod & vos credimus non latere) non
initio temporum, sed infine. Nec incongruē factum est, sed verē
sapienter disposuit sapientia, ut cum magis esset necessarium, tunc
primò fieret auxilium, pronos ad ingratitudinem Adæ Filios non
ignorans. Verē enim ad vespertascebat, & inclinata erat jam dies,
recesserat paululum sol Iustitiæ, ita, ut exiguus nimis splendor
ejus, aut calor esset in terris. Nam et lux divinæ notitiæ par-
va admodum erat, & abundante iniquitate, fervor refrigue-
rat charitatis. Iam non apparebat Angelus, non loquebatur
Propheta, cessabant velut desperatione victi, præ nimia utiq;
duritia hominum, & obstinatione. Czas mamy, już sam na-
wet uznać czas, kiedy Najświętszy Zbawiciel przyszedł.
Przyszedł albowiem (co y wam tak trzymam jest rzecz
nie tajemna) nie z początku czasow, lecz na końcu. Cobe-
żadney nieprzyzwoitości stało się. Lecz prawdziwie
madrze dysponowała Boska mądrość, ażeby na ten czas,
kiedy bardziey był potrzebny pomocy sukurs, w ten czas
cenze wyświadczyła, skłonnych do niewdzięczności Ada-
ma synow doskonale widzaca y wiedzaca. Prawdziwie
albo-**

Albowiem okropny wieczor nadchodził, y nakłoniony już dzień był, odstąpiło było trochę sprawiedliwości słońce, tak iż zbyt szczupłe światło jego, albo też ciepło sprzyjało ziemi, czyli ziemianom na niej zostającym: Ponieważ y światło Boskiego poznania bardzo małe było, y gdzie świat w nieprawości obfitował, tam gorącość oziębła miłości. Już niepokazywał się Anioł, ustał w swoich wyrokach Prorok, ustawali niby desperacya zwyciężeni nad zbytnią zakamienialością ludzi, y nieużytością. W których to słowach miodopłynnego Doktora, każdy wklar widzieć może, iż w przyzwoitym czasie, lub podługiey dylacie, stało się Wcielenie Syna Boskiego dla zbawienia y odkupienia naszego.

Na pomienione zaś przyślowie: *Bis dat, qui citò dat.* Dwa razy daie, kto prętko bez odwołki daie: tak odpowiadam: Iż te nie jest uniwersalney prawdy; ponieważ ten potrzykroć razy daie, kto lub po długiey dylacie, iednak w ostatniey potrzebie daie, a daie skutecznie y przezornie. Apotym kiedykolwiek dobrodziejstwo jest wyświadczone z istotnego miłosierdzia, ze osobliwsza komputować się powinno łaskę, a co większa wyświadczone nieprzyiacielowi. Tym sposobem wyświadczone było dobrodziejstwo zbawienia y odkupienia naturze ludzkiej z niepojętego szczegulnie miłosierdzia Boskiego ze wszelka przezornością, a tey naturze ludzkiej, która po rebellii grzechowcy nieprzyiacielem była Boskim. A zatym ze wszel

ka przyzwoitością wyświadczone było pomienione dobrodziejstwo, iako niżej objaśnię.

Dawszy tedy respons przeciwnym sentymentom, iakom już decydował, tak y teraz decyduję z Doktorem Anielskim Tomaszem S. iż bardziey przyzwoita to rzecz była, ażeby Wcielenie Syna Boskiego niestało się zaraz od początku świata, y zaraz po upadku grzechowym pierwszego człowieka dla zbawienia y odkupienia narodu ludzkiego, lecz po długiey wiekow dylacie.

Racya zaś tey przyzwoitości jest: Bo chociaż Wcielenie Syna Boskiego było ordynowane na uwolnienie człowieka z grzechowey niewoli, jednak bardziey przyzwoicie było, ażeby niezaraz przyszedł medyk zbawienia na uzdrowienie tegoż, gdyż albowiem grzech człowieka zhar dości wyniknął, tym sposobem powinien był bydz uwolniony człowiek, ażeby potym unizywszy się poznał doskonale ułomność swoia, y potrzebę, w ktorey zostawał, respektem medyka y uwolniciele dla siebie. Y zeby tak wołał do niegoż zebrzac łaskawey pomocy, co nie takim sposobem obrzadnym stałoby się, gdyby zaraz z początku po grzechowym upadku Chrystus przyszedł iako Zbawiciel y uwolniciel; Odwłoka albowiem długa tak wielkiego dobrodziejstwa pokornieyszemi uczyniła ludzi, gdy przez tyle lat, y wiekow, doskonale tego doznali, iż ani przez uczynki prawa natury, ani też przez ofiary prawa pisanego wybić się mogli z podciężkiego iarzma grzechowe.

chowego, z podciężskiej niewoli. Zkad to daley wyniknęło, iż im bardziey odwleczone na długie czasy było dobrodzieystwo przyszłe, tym większa potrzeba była pomocy, a im większa była potrzeba pomocy, y iedynie tu tylko upatrzona, tym bardziey większe wzrastały chęci y pragnienia żądające Zbawiciela y Odkupiciela w ludzkich sercach. Więc to bardziey była rzecz przyzwoita, ażeby Wcielenie Syna Boskiego niestało się zaraz od początku świata, ani też zaraz po upadku grzechowym pierwszego człowieka dla zbawienia y odkupienia narodu ludzkiego, lecz po długiey wiekow dylacie.

Druga racya pomienioney przyzwoitości ta bydz może: iż przyzwoitszarzecz była dla doskonalszey rekognicyi tak wielkiej y niepojętey Tajemnicy, ażeby wiele wiekow przodkowało przed wypełnieniem teyże; a to dla tego: ażeby przez długą wiekow dylatę oczekiwane Wcielenie Syna Boskiego od wszystkich proszone było Patriarchow, ogłoszone od Prorokow, przeznaczone w umbrach prawa Moyszeszowego: Iako tu mowi Infułat Hypponeński (s) *Primò per multam seriem temporum U annorum predicendus fuit, non enim aliquid parvum venturum fuit; diu fuerat predicendus, semper tenendus. Quantò major iudex veniebat, tantò Praconum Series longior precedere debebat. To jest iż pierwey przyzwoita rzecz była, ażeby przez liczny bieg y komput czasow, tudzież lat był przepowiedziany*
Zbawi-

(s) S. Aug: Trac: 31. in Ioan:

Zbawiciel y Odkupiciel Nayswiętszy, ponieważ nie ma-
 łey iakiey rzeczy przyście by dź miało. Długo powinien
 być by dź przepowiedziany y ogłoszony, zawsze chęcia
 y wiara trzymany. Im większy Sędzia zbliżał się, tym
 ułt przepowiedaiących y głoszących dłuższy był by dź
 powinien porządek w sukcesyonalnych wiekach. Ktora
 to racya na większy klar wyprowadza starożytny Tertuli-
 an mówiac: (c) *Nil putem a Deo subitum; quia nil putem a
 Deo non dispositum; si autem dispositum, cur & non prædicatum,
 ut probari posset & dispositum ex prædicatione, & divinum ex di-
 spositione. Et utiq; tantum opus, quod humanæ saluti parabatur,
 in quantum credi habebat ut prodesset, in tantum paraturam de-
 siderabat, ut credi posset substructam fundamentis dispositionis
 & prædicationis, quo Ordine fides informata, merito & homini
 indiceretur a Deo, & Deo exhiberetur ab homine.* Nic niero-
 zumiem od Boga pręckiego, bo nie nierozumiem od Boga
 pochodzacego, coby z doskonałym nie było obrzadkiem,
 iezeli zaś z doskonałym obrzadkiem co iest, czemuż tedy
 niema by dź ogłoszone, azeby rzetelna by dź mogła proba,
 iż iest y rozporządzone z ogłoszenia, y Boskie z naydosko-
 nalszego rozporządzenia. Y wszakże tak wielkie dzieło,
 ktore ludzkiemu zbawieniu gotowało się, ile wierzyć po-
 winno się było, azeby by dź mogło skuteczne, tyle przy-
 sposobiaiacey się wiary żadało, azeby zaś wierzyć się mo-
 gło ufundowana stała na fundamencie dyspozycyi Boskiej
 y ogłosze-

y ogłoszenia też wiarę mieć chciało, którym to obrządkiem wiara objaśniona, słusznie y człowiekowi bydz mogła przyznana od Boga, y Bogu wyświadczona od człowieka.

Y słusznie tak decyduje starożytny Tertulian; ponieważ przydać tu jeszcze racya Anielski Doktor Tomasz S. Iż gdyby z początku zaraz świata, zaraz po upadku grzechowym człowieka stało się Wcielenie Syna Boskiego, więcby gorliwość wiary przez długi czas oziębła, ta albowiem jest ludzi przywara, iż nie długo w cnocie trwać zwykli gorliwie, zkad toby wyniknęło, iż mniej by takich było, którzyby uczestnikami byli łask y dobrodzieystw Najświętszego Zbawiciela y Odkupiciela Chrystusa, która racya namienia y *Theodoretus*, mówiac w te słowa: (u) *Si in principio Christus mortem subiisset, quando peccatum non perinde effusum fuisset, nemo deinde credidisset.* Iż gdyby z początku zaraz Chrystus był śmierci podległ dla zbawienia narodu ludzkiego, poki nie tak rozszerzyła się była grzechowa makula pierwszego człowieka na potomków jegoż, więcby nikt potym wiary temu nie dał. A zatym ze wszelkich racyi przyzwoita to rzecz była, ażeby Wcielenie Syna Boskiego nie stało się zaraz od początku świata, y zaraz po grzechowym upadku pierwszego człowieka dla zbawienia y odkupienia narodu ludzkiego, lecz po długiey wiekow dylacie. Na klar

redy

tedy wyprowadziwszy przyzwolność czasu odkupienia naszego, idę teraz do komproby zdania mego.

Chociaż niepoięta Tajemnica ziednania naszego po rebellii grzechowey z Bogiem od wiekow udy-
sponowana była (iako wyżej namienił) iednakże sym-
boliczne znaki y figury tego niewypełniały, bo ieszcze nie
zstąpił był Duch Przenayświętszy na Nayświętsza Marya
Pannę, ażeby w tey niepokalanych wnętrzościach Przed-
wieczne Słowo stało się Ciałem, y Stworzyciel czasow
w czasie narodził się (w) *Sacramentum reconciliationis no-
stræ ante tempora æterna dispositum nullæ implebant figuræ;
quia non dum supervenerat Spiritus S. in Virginem, ut Ver-
bum Caro fieret, Creator temporum nascetur in tempore.* Mo-
wi S. Leo Papież, Gdyby ablowiem Syna Boski rownego z
Przedwiecznym Oycem w Bosłwie Maiełtatu śmiertel-
ności naszej nieprzyiał, y niezłączył się z naturą ludzką
Hyppołatycznie sam od grzechu wolny, więcby cały
narod ludzki w wieczney niewoli Książęcia piekielnych cie-
mności ięczyć musiał: (x) *Nisi enim novus homo factus in
similitudinē carnis peccati nostræ susciperet vetustatē, naturamq;
sibi nostrā solus a peccato liber uniret, sub iugo diaboli genera-
liliter teneretur humana captivitas.* Mowi pomieniony Do-
ktor S. Od wiekow przeznaczone y udyśponowane, w cza-
sie zaś wypełnione podługiey ekspektatywie Wcielenie Sy-
na Boskiego w wieczność nader szczęśliwey wolności mie-
nić się

(w) S. Leo P. Ep: 13. ad Pulcher: Ang ust: (x) Idem loc: cit:

nić się zaczęło dla nas więźniów pierwey wiecznych, gdy na to Przedwieczny Syn Boski dobrowolnie wczasie rodził się, ażeby nas w wieczności nader szczęśliwey ulokował, wydzwignawszy z wieczney niewoli: (y) *Natus est Nobis hodie in tempore per voluntatem, ut nos perducatur ad Patris aternitatem.* Mowi Augustyn.

Luca c. 2 Czytam edykt Augusta Cesarza, iż ten świat cały spisać rozkazał: *Exiit edictum a Casere Augusto ut describeretur uniuersus orbis.* Kiedyż pytam się, spisywać y komputować świat cały rozkazał August Cesarz? doysć łatwo każdy może iż na ten czas, kiedy się narodzić miał dla całego świata Nayświętszy Zbawiciel y Odkupiciel. To pewnie przy niepojętey Tajemnicy Wcielonego Boga na popis świat cały stanąć zamysłał? bynajmniej; nie miał się albowiem z czym popisać przed rodzacym się Nayświętszym Monarchą, kiedy się przez grzechowy upadek piekłu cały pierwey podpisał y zapisał. Lecz dla tego spisany był świat cały przy rodzacym się Nayświętszym Zbawicielu, ażeby to oczywście pokazano było, iż ten w ludzkiey rodził się śmiertelności, który miał wybranych swoich w szczęśliwey zapisać wieczności, z opłakaney y wieczney wydzwignąć niewoli. Y ta to racya S. Grzegorza Papieża na pomienione dana słowa Pisma S. (z) *Quid est enim quod nascituro Domino mundus describitur? nisi hoc quod aperte monstratur, quia ille apperebat in carne, qui electos suos adscriberet in aeternitate.*

G

Job

(y) S. Aug: Ser: 13 de Temp: (z) S. Greg: Pa: Hom: 3. in Ewangl

Iob c. 3. Mniey znać fortunny dzień dla siebie byż u znał narodzenia swoieg o Iob sprawiedliwy, kiedy go w roku komputować niechciał: *Dies in qua natus sum non computetur in diebus anni.* Ciężkoż to z ordynaryinego wprzeszłych iuż latach rejestru gluzować dni nieszczęśliwe, y te ekskludować: *Non computetur in diebus anni.* Dość nieszczęśliwy był dzień dla Ioba narodzenia własnego, w którym gdy pierwszy krok życia wymierzył, fatalnie upadać musiał przez grzech sukcesyonalnym sposobem ciągnący się. Lecz w którym by to roku komputować tego niechciał? *Non computetur in diebus anni.* Dochodzę z zdania Grzegorza S. (a) *Annus in cuius mensibus aut diebus non computari petit Iob diem, in qua natus est, designat prædicationem supernæ gratiæ; quia sicut in anno congestis diebus tempus perficitur, ita in superna gratia virtutum multiplex vita completur.* Iż rok w którego dniach y miesiącach liczyć niechciał dnia narodzenia swego Iob sprawiedliwy, znaczył to rok y czas ogłoszoney Niebieskiej łaski; bo iak w roku z dni wielukomputowanych czas się wymierza, tak w czasie łask Niebieskich cnot wielorakie wypełnia się życie bez fatalnego upadku.

Czyli według pomienionego Doktora S. Rok Ioba sprawiedliwego znaczył mnogość Elektów Boskich; bo iak z mnogości dni rok wymierza się, tak z zbioru dobra wszelkiego Elektów Boskich niezliczona mnogość wypełnia się: (b) *Vel est multitudo fidelium Electorum, quia sicut ex die-*
rum

(a) Idem 4. Moral: c. 10. & 26. (b) Idem ibidem:

rum multitudine Annus dicitur, ita ex collectione bonorum omnium illa Electorum innumerabilis universitas expletur.

Nie inna tedy chęcia ekskludował dzień narodzenia swego Iob sprawiedliwy z przyszłego roku łaski ogłoszoney przez Nayświętszego Zbawiciela potym, tylko żeby się odrodził w tymże do komputu Elektow Boskich, y szczęśliwey wieczności, w ktorey Bog Wcielony Elektow swoich zapisywać y komputować przyszedł, tudzież z wieczney niewoli wydzwignac: *Ille apperebat in carne, qui Electos suos adscriberet in aternitate.*

Gen: c. 17. Wieczne tam przymierze postanowić przy obiecuie Bog Wszechmowacy, przymierze zaś te bydz miało z Izaakiem uczynione w czasie, y roku innym narodzenia Iego: *Constituam pactum meum in fœdus sempiternum, pactum vero meum statuam ad Isaac tempore isto, in anno altero.* Szczęśliwy y nader szczęśliwy był Izaak w roku y czasie rodzący się, z którym sam Bog Wszechmogacy wieczne miał czynić przymierze dla pokolenia iego: *Constituam pactum meum in fœdus sempiternum.* Lecz większa szczęśliwość prezentować muszę dla nas po wypełnionym Genetliaku Świętszego Izaaka Chrystusa ktorego figurował w sobie starozakonny Izaak; inny albowiem rok przy obiecany: *In anno altero.* Rok przymierza wiecznego Boskiego z ludzmi: *Constituam pactum meum in fœdus sempiternum.* Nie inny rok znaczył, tylko rok narodzenia Chrystusa po starozakonnym prawie wypełnionego, to jest

w czasie łaski: (c) *Anno altero nasciturò Isàac designatur Christi Nativitas post legem facta, tempore videlicet gratia.* Według explessy i Glosy. W innym mówię roku wieczne stało przymierze Boskie z nami. *In Anno altero.* Bowdłu gim czasie po Izaaku oczekiwane, poki nieprzyšzedł czas przeznaczony, czyli według Apostoła: (d) *plenia času* *Vbi venit plenitudo temporis.* Ażeby Przedwieczny Ociec zesłał Syna swego, o którym czasie nuci y Kościół Święty w te słowa.

(e) *Quando venit ergò sacri, Plenitudo temporis.*

Missus est ab arce Patris, Notus, Orbis Conditor.

Atq; ventre virginali, Carne amictus prodit.

Jakby w pieniu swoim Kościół Święty chciał to wyrazić.

Gdy pożadanego stała Święta,

Pełnia czasu, to rzecz niepoięta

Ze z Nieba Syn Boski na ziemię zesłany,

Tudzież narodzony z wnętrzości, nam dany,

Nayświętszey Maryi, złoty wiek bieży

Wolności dla nas, gdzie w ludzkiey odzieży.

Boski Syn się prezentuje, Y nas więźniów libertuje.

Czas zaś ten był doskonale pełny: *Plenitudo temporis.* Dla pełni łask na samprzod, które przez niego hoynie światu komunikowane były y komunika się. Druga dla wypełnienia Prorockich obietnic: (f) *Veni plenitudo temporis, id est de mittendo Filio. Dicitur plenum tempus, propter plenitudi-*

(c) Glos: interl: sup: Gen: 17. (d) Ad Gal: 4. (e) Ex hym: Dom: Pas: (f) S. Igom: hic: Lect: 2.

plenitudinē gratiarū, quæ in eo dantur. Item propter impletionē promissorum. Mowi Anielski Doktor. Tak wczasie przyzwoitym y doskonałym Bog Wszechmogacy chciał wieczności szczęśliwey y pożadany wolności nas więźniow wiecznych uszczęśliwić, iako dalsza objaśnić komproba.

Iob c. 38. Wzdumiewał się nad dziełami Wszechmocności Boskiej Purpurat Huseński, y tę komputując regularnym trybem czasu swego udysponowane, wzdumiewał się nad tym, iak czasu swego świtne wznieca zorze iutrzenka, y to ludzkiej niezdolności na oko wyrzucał: *Nunquid producis luciferū in tēpore suo?* Czy liż niezdolności ludzka mozesz wyprowadzić na wschod iutrzenkę lub obwioną nocą? Boskiej w tym szczegulnie dzielność przyznając Wszechmocności. Przez która to iutrzenkę czasu swego wschodzaca Purpurat y Doktor Kościoła Hieronym S. rozumie: (g) *In splendoribus Sanctōrū ex utero ante luciferū genitū.* W Świętych splendorze rodzącego się przed wieki Syna Boskiego, w pełni zaś czasow zefanego, iako niestworzone śmiatło zbawienne światu całemu zorze przynoszącego: (h) *In tēpore suo produxit Deus luciferū, quando misit Filiū suū in plenitudine temporis.* Pełnia czasu w pełni łask hoynych dla nas, był to czas przyjemny Bogu: (i) *Tempus acceptabile* Czas zupodobaniem Boskim złączony, dzień zbawienia, w który sukurs nam klemencya Przedwiecznego Ojca dała Tu to prawdziwie do człowieka zginionego wiecznie mowi Bog Wszechmogacy: (k) *In tempore placito exudivi*

12, 6

(g) Psal: 109, (h) S. Hier: Sup: Iob: 38. (i) 2. Cor: 6. (k) Isaia 49:

ze, *Et in die salutis auxiliatus sum tui.* W czasie upodobanym wysłuchałem cię człowiecze, y w dzień zbawienia podałem ci auxyliarną rękę, wydźwigająca z wieczney klęski. Dni zaś zbawienia naszego nie inne są, tylko dni odkupienia przez Jezusa uczynionego, według Hieronima Skroty mowi: (1) *Salutis dies, sunt dies Redemptionis per Christum facta.* Czas zaś upodobany powtórnie był nie inny, tylko czas odkupienia narodu ludzkiego przez Chrystusa wypełnionego, które przyjemne było Przedwiecznemu Oycu: (2) *Placitum tempus, est tempus Redemptionis humanae per Christum facta, quae accepta fuit Deo.* Mowi tenże Doktor S. Tuż dopiero przy zupełnym odkupieniu narodu ludzkiego przez Chrystusa wypełnionym, y Przedwiecznemu Oycu upodobanym wyniknęło dalsze upodobanie, ażeby dał nam wolne królestwo, czyli wieczność nader szczęśliwey wolności. (3) *Complacuit Patri dare Regnum.* Bo gdzie w pełni czasów zesał Przedwieczny Ociec Syna swego zesał dla tego, ażeby tych którzy pod ścisłym prawem rygoru Boskiego byli wykupił, y odkupił: (4) *Vbi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum ut eos, qui sub lege erant redimeret.* Doktora narodów Pawła S. decyduje słowy. A za tym gdzie zesał Przedwieczny Ociec Syna swego w pełni czasu dla odkupienia naszego: *Misit Filium suum; ut eos, qui sub lege erant, redimeret.* Zesał oraz w nim dla nas odkupienie, gdzie zaś zesał

(1) S: Hier, Sup: Abd: (2) Idem sup: Isa: 49. (3) Luca: 12. (4) Gal: 4.

stał odkupienie-zwyz y nad to satysfakcyą w exsolucyi czyniące, tam nam wieczym przymierzem, y nieodmiennym testamentem legował wieczność nader szczęśliwey wolności. Właśnie tu Proroka y koronata na Izraelu słowy decydować: (o) *Redemptionem misit populo suo, mandavit in aeternum testamentum suum.*

Y słusznie to wyznać muszę; ponieważ po zesłaniu pomienionym, w niepokalanych wnętrzościach Maryi złączył się cudownym sposobem Stworzyciel y stworzenie, Bog y człowiek, Odkupiciel y odkupony, niewola y odkupienie, cena y rzecz kupiona, miłość y ukochany, uwalniający y uwolnienia potrzebujący, śmierć y życie; sprawiedliwy Sędzia y sprawiedliwie kondamnowany człowiek, wieczność, która czasem niemierny się z doczesnością. Iako uczony *de Cassia* mowi (p): *Convenerunt in unum in illo thalamo virginis, creator & creatura, Deus & homo, Redemptor & redemptus, captivitas & Redemptio; pretium & emptum, Amor & amatus, mors & vita, Iudex justus, & iuste damnatus, liberans & liberandus, aeternum & temporale.* Gdzie Hypostatycznie złączył się w niepokalanych wnętrzościach Maryi Bog z ludzka natura, *Deus & Homo* tam złączył się Odkupiciel Najświętszy z odkupionym: *Redemptor & redemptus*; gdyż Bog Odkupicielem, człowiek stał się odkupionym: Złączyła się oraz miłość z ukochanym: *Amor & amatus*; Ponie-

Ponieważ miłość Boska ku nam z górnego Empiru ściągnęła Syna Boskiego na ziemskie doliny, który dla tego zstąpił na tę, ażeby od wieczney człowieka uwolnił śmierci: (q) *Propter liberandum hominem ab aeterna morte factus Homo* Mowi S. Leo Papież, Patrz że iak tu się daley przy niepojętey ku nam miłości Boskiej złączyła śmierć z życiem wiecznym: *Mors & vita*; ponieważ Bog nieśmiertelny, stał się śmiertelnym człowiekiem, chcąc człowieka od wieczney wydzwignąć śmierci, y z wieczney uwolnić niewoli; przyiawszy bowiem Syn Boski śmiertelne ciało mękom podległe, sam się na tęż dobrowolnie poddał y ofiarował, sam przyjął złośliwą kondemnację na śmierć, żeby nas wydzwignął od wieczney kondemnacy, y wiecznego potępienia. Sam przyjął niewolę śmierci, ażeby nas uszczęśliwił życia wiecznego wolnością. Co trutynuiac Infułat Medyolański czyni ekklamacya y adhortacya nam służąca w te słowa: (r) *Nolitantum amittere beneficium o! homo! propterea Christus damnationi mortis se subdidit, ut te a iugo damnationis erueret. Ille suscepit mortis servitutem, ut tibi tribueret vitæ æternæ libertatem.* Ah nie trać człowiecze! (woła Doktor S.) tak wielkiey dla siebie dobroczynności, dla tego albowiem Iezus przyjął niewolę śmierci, ktorey przez mękę okrutną podległ, ażeby cię życia wiecznego wolnością uszczęśliwił. Tak rok dniami męki Iezusowej wymierzony, rok odkupienia, w nieprzemierzona żadnemi czasami wieczność nader

(q) S. Leo Papa Ser: 1. de Nat: Dni. (r) S. Amb: Sup: Psal: 118.

szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniow pierw-
wey wiecznych: *Ille suscepit mortis servitutem, ut tibi tri-
bueret vita aeterna libertatem.*

Niechay iako chca Theologiczne walczą kwestye
De principali motivo Incarnationis, niech inkwiruia coby
za pryncypalna przyczyna była Wcielenia Syna Boskie-
go? Ia zaś ufundowany na zdaniu Doktorow Świętych y
Theologow decyduję: *Redemptio generis humani ita fuit
principale motivum Incarnationis, ut si homo non peccasset In-
carnatio facta non fuisset ex vi praesentis decreti.* Iż tak szcze-
gulnie naypryncypalnieszą przyczyna Wcielenia Syna
Boskiego było odkupienie narodu ludzkiego, że gdyby
był człowiek pierwszy niegrzeszył, więcby nieprzyiał
był ludzkiej natury Syn Boski wterazniejszey opatržno-
ści, y zterazniejszego dekretu Boskiego. Miałam ia tu
inne sentymenta, winney opatrznosci, w ktorey mogłby
był Bog ludzka naturę przyiac szczegulnie dla chwały
swoiey, choćby był człowiek niezgrzeszył. Ale że czło-
wiek zgrzeszył, y przez grzech wieczney niewoli pod-
legł, więc wterazniejszey providencyi nie inna była
pryncypalna przyczyna Wcielenia Syna Boskiego, tylko
odkupienie narodu ludzkiego. Iako do zdania mego mo-
wi wklar Infulat Hipponenński: (s) *Si homo non peccasset,
Filius hominis non venisset.* Gdyby był człowiek niezgrze-
szył, y przez grzech wieczney niewoli niepodległ, Syn
człowieczy nieprzyszłby dla odkupienia iego. Czyli

H

iako

iako mowi Irenaus: (t) *Si non haberet caro salvari nequaquam verbum caro factum esset.* Iż gdyby człowiek po upadku grzechowym nie miał być zbawionym, więcby słowo Przedwieczne nie stało się Ciałem. Do tegoż zdanie dąży Cyrylla S. który mowi: (u) *Si non peccassemus, non esset & factus similis nobis.* Gdybyśmy nie zgrzeszyli byli, więcby nam Syn Boski w ludzkiej śmiertelności niepodobniał. Tak nie inna przyczyna była Wcielenia Syna Boskiego, czyli przyścia Chrystusowego na świat, tylko żeby nas grzeszników zbawił: (w) *Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores salvos facere.* Wklar decyduje Augustyn S. Czyli winnych terminach nie inna przyczyna była Wcielenia Syna Boskiego, tylko odkupienie narodu ludzkiego po grzechowym upadku, iako obiasnia zdanie moje Ambroży S. pytający się y odpowiadający (x) *Quæ erat causa Incarnationis, nisi ut caro, quæ peccaverat, redimeretur.* Nie inna przyczynę wyznajac Wcielenia Syna Boskiego, tylko ażeby ten człowiek, który po excessie grzechowym wieczney podlegał niewoli, był odkupiony.

Komprobuie toż y sama racya: iż ponieważ z textów Pisma S. iasnie się wydaie, y z zdania Doktorów Świętych, że Chrystus nie był inaczej przeznaczony tylko iako Odkupiciel narodu ludzkiego. A zatym iako Vrzad Odkupiciela supponuie grzechowa niewolę, tak oraz dekre-

(t) Ieron: lib: 5. adv: Hære: c. 14. [u) S. Cyril Dial: 5. de Trin: (w) S. Aug: Ser: 9. de Verb: Apost: (x) S. Amb: Lib: de Incarn: c. 6.

kret w terażnieyszey providencyi o Chrystusie Odkupicielu supponuie Boska wola chcaca odkupić grzeszników po przewidzianym grzechowym upadku. Zkąd dalsza wynika konsekwencya: Iz ponieważ Chrystus był przeznaczony iako Odkupiciel, ponieważ dekret Boski w terażnieyszey opatrności o Chrystusie Odkupicielu supponuie Boska wola chcaca odkupić grzeszników z wieczney niewoli. Więc pryncypalna przyczyna Wcielenia Syna Boskiego, czyli przyścia Chrystusowego było szczeruńcie odkupienie narodu ludzkiego, tak, iż gdy by był pierwszyczłowiek niezgrzeszył, więcby był Najswiętszy nasz Odkupiciel Chrystus nieprzyszł. Iako wielki z prerogatywów Grzegorz S. mowi: (y) *Et quidem si Adam non peccasset, Redemptorem Nostrum carnem suscipere non oporteret.* Czyli iako regoż Imienia S. Papież mowi: (z) *Mediator Dei & hominum ut culpas nostrae transgressionis extingueret, venit mortalitatis Nostrae flagella tolerare, & qui Patri aequalis est per Divinitatem, propter nos venit ad flagella per carnem, quae nimirum flagella non susciperet, nisi formam hominis damnati redimendo sumpsisset, & nisi primis homo delinqueret, secundus ad passionum probra minimè veniret.* Pośrednik Boga y ludzi ażeby winy naszego występku zniósł, przyszł śmierćności naszej chłostí ponosić, y który Przedwiecznemu Oycu rowny jest przez Bosstwo, dla nas przyszł na ciężkie razy meki przez Ciało przyjęte, których to razów byłby nie-

H2

przy-

(y) S. Greg: M. L. 4. in 1. Reg: 5. 1. (z) S. Greg: Pa: Lib: 3. Moral.

przyjął, gdyby postaci człowieka zginionego wiecznie dla odkupienia nieprzyjął; y gdyby pierwszy człowiek niegrzeszył, drugiby na tyle obleg męki bynajmniej nieprzyszła. Ktore trutynuiac słowa Doktorow Świętych zawołać tu szczegulnie muszę z Kościołem S. (a) *Felix culpa, quæ talem meruit habere Redemptorem*. O nader szczęśliwy excess pierwszego człowieka! który tak wielkiego godzien został mieć Odkupiciela, gdy samego Syna Boskiego ściągnął z gornego Empiru dla odkupienia narodu ludzkiego, pryncypalna przyczyna będąc przyięcia Chrystusowego. Wyznały też samo ubóstwo ne usta Iezusa mowiące: (b) *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam Redemptionem pro multis*. Przyszedł Syn człowieczy nie z ogromnym y Pańskim Maieństwem, azeby mu, służono, lecz przyszedł służyć, postać sługi na siebie wzięwszy: (c) *Formam servi accipiens*, y dać życie własne na odkupienie wielu. Nieinaczej zaś życie swoje dał dla odkupienia narodu ludzkiego Iezus, tylko przy okrutney męce odcięte. Toć iak szczegulna przyczyna było przyięcia Iezusowego na świat odkupienie narodu ludzkiego, tak też rok y czas odkupienia, rok dniami męki Iezusowej wymierzony, w nieprzemierzona żadnemi czasy wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas wiecznych pierwey więźniow.

Co żebym lepiej objaśnił dystryngwować będę Iezusa

fowe

(a) *Exibent; Cer; Pasch;* (b) *Matth: 20.* (c) *Ad Phil: 2.*

sowe słowa: (d) *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam Redemptionem pro multis.* Syn człowieczy nie przyszedł dla tego, żeby mu służyć, lecz ażeby służył, a służył w nieprawościach naszych, jako Prorockimi usty wowi do nas: (e) *Servire me fecistis in peccatis vestris,* gdyż nasza go nieprawość ściągnęła z górnego maiestatu na ziemię, a na to ściągnęła, ażeby dał życie własne na odkupienie wielu skutecznie, na odkupienie wszystkich, y nadto hoynie: *Pro multis efficaciter, pro omnibus superabundanter.* Y wtym to sensie rozumieć się powinno słowa Iezusowe, nim albowiem skuteczne odkupienie wyexplikuję, alleguję tu zdanie S. Leona Papieża w te słowa mówiącego: (f) *Effusio pro injustis sanguinis iusti tam potens fuit ad privilegium, tam dives ad pretium, ut si universitas captivorum in Redemptorem suum crederet, nullum tyranica vincula retinerent.* Iż tak wylanie krwi Przenajświętszey Iezusa przy okrutney męce za grzeszników było dzielne w przywileju swoim, tak drogie w cenie y exsolacyi, że gdyby świat cały w niewoli grzechowey zostaiący, y oraz piekielney uwierzył w Najświętszego Odkupiciela swego, więc by żadnego wieczney niewoli więzy nie krępowały, lecz wszyscy by razem na wieczność nader szczęśliwcy wyszli wolności.

Z ktorych to słów Doktora S. daley taka wnoszę konsekwencya: Iż do odkupienia y nadto hoynego: *Ad Redemptionem-*

(d) *Matt: 20.* (e) *Isaia 43.* [f) *S. Leo Papa in Ser: 7. Men:*

redemptionem superabundantem, przez mękę Jezusa uczynionego, potrzebna jest dla wszystkich wiara żywa złączona z dobremi uczynkami usprawiedliwiająca, jeżeli tego odkupienia chca wszyscy być uczestnikami, czyli odkupienia skutecznego dościsnąć: *Redemptione efficaci frui*. Bez wiary albowiem nikt nie może być usprawiedliwiony y przy hojnym nawet Jezusa odkupieniu, zdaniem Apostolskim, który mówi: (g) *Iustificati gratis gratia ipsius per Redemptionē, quae est in Christo Iesu*. Usprawiedliwieni dobroczytnie łaską Boską przez odkupienie, które jest w Chrystusie. Bo iako w naturalnym trybie forma nieintroduuje się, y też nie informuje rzeczy, poki zgodnego Subiectum przez przodkujące dyspozycje nie ma dla siebie: *Causa formalis non introducitur in aliquod subiectum, nisi sit praeiis dispositionibus preparatum*. Zdaniem Filozofów. Tak też y łaska poświęcająca, która jest formą nadprzyrodzoną nie usprawiedliwia człowieka, chyba że do usprawiedliwienia przodkujące dyspozycje będzie dla siebie miała. Wiara zaś jest to pierwsza dyspozycja do usprawiedliwienia potrzebna, iak łaska jest potrzebna dyspozycja do nieśmiertelney chwały, tak wiara jest potrzebna do usprawiedliwiającej łaski przez odkupienie Jezusa dancy, a potrzebna iako przodkująca dyspozycja, y z godnym każdego czyniąca; bez wiary albowiem niepodobna rzecz jest podobać się Bogu: (h) *Sine fide impossibile est placere Deo*. Wyrokiem Doktora narodów

Pawła S. Czyli iako na innym mieyscu mowi tenże A. postol: (i) *Iustificati estis ex fide*. Usprawiedliwieni jesteście z wiary. To jest: że wiara złączona z dobrymi uczynkami *dispositivè* zgodnemi nas czyni uczestnikami usprawiedliwienia y odkupienia przez mękę Iezusa wypełnionego, która to wiarę gdyby wszyscy mieli, a uporczywemi błędami, niedowiarstwem niewiśłali się, więcby dla wszystkich odkupienie Iezusa było skuteczne: *Redemptio effcax*, z skutkiem wieczney wolności, iako pomieniony odemnie Doktor S. wyznaje: (k) *Si universitas Captivorum in Redemptorē suum crederet, nullū tyrannica vincula tenerent*. Tak rok odkupienia, rok dniami męki Iezusowej wymierzony, w wieczność żadnemi czasami nieprzemierzona nader szczęśliwey wolności zamienić się dla wszystkich więźniów wiecznych, byli tylko wszyscy wierzyć chcieli w Najswiętszego Odkupiciela swego.

Gen: c. 27. Podługich latach swoich szędziwy y zsta rzały Izaak ostatnie dane błogosławieństwo Iakobowi synowi swojemu: *Det tibi Deus de rore cali, & de pingvedine terræ*. Niechci da Bog z rosy Nieba, y z tłustości ziemi. Mówiłby kto tu, iż bardzo podle Błogosławieństwo Oycowskie dla Iakoba, zyczace temu obfitości z rosy Niebieskiej; y z tłustości ziemi; lecz omylnym zapewne mówiłby zdaniem, gdyż wielka te w sobie błogosławieństwo zawierało tajemnicę; ponieważż przez rosę Niebieską w błogosławieństwie Izaaka wyrażona znaczy

to się

to się Bóstwo Chrystusa, przez ciułość zaś ziemi ludzkie przyięte Ciało: (1) *Indicant hac, Chisti Domini, rore quidem Divinitatem, per pinguedinem autem terrae, humanitatem a Nobis acceptam: mowi Theodoretus.* Y o tę to Rosę Niebieską długo utęskliwe wzdychania wotały y prosiły Oycow Świętych y Patryarchow. *Rorate Caeli desuper.* Gdzie zaś po długim czasie, ta Niebieska rosa, to jest, Bóstwem Chrystusa uszczęśliwiona została ziemia, nayhojniejszy na ten czas błogosławieństwo otrzymała. Tak dalece iż applaudować szczegulnie y winzować tej osobliwszey szczęśliwości muszę słowy Psalmisty Pańskiego: (1) *Benedixisti Domine terram tuam, avertisti Captivitatem Iacob.* Pobłogosławiłeś Panie ziemi twojej, odwrociłeś niewolę Iakoba. Do poty Iakobem była ludzka natura, do poki certowała o błogosławieństwo (m) *Donec benedixeris mihi.* Do poty walczyła z nieprzyacielem wiecznym *luctabatur*, lecz tego przewyciężyć nie mogła, poki wraz z Bóstwem Hypostatycznie w Chrystusie niezlaczyła się, y dopiero po długim czasie przewyciężyła wiecznego nieprzyaciela, otrzymała požądane wieczney wolności błogosławieństwo.

Exodi: c. 2. Czytam relacya, iż po długim czasie umarł Regnant Egipski, wciężkiey niewoli lud wybrany trzymający: *Postmultum vero tēporis, mortuus est Rex Aegypti.* Przez czas zaś długi, po którym umarł Regnant Egipski, rozumie się pełnia czasu, kiedy Chrystus zwycię

(1) Theod: q. 81. in Gen: (2) Psal: 84. (m) Gen: 32.

żył Książęciem piekielnych ciemności: (n) *Tempus multum, post quod mortuus est Rex Aegypti, est temporis plenitudo, quando Christus vicit diabolum.* Iako Głos: Ord: czyta. Czas to mowię nie inny był tylko czas zupełnego błogosławieństwa dla nas przy Chrystusie, który wiecznego nieprzyiaciela przy męce y śmierci swoiey zwyciężywszy, na wieczność nader szczęśliwey wolności nas powołał, kto rey Doktor narodow Paweł S. nam winiszuie: (o) *In libertatem vocati estis.* Na wolność przez Iezusa odkupienie powołani jesteście. A zatym gdzie przez mękę y śmierć swoią wiecznego nieprzyiaciela naszego zwyciężył, nas zaś na wolność powołał wiecznych pierwey więźniow. Nayświętszy Odkupiciel Iezus. Więc rok odkupienia rok dniami, męki Iezusowey wymierzony, w nieprzemierzonażadnemi czasy wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniow pierwey wiecznych. *In libertatem vocati estis.*

Psal: 60 Ominował tam Prorok w Koronie: *Dies super dies Regis aditices, annos ejus usq. in diem generationis & generationis.* Dai nad dni króla przydasz, lata iego aż do dnia rodzaju y rodzaju. Gdzie o nieinnych to dniach ominował Prorok, tylko o dniach Chrystusa. Dzień zaś Chrystusa z dwoiakim rodzajem złączony: *Vsq. in diē generationis & generationis.* znaczy dwoiaki rodzaj Chrystusa. Pierwszy przed wieki z intelektu Boskiego Przed wiecznego Oycy, o którym pod allegoryą dnia cz y tam:

I

I p)

[n) Głos: Ord: sup: Exod: 6. 2. (o) Gal: 5.

(p) *Dies diei eruſtat Verbum.* Dzień dniowi głosi ſłowo. Gdyż dzień dniowi głoszacy ſłowo, ieſt to Przedwieczny Ociec rodzący Przedwieczne Słowo Syna: (q) *Dies diei eruſtat Verbū, eſt Pater generās Filiū.* Zdaniem uczonego Arnolda. Dzień zaś do powtornego ciągnący ſię rodzaſia: *Vſq; in diem generationis & generationis.* Ieſt to Wcielenie Syna Boſkiego, czyli powtorny wczaiſie rodzący: (r) *Factū eſt vespere & mane dies unus.* Stał ſię z wieczora y zaranka dzień ieden. Kiedyż? Oto przy Wcieleniu Syna Boſkiego, na ten czas z wieczora y z zaranka ſwitego ſtał ſię dzień ieden, to ieſt Bog y człowiek ſtał ſię iedna Oſoba: (s) *Quando filius Dei recepit humanitatem, tunc factum eſt vespere & mane dies unus, id eſt, Deus & Homo, facta eſt una Persona.* Mowi S. Ferreryusz. A toć dzień to dla nas zorzem zbawiennym iaiſnieiacy. Dzień wielki Iezrahela zaiſniał: (t) *Magnus dies Iezrahel.* Prorockim przewiedźiany duchem, dzień Wcielenia Syna Boſkiego y odkupienia, w który miał zbierać Iezrahela; to ieſt, Elektor ſwiatłem Wiary Świętey iaiſnieiacych, zdaniem Korneliuſza, który mowi (u) *Magnum diem Iezrahel, vocat diem Incarnationis Chriſti & Redemptionis, quo ipſe collecturus erat Iezrahel; id eſt, ſemen Dei, puta populum fidelem, tam ex Gentibus, quam Iudæis.* Dzień, czyli czas Wcielenia Chryſtuſowego ukoſekrowany był na to, ażeby w ten, iako Nayświętſzy Odkupiciel zebrał lud odkupiony według deklaracyi (w) *Congregabo illos; quia redemi eos.* Winſzuie nam dnia te-

(p) Pſal: 18. (q) Arn: Sup: Pſ: 18. (r) Gen: 1. (s) S. Vinc: Ferr: Ser: 6. poſt Nat:re. (t) Oſea 1. (u) Corn: à Laſt in Zach: 6. 4. (w) Zach: 10

go Apostoła, żeśmy przeznaczeni zostali na dzień odkupienia w Chrystusie. (x) *In quo signati estis, in diē Redemptionis.* Czyli iako explikuje Apostolskie słowa Oecumenius w ten sens mówiący: (y) *Facti estis participes redemptionis Christi, illoq; die redempti estis a servitute peccati & diaboli.* To jest: iż po odebraney pierwszej łasce Wcielenia Chrystusowego, staliśmy się uczestnikami odkupienia i leżoż, y w ten dzień odkupienia zostaliśmy od niewoli grzechowey y piekielney. Ia zaś mówię: iż dzień pierwszy Wcielenia Chrystusowego, iak był dniem pierwszym odkupienia naszego: *Dies Incarnationis, dies Redemptionis*, tak też był dniem pierwszym męki iego; ponieważ tak się ukonsekrował na odkupienie nasze przy pierwszym zaraz momencie Wcielenia swego, iak na krzyżu. Przy tym zaś dniu pełnym miłosierdzia, na krzyż zaraz sprzyśnięta dla nas wieczność nader szczęśliwey wolności, kiedyśmy z wielkicy zostali wydzwignieni niewoli: *Illoq; die Redempti estis a servitute peccati & diaboli.* Tu to dopiero dni nad dni były przydane: *Dies super dies adjecti.* Kiedy dla nas w życiu śmiertelnym, y młaiącemi dniami wymierzonym przydane są dni wieczne nader szczęśliwey wolności, iako tu do zdania mego mówi Hilary S (z) *Dies super dies dicuntur, cum diebus hujus vitæ adduntur dies æternitatis.* To według pomienionego wyzey odemnie Autora, y mego zdania dzień Wcielenia Chrystusowego, był to dniem dla nas odkupienia, w który od wszelkicy odkupie-

kupieni zostaliśmy niewoli tak grzechowey, iako piekielney: *Illos die redempti estis a servitute peccati & diaboli.* Więc *a fortiori* illacya słusznie wniesć mogę: Iż rok odkupienia, rok dniami męki Jezusowey wymierzony, w nieprzemierzona zadnem i czasy wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniów pierwey wiecznych: (a) *Redempti estis a servitute peccati, & diaboli, in libertatem vocati estis.*

A toć głosem szczegulnie Zacharyasza Proroka konkludować mi potrzeba: (b) *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit & fecit Redemptionem plebis sue.* Błogosławiony Pan Bog Izraela, gdyż nawiedził ziemskie doliny, y uczynił odkupienie ludu swego, iako przy obiecał przez usta Świętych, ktorzy od wieków Proroka mi iego byli: *Sicut locutus est per os Sanctorum, qui a seculo sunt Prophetarum ejus.* Zebyśmy z rak nieprzyjaciół wiecznych uwolnieni, bez boiaźni iemu służyć mogli, w światobliwości y sprawiedliwości na zawsze. *Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi, in sanctitate & iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris.* V wolnieni jesteśmy z rak nieprzyjaciół wiecznych: *De manu inimicorum liberati.* Bo odkupieni jesteśmy hoy. nie przez Nayświętszego Odkupiciela naszego Jezusa (c) *Liberati dicuntur Redempti a Christo,* iako mowi Hieronym S. Lękać się już nam więcey wiecznego więzienia Nayświętszy nasz Odkupiciel niekaze, do każdego z nas mówiąc

(a) *Ad Gal. 3.* (b) *Luce 1.* (c) *S. Hier: Sup: Ez: c. 4.*

mowiac Prorockiemi usty: *Noli timere; quia redemi te.* Lecz dla tego nas hoynie odkupił, żebyśmy samemu szczególnie służyli Bogu.

Gen: c. 47. Czytam relacya o Iozefie Patryarsze, iż ten Egipt cały zakupił w poddaństwo Regnanta Egiptkiego Faraona: *Emitit Ioseph omnem terram Ægypti, subiecitur eam Pharaoni, & cunctos populos ejus, a novissimis terminis Ægypti, usque ad extremos fines ejus.* Coż to był Iozef Patryarcha? iezeli nie figura Iezusa świat cały odkupiającego y zakupiającego, ażebyśmy przy iego odkupieniu w poddaństwo nader szczęśliwe wszyscy poszli, y samemu służyli Bogu, iako Naywyższemu Regnantowi według zdania Hilarego S, który tak tu decyduje: (d) *Emens Ioseph Ægyptios & terram eorum in servitutem Regiam, est Christus Redimens mundum, ut serviamus Deo.* A służyć za to powinniśmy Bogu w światobliwości y w sprawiedliwości na całe życie: *In sanctitate & Iustitia omnibus diebus Nostris.* Ponieważ Nayświętszy Odkupiciel nasz Iezus poświęceniem jest dla nas, odkupieniem, y wszystkim razem: (e) *Christus Sanctificatio Nostra, Christus Redemptio, Christus omnia.* Mowi Hieronym S. Bog y Odkupiciel nasz, Pan woysk, Imie Iego Święte: (f) *Redemptor Noster, Dominus Exercituum, nomen illius Sanctus.* Iako go intytułuje Prorok. Więc y sług swoich światobliwością uszczęśliwił, żebyśmy ra w życiu jaśniejąc, zgodnemi byli do komputu nieśmiertelney chwały. Da

ie nam

ie nam do tey powab Doktor narodow Paweł S. mo-
 wiać: *Iustè & piè vivamus in hoc sæculo, expectantes beatam*
spem, & adventum gloriae magni Dei, & Salvatoris No-
stri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro omnibus, ut nos re-
dimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum accepta-
bilem. Sprawiedliwie y światobliwie natym świecie ży-
 my, oczekuiac błogosławioney nadziei, y powtornego
 przyścia chwały wielkiego Boga y Zbawiciela nasze-
 go Iezusa Chrystusa, który dał samego siebie za nas, aże-
 by nas odkupił od wszelkier nieprawości, y poświęcił
 sobie lud przyiemny. Ponieważ powtórne przyście ie-
 go będzie dla oczekuiacych w światobliwości na zba-
 wienie: (g) *Secundò apparebit expectantibus se in salutem.*

Ah! Iezu odkupienie nasze: *Iesu Nostra Redemptio,*
Iezu Odkupicielu wszystkich! Iesu Redemptor omnium!
 Konsekrować całe życie nasze na to szczerulnie będzie-
 my, żebyśmy przez twoie zasługi otrzymana poświęca-
 iaca łaskę konserwowali na zawsze, żadnym grzech-
 wym kałem nie zgluzowana, y przy tey tobie szczeru-
 nie służyli. Vnikać więcow grzechowey nieprawości
 będziemy, żebyśmy raz odkupieni, wieczney powtórnie
 niepodlegli niewoli, lecz wszyscy na wolność nieśmier-
 telney chwały, na wolność Synow Boskich: (h) *In*
libertatem gloriae Filiorum Dei. wynieść mo-
 gli. Z niewolone dla nas Niebo zasługami twoiemi zaku-
 pione Nayświętszy Odkupicielu Iezu, niechże nam o-

twarte będzie na ten czas, kiedy po zakończonym życia śmiertelnego terminie dążyć do niego będziemy. Wszak że tam nasze centrum, tam meta szczęśliwości wiecznych, do których dążemy. Peregrynantem szczególnie z nas każdy na ziemi, przez Najświętszego Odkupiciela Jezusa powołany do dziedziczenia wiecznej Ojczyzny.

(i) *Celestem ad Patriam Christo Redimente vocatus,
Vitam labentis temporis, hospes agit.*

O! już że świat nas osłodzić niepotrafi, dążących do tej nieśmiertelnej chwały, gdzie sam Jezus zbawienią drogą.

(k) *Inter quos laqueos currentem ad gaudia vite,
Non capiet mundus; cum via Christus erit.*

Drożeie z nas każdy przy hoynym odkupieniu twoim Jezus, więc nikt niech nie zdroży od szczęśliwey wieczności. Ty dla nas odkupieniem Jezus, y Odkupicielem, bądź że dla nas skutecznym zbawieniem, Wodzem y prośią do tego droga, żebyśmy minawszy siła nieprzyjaciela wiecznego czuwającego na nas, tam zdażyć mogli, gdzie więcej żadney niewoli lękać się niebędziemy, lecz Twoja tylko zniewoleni miłością Świętymi na zawsze Libertynami będziemy.

*Ad Calum indigni, quo tendunt Christe Redempti,
Sis via, certa salus, Duxq; Redemptor Amen.*

KAZA-

KAZANIE TRZECIE NA TRZECI PIĄTEK

Annus Redemptionis mee venit. Isaia 63.

Rok odkupienia mego przyszedł.

Czyliż się nie mam nadczym wzdu miewać, że Bog Przedwieczny y wieczny z czasem reguluje się odkupienia swego: *Annus Redemptionis mee venit.* Ah czas to dobrodliwy Panie, y rok dniami sukcesyonalnie wymierzony, czas początek y koniec mający, nie przyzwoity Tobie! Wszakże przed oczyma twoimi lat tysiąc iakby dzień wczorajszy, który minął: (l) *Mille anni ante oculos tuos; tanquā dies hesternus, quae praeteriit.* Czyli iako mówi Apostoł: (f) *Vnus dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut dies unus.* Jeden dzień u Pana iako tysiąc lat, y tysiąc wzajemnie lat, iako dzień jeden. Tak żadnym sposobem z wiecznością Boska dniami wymierzone, y przemijające lata komparować się nie mogą. Ponieważ iako Bog żadney odmiany w sobie cierpieć niemoże, iak trwać będzie na całą wieczność, tak y wieczność iego nigdy nieminie: (m) *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* Woła do Boga Psalmista Pański. Iakimże sposobem rok pospolitemi dniami wymierzony Bog w własney osobie głosi odkupienia swego: *Annus Redemptionis mee venit.* Pytać się

powtor.

[l) Psal: 89. [f) 2. Petri: 3. [m) Psal: 101.

powtornie słowy sprawiedliwego Ioba muszę: (n) *Nunquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora?* Czyliż to Panie iako dni człowieka dni twoie, y lata twoie iako ludzkie są czasy? Lecz precz tu na stro-
nę niech idzie admiracya. Takie zapewnie, takie Przed-
wiecznego Jedynaka Boskiego w czasie lata, iakie są lata
ludzkie, gdzie dla odkupienia ludzkiego, w ludzkiej
śmiertelności spodobniał ludziom: (o) *In similitudinem ho-*
minum factus. Takie mowię w czasie Syna Boskiego lata,
iakie y ludzkie: *Anni ejus sicut humana sunt tempora;* bo
podobnym sposobem śmiertelności podległe pierwey,
zeby się potym w wieczność dla nas zamieniły szczęśli-
wey wolności. Tu to Boska dla nas rekognoskować kle-
mencya, że sam dla nas Odkupicielem y Redemptorem,
sam w własney Osobie intymnie rok odkupienia swego:
Annus Redemptionis mea venit. Który wszystkie lata ce-
luie wiecznością, czasem się reguluje dla zbawienia na-
szego. Niekończoney Bog klemencyi często był odku-
picielem wybranego ludu swego w niewoli różnych kro-
low, y narodow za excessa grzechowe będącego. Boski
to prawie urząd więźniow odkupować. Y tak u Izaiasza
wielki czytam zaśzczyt: (p) *Redemit Dominus Iacob, &*
Israel gloriabitur, Dominus Redemptor tuus. Odkupił Pan
Iakoba, y Izrael szczycić się będzie, Pan Odkupiciel twoy.
Przez Moyżesza albowiem lud swoy z Egipskiej Fara-
ona niewoli wykupił Bog Wszechmogacy, iako o Moy-
żeszu

K

żeszu

(n) Job: 7. (o) Ad Philip: 2. [p] Exodi: 12.

żesz czytamy: (q) *Hunc Deus Principem & Redemptorem misit, Hic eduxit illos, faciens prodigia & signa in terra Aegypti.* Tego Bog Książęciem y Odkupicielem zesłał, ten wyprowadził ich z niewoli czyniac cuda w ziemi Egipskiej (r) zniewolił zaś Huzana Razataima Krola Mezopotanii przez ośm lat trwajacey przez Otoniela, z niewoli Eglona Krola Moabitow przez lat ośmnaście trwajacey, przez Aoda; zniewoli Iabina Krola Chanańskiego, przez waleczną Deborah, Boraka y Iahela, z niewoli Madyanitow przez Gedeona, z niewoli Amonitow przez Ieftego, zniewoli Filiistyńskiej przez mężnego y silnego Samsona; od Iarzma y niewoli Babilońskiej przez Cyrusa Krola Perskiego uwolnił y odkupił lud swoy Bog Wszechmogacy. Zeby zaś cały naród ludzki z niewoli grzechowey y szatańskiej wykupił, w własney osobie Bog zstąpił z gornego Empiru y stał się człowiekiem. Tak sobie wielce upodobał urząd Odkupiciela. Gdzie dopiero zaśczyt nad inne zaśczyty niekończona excellencya goruiacy dla narodu ludzkiego był rezerwowany, azeby nie kto inny tylko sam Syn Boski w swoiey Osobie czas y rok odkupienia głosił, iakoż y ogłosił w ludzkim ciele dla całego narodu ludzkiego: *Annus Redemptionis meae venit.* Iako ominował sobie Psalmista Pański: (s) *Deus redimet animam meam.* Nie kto inny tylko Bog odkupi duszę moją. Tak Bog sam; bo Syn Boski Odkupicielem całego narodu ludzkiego rok odkupienia swego głoszący: *Annus Redemptionis meae venit.* Inwestygować tu jeszcze muszę dla

dla czego Syn Boski obrawszy dla siebie przez nieskończoną dobroć swoją tytuł Odkupiciela narodu ludzkiego nie promulguie rok odkupienia przywłaszczony wszystkim trzem Osobom Trojcy Przenayświętszey: *Annus Redemptionis nostræ venit*. Rok odkupienia naszego przyszedł, lecz swoiey osobie tylko: *Annus Redemptionis meæ venit*. Ponieważ powierzchowne dzieła, czyli komunikowane światu, są dzieła całej Trojcy Przenayświętszey: *Opera Trinitatis ad extra sunt communia*, według Theologów. Ale że dzieło odkupienia naszego, jest dzieło powierzchowne: *Opus ad extra*. Więc powinno być całej Trojcy Przenayświętszey przyznane. A zatem nie w szczególności, ale w mnogości Osob rok odkupienia naszego: *Annus Redemptionis nostræ*, nie rok odkupienia moiego być powinien wyrażony, tak iak w mnogości Trzech Osob konsultacya była o stworzeniu człowieka całej Trojcy Przenayświętszey: (r) *Faciamus hominem ad Imaginem & similitudinem nostram*. Stworzmy człowieka na obraz y podobieństwo nasze. Podobnym tedy sposobem wszystkie Trzy Osoby Boskie szczycić się powinny odkupieniem całego narodu ludzkiego: *Annus Redemptionis nostræ venit*. Komprobować by to się mogło racya taką: *a fortiori*: że ponieważ mój Zakon, ztąd iż jest od wykupienia niewolników, jest Trojcy Przenayświętszey, to jest inwentowany konceptem całej Trojcy Przenayświętszey y instytucuowany, iako go approbował: *Vi-*

ut vocis oraculo Innocencyusz III. w Roku 1198. *Hic est Ordo Approbatus, non a Sanctis Fabricatus, sed a solo summo Deo.* Iezeli tedy odkupienie z doczesney niewoli przez moy Zakon, nie iest przyznane Świętym, iakby od tych instytucowane było, lecz samey Troycy Przenayświętszey.

*Ordinis Istius Deus Auctor Trinus & unus,
Non Fundator Homo, sed Deus ipse fuit.*

Coż dopiero mówić o odkupieniu wieczney niewoli, które bardziej być powinno przyznane całej Troycy Przenayświętszey, nie samey Wtorey Osobie Boskiej, to iest Synowi Boskiemu? Na co tu taka powinna być dana replika: że chociaż wszystkie powierzchowne dzieła, są dzieła Troycy Przenayświętszey, to iest Trzech razem Osob Boskich: *Opera Trinitatis ad extra sunt communia.* Których to Osob iest iedno Bóstwo, równa chwala, równa władza, y społeczny w wieczności Maiestat, iednak że są udystryngowane attributa, czyli własności, które się przywłaszczaia Osobom Boskim Troycy Przenayświętszey. Y tak Bogu Oycu przywłaszczona iest Wszechmocność, dla tego; że stworzył człowieka y świat cały, lubo wszystkie Trzy Osoby Boskie są Wszechmocne, podobnym sposobem to rozumiec się powinno o innych attributach Boskich, na przykład o mądrości y innych, mądrość iednak przywłaszczona iest y przyznana Wtorey Osobie Troycy Przenayświętszey Bogu Synowi, Trze-

Trzeciej Osobie Duchowi S. przywłaszczona jest miłość dla tego; że poświęcił człowieka, iako Dawca łask poświęcających, y że go oświecił. W racam się do Wtorey Osoby Syna Boskiego, któremu mądrość dla tego przywłaszczona, że odkupił w swoiey osobie zginionego człowieka po grzechowym upadku, w którym to odkupieniu bardziej y iasnieie mądrość Boska, nizeli w stworzeniu y innych dziełach. Bo chociaż wszystkie dzieła Boskie są w mądrości Boskiej uczynione y wypełnione, iako nad temi wzdumiewa się Psalmista Pański: (u) *Quam Magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti.* Iak wspaniałe są dzieła twoje Panie, wszystko w mądrości uczyniłeś. Jednakże pryncypalnieysze y większe są dzieła Boskie, dzieła Wcielenia y odkupienia: (w) *Opera manuum Dei, sunt opera Incarnationis & Redemptionis, quae sunt magna opera Domini* mowi Arnoldus. Dąży do tego zdania y miodopłynny Doktor mowiacy: (x) *Nihil melius invenire potuit, unde nos redimeret sapientia Dei, in omni sapientia sua.* Nic lepszego, nic doskonalszego wynaleść niemógł Bog, we wszelkiej mądrości swoiey nad to, iak to, że sama niestworzona mądrość Syn Boski odkupił nas więźniów wiecznych. W tym to Odkupicielu zupełna lokował nadzieję Pacjent Pański: (y) *Scio quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum.* Wiem że Odkupiciel mój żyje y w dzień ostateczny powstanie z ziemi

(u) Psal: 91. (w) Arnol: sup: Psal: 18. (x) S. Ber: Ser: 2. Pent: (y) Job: 19.

z ziemi, y w cieles moim będę ogladał Boga moiego. Te go to oraz dzieła niestworzoney mądrości náy wspanialsze go, to iest, odkupienia oczekiwaiac utęskliwie zebrał tenże Pacyent Pański: (z) *Quis mihi hoc tribuat, ut constituas mihi tempus, in quo recorderis mei.* Ktożby mi to dał Panie, ażebyś mi czasem determinował, w którym omnie pamiętać będziesz. Czas zaś, którego zebrał Pacyent Pański, y czas w którym pamiętał przez klemencya swoia Bog Wszechmogacy o całym narodzie ludzkim, iest czas odkupienia przez Iezusa uczynionego: (a) *Tempus in quo recordatur Deus generis humani, est tempus Redemptionis per Christum facta.* Mowi Grzegorz S. to iest, iż czas, którego łaskawie pamięta o nas Bog Wszechmogacy, iest to rok odkupienia Iezusowego: *Annus Redemptionis.* Przez mękę iego wypełnionego. A za tym też materya wynika do dalszego dyskursu. Iż rok odkupienia Iezusowego: *Annus Redemptionis.* Rok dniami męki Iezusowej wymierzony, w nieprzemierzona czasem wieczność, nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniów pierwey wiecznych. Y o tym cokolwiek mowie będę wszystko to będzie na większą a większą chwałę Boga w Troycy S. Iedyneego *Ad M. D. G.* Pobłogosławisz mowiacemu, któraś prezerwuiąca dla siebie zniewoliła Redempcyą, wolna od uniwersalnego upadku y kaptiwacyi.

*Nondum nata Polo, jam praevidi Virgo Redempta,
Gratia quā servans labe carere dedit.* Przenay dośtoynieysza
Marya Panno.

Namie-

(z) Job: 14. (4) S. Greg: sup: Psal: 31. & 12. Moral: 8.

Namienić tu muszę powtornie o dziełach Boskich powierchownych, y ponieważz te są wolne y dobrowolne, bez żadney dependencyi od kreatur, y oraz że te Wszechmocność Boska może wypełnić iakim chce sposobem, innym a innym, zdaniem Theologow. A za tym gdzie między dziełami powierchownemi, y dzieło odkupienia naszego było wolne y dobrowolne przez mękę y krew Przenajświętsza Iezusa, iako wyznaie Doktor narodow Paweł S. (b) *In quo habemus Redemptionem per sanguinem eius, ut notum fieret nobis Sacramentum voluntatis suae, secundum beneplacitum eius.* W którym, to jest Iezusie, mamy odkupienie, przez krew iego hoynie wylana, azeby nam objawiona była Tajemnica woli Boskiej według upodobania Ieyze. Więc rekognoskuie tu wola Boska z upodobaniem naydoskonalszym, inkwiruię iednak dla czego innym sposobem Wszechmocność Boska niewypęłniła odkupienie nasze, iako mogła tysiącnie mi sposobami według Anielskiego Doktora: (c) *Deus per suam omnipotentem virtutem poterat multis aliis modis humanam naturam reparare.* Gdzie tenże Doktor S. na moją interrogacya daie mi dwoiaka replike. Y w pierwszey nasamprzod wyznaie: iż chociaż z strony Wszechmocności Boskiej mogłby bydz inny spospob uwolnienia naszego; ponieważz Iego Wszechmocność żadnego niezna terminu, który to inny spospob gdyby był Bog Wszechmogacy obrał, byłby nayprzyzwoitszy, iednak nie-
miałby

[b) Ephes: 1. (c) S. Tho: 3. p. q. 1. ar. 2. in corp:

te słowa: (h) *Sananda Nostra miseria convenientior modus alius non fuit, quam per Christi Passionem.* Iż przyzwolitszego sposobu do uwolnienia z wieczney mizeryi naszej nie było, iako przez mękę Iezusa. Gdzie Doktor S. komputuiac różne łaski, ktore spłynęły na nas przez mękę Odkupiciela y krew Iego Przenayświętsza, y tę także alleguie racya: (i) *Per hoc est homini inducta maior necessitas, se a peccato conservandi immunem, qui se sanguine Christi redemptum cogitat a peccato, secundum illud: Empti enim estis pretio magno, glorificate & portate Deum in Corpore vestro.* To jest: iż większy oblig zaciagnął człowiek unikać grzechowey nieprawości, ztąd że się bydz odkupionym uznaie nie innym sposobem, tylko przez krew naydroższa Iezusa od grzechowey niewoli. Według słow Apostolskich: Odkupieni jesteście wielką ceną, chwalcie y piastuycie Boga w ciele waszym. Inny tu oblig z przyzwolności odkupienia naszego remonstruie S. Patriarcha *Laurentius Iustinianus* mowiacy: (k) *Poterat omnipotens Majestas aliter, quam se exinaniendo perditum restaurare hominem; sed ut sciret, quantum deliquerat, quantum se aestimare deberet, id agere voluit, sciret quoque quid Deo deberet, qui pro peccatore, pro perduto, pro ingrato, tantis se dignatus est exponere passionibus.* Mogł Syn Boski innym sposobem przez Wszechmocny Bóstwa Majestat niewyniszczać się z tego, u windykować człowieka zginionego,

L

nie

[h] S. Aug: l. 13. de Trinit: [i] Idem ibidem in 1. Cor: 6. (k) S. Laur: Ins: de Trium: Chr: Agon: in Prol:

nie przez przyięcie ciała mękom podległego. Lecz tym sposobem chciał windykować dla tego, ażeby wiedział człowiek iak wielki iego był excess, iak wielka obraza, że by wiedział iak wielka miłość kuniemu była Boska, oraz żeby wiedział iak się szacować. Tudzież żeby wiedział, iak wiele Bogu winien, który w ludzkim ciele, za grzesznika, za zginionego za niewdzięcznego satysfakcyę czyniąc, tyle mękom dobrowolnie się poddał. O wielki zapewne dokument miłości swoiey uremonstrował, y niepoięty nasz Odkupiciel ku nam; ponieważ pierwsza y naypryncypalniesz przyczyna była męki Iego, że chciał, abyśmy to wyznali y poznali, iak Bog człowieka nikczemnego ukochał: (l) *Hæc prima causa est Dominica Passionis; quia sciri voluit, quantum amaret hominem Deus.* Mowi Chryzostom S. Iak zaś przy tej niepoiętej miłości Boskiej szacować się mamy, y przy hoynym odkupieniu, remonstruie to nam Apostoł: (l) *Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine Christi.* Wiedzcie że niepełznacym złotem, lub srebrem odkupieni jesteście, lecz Naydroższą Krwią Iezusa, który to walor, y niekończzonego szacunku zaślugi Iezusa trutynuiac S. Bernardyn Seneński, czyni do duszy exklamacya: (m) *Nota cum quanto pretio es Redempta O! Anima: quia cum sanguine Christi, ad denotandum pretiositatem animæ, quia unus passus pedis, & unicus ictus oculi*

[l] 3. Chry: Tom: 3. ser: 6. in festis. Pass: [l] 1. Petr: 1. [m] S. Bern: Seneński
Tho: 4. Ser: 4. par: 1.

oculi Christi, & unicus actus Iesu, & una gutta sanguinis Christi, erat sufficiens pro Redemptione decem millium mundorum. Patrz iaka cena odkupiona iesteś duszo! bo Krwia Przenaydroższa Iezusa na wyrażenie tego, iak droga iesteś, lub ieden krok, iedno skinienienie oka, y iedna akcyja Iezusa, y iedna kropla krwi Iego Przenayświętszey doskonałym odkupem bydz mogła dla tyfiac zginionych światow. Powtarza to miłodopłynny Doktor Bernard S. mówiac: (n) *Suffecisset ad Redemptionem humani generis minutissima gutta sanguinis Christi, sed data est copia, ut ex inundatione beneficii virtus innotesceret diligentis.* Iz dość było na odkupienie całego narodu ludzkiego naymnieyszey kropelki krwi Przenayświętszey Iezusa, lecz hoynie nam dana y hoynie wylana, zebyśmy ztey hoyności większa ku sobie miłość Boska Iezusa rekognoskowali. Nie tylko Naymnieysza Krwi ubóstwioncy kropelka mogła bydz doskonałym okupem całego narodu ludzkiego, ale też naymnieysza akcyja Iezusa; poniewasz każda miała niekończony walor w sobie niekończonych zasług satysfakcyja czyniaca: *Operationes Christi ab intrinseco habuerunt valorem satisfactorium & meritorium simpliciter infinitum.* Theologicznemi mówiac terminami. Zkad Klemens VI. Papież wyznał. iz sama szczegulnie akcyja naypierwsza Wcielenie Syna Boskiego, to iest złączenie się z naturą ludzką Hypostatycznie doskonałym okupem bydz mogła dla całego narodu ludzkiego: (o) *Infinita sunt Chri*

L2

fi

[n) S. Bern: cit: à S. Bonav: Ser: 6. in Parascew: (o) Clem: VI. extrauag. unigenit: de Panit: & remil:

sti merita Ec. propter unionem ad verbum, pro Redemptione totius generis humani suffecisse. Nie tylko najmniejsza akcja swoja niekończzonego walurow pełna, y niekończonych zasług, iako od niekończzoney godności osoby pochodząca świat cały mógł odkupić Bog Redemptor, ale też przez samą szczegulnie woli władzę, iako S. Leo Papież mowi: (p) *Omnipotentia Filii Dei, quae per eandem Essentiam aequalis est Patri, potuisset humanum genus a dominatu diaboli, solo imperio suae voluntatis eruere, nisi Divinis operibus maxime congruisset, ut nequitiae hostilis adversitas de eo quod vicerat, vinceretur, Et per ipsam materiam naturalis repararetur libertas, per quam generalis fuerat illata captivitas.* Wszechmocność Syna Boskiego, która rowna jest przez icdneż Bosstwo Przedwiecznemu Oycu, mogła narod ludzki wydzwignac z pod władzy Szatańskiej samym wielowładnym woli swoiey mandatem; tylko że największa dzieł Boskich przyzwoitość tak kazała, ażeby chytróść nieprzyziaciela wiecznego tym była przewyciężona, nad czym przewyciężywszy tryumfowała, y żeby przez tenże sposob reparowana była wolność, przez ktoren uniwersalna narodu całego nastąpiła niewola. Z ktorey to przyzwoitości w zdaniu Doktora S. wyrażoney, taka tu wnoszę illacya: Iż nieinaczej w dekretach Boskich ukoordynowane było dla nas uwolnienie z wieczney niewoli, tylko przez złączenie się Syna Boskiego z ludzką naturą, ażeby iako ułomną naturę ludzką

wie-

wieczny nieprzyjaciel zwyciężył, tak też przez tę złączoną z Boską naturą był zwyciężony. Adoruję niepojętą dzieł Boskich kongruencyą, lecz gdzie dla tej Syn Boski mękom podległe ciało przyjął, by do pierwszej y wiecznej wolności naród ludzki przywrócił y odkupił, więc to daley remonstruję: iż iako nayprzychylniey, tak też y naydoskonaley, rok odkupienia Syna Boskiego, rok dniami męki Iezusowej wymierzony w nieprzemierzoną żadnem i czasy wieczność szczęśliwej wolności zamienił się dla nas więźniów pierwszej wiecznych.

Psal: 48. Fortuna nadzieję formuje dla więźniów wiecznych *Psalmita Pański: Frater non redimit, redimet homo, non dabit Deo placationem suam, & pretium Redemptionis animæ suæ.* Brat nie odkupuje, odkupi człowiek, nieda Bogu prześlągnięcia swego, ani też ceny odkupienia duszy swojej. W zdumiewać się tu muszę, dla czego by to wyznawał *Psalmita Pański*, iż Brat nie mógł odkupić, ani prześlągnąć zagniewany *Maiestat Boski*, ani też dać ceny odkupienia: *Frater non redimit, non dabit Deo placationem suam, & pretium Redemptionis.* Lecz inny człowiek: *Redimet homo.* Coby to zaś miał być za człowiek takiej godności, dać mi informacyę uczony *Arnoldus*, tak komentujący: (q) *Non redimit Frater; quia non Moyses Frater populi Israël redimere potuit genus humanum, neq; alius homo purus, sed redimet homo, hoc est Christus.* Iż dla tego równy Brat nie mógł być Odkupicielem; po
nieważ

nieważ Mójżesz Brat ludu Izraelskiego niemógł odku-
pić naród ludzki, ani też żaden istotny człowiek, lecz od-
kupić miał człowiek, to jest Jezus, który był człowie-
kiem y oraz Bogiem. Czyli iako iasniey tu mowi. Doktor
Kościoła Hieronym S.(r) *Cum dicitur, Frater non redimet,
redimet homo, legendum, ut sit sensus, nisi Christus qui est Fra-
ter Noster, redimet, nullus est homo, qui redimere possit.* To
jest: Iż gdzie Psalmista Pański ominował, że Brat nie od-
kupi, lecz odkupi człowiek: w ten sposób rozumieć się
powinno: Iż jeżeli Chrystus, który stał się Bratem naszym
nie odkupi; żaden człowiek znaleźć się niemoże, któryby
mógł odkupić z wieczney niewoli naród ludzki. Dla cze-
goby zaś inny istotny człowiek, ani też żadna istotna
kreatura odkupić niemogła zginiony naród ludzki, ani
też uczynić godney satysfakcyi Bogu za excess grzecho-
wy pierwszego Protoplasty: *Pura creatura non potuit Deo
satisfacere de condigno.* zdaniem Doktorow Świętych
y Theologow. Tak albowiem na samprzód wielkich prero-
gatywow Doktor Bazyli S mowi: (s) *Omnino homo reconcilia-
ri non potest Deo ob peccatum; cum & ipse peccato sit obnoxius,
& quid tantum invenire potest homo, quod det pro Redem-
ptione sui.* Zadnym sposobem człowiek pojednać się nie
może z Bogiem dla grzechowago excessu; ponieważ y
sam temuż podlega, y coż tedy takiego znaleźć może
człowiek, co by dać mógł na odkupienie swoje. Więc
iako istotna kreatura człowiek. nie znaleźć niemoże zgo-

dnego

(r) S. Hier: sup: Psal: 48 [s] S. Basil: in Psal: 48.

zgodnego, coby dać mógł, y ofiarować Bogu na odkupienie swoje iako więzieli wieczny, tak też żadney satysfakcyi zgodney za grzechowey excess uczynić nie może.

Apotym racya fundamentalna tego bydz może znie: skończoney złości ktora w sobie grzech zawiera, y oraz z skończonego waloru w satysfakcyi pochodzący od istotnego stworzenia. Ponieważ satysfakcyja w nadgródzie godna, równać się powinna z wielkością obrazy uczynioney. Ale że żadna akcyja istotnego człowieka, choćby też naywiększymi łaskami przyozdobionego, szcunkiem swoim równać się nie może z wielkością obrazy Bogu uczynioney przez grzech śmiertelny. Więc żadne istotne stworzenie, godney za grzechową obrazę y urazę satysfakcyi uczynić niemogło. Satysfakcyja albowiem każdego stworzenia jest waloru y estymacyi skończoney, obraza zaś przez grzech uczyniona jest złości nieskończoney. Więc żadnego istotnego stworzenia satysfakcyja z równać się nie może, ani też niemogła z wielkością obrazy złości mającay w sobie nieskończona. Ponieważ iako żadney proporcyi niema czas do wieczności, tak też za dney proporcyi niema skończonego waloru akcyja w satysfakcyi, za złości w grzechu nieskończona: *Finiti ad infinitum nulla est proportio*. Iako wyznaje pospolite *Axioma*. Ze zaś grzech popełniony miał w sobie złość nieskończoną, o tym wątpić niepotrzeba; ponieważ tę zaciągnął

ciagnał od Osoby Boskiej, która jest nieskończonego Maje-
 iestatu, nieskończoney godności, gdyż pospolite *Axioma*
 powtornie wyznaie: *Honor est in honorante, offensa est in*
offenso. Iż iako honor świadczony funduje się na tey oso-
 bie, która go świadczy, y z teyże ma swoy walor propor-
 cyonalny, y jeżeli osoba honor w nadgodzie czyniąca bę-
 dzie godności nieskończoney, więc y satysfakcyja w nad-
 godzie będzie miała w sobie walor nieskończony. Wzaie-
 mnym sposobem obraza uczyniona funduje się na tey osobie,
 która ją cierpi: *Offensa est in offenso*. Y im większey godności
 Osoba będzie obraze uczyniona cierpiąca, tym większa
 złość w sobie, y większy excess zawierać będzie obraza u-
 czyniona. Ale że Osoba Boska jest naywiększey godności, y
 owszem nieskończoney. Więc przeciwko tey excess grze-
 chow y uczyniony zawierał w sobie złość nieskończoną,
per consequens zaciagnał nieskończoną karę na cały naród
 ludzki. Iako Doktor Anielski mowi: (t) *Ratio quare ad*
eternam penam obligat peccatum, sumitur ex parte ejus, in
quem peccatur, qui est infinite magnus, scilicet Deus, unde
offensa illius, infinita pena digna est; quia quanto dignior in
quem peccatur, tanto peccatum magis punitur. Zdanie to mo-
 ie objaśnia Doktor Anielski, iż racya nie inna dla czego
 za grzech popełniony godni byliśmy wieczney kary,
 tylko wynikająca z tey Osoby, która była urażona, y która
 była nieskończoney godności, to jest sam Bog Wszechmo-
 gący, zkad y obraza przez grzech uczyniona teyże Osobie
 Boskiej godna była nieskończoney kary; ponieważ im

wię-

większey godności iest Osoba przeciwko ktorey excess wypełnia się, tym większey kary godzien excess. Gdzie iasnie Doktor S. wyraża, iż excess grzechowy zawierał w sobie złość nieskończona, y godzien był nieskończony kary, ztąd że był popełniony przeciwko Bogu nieskończonego Maiestatu, nieskończoney godności. A za tym w nadgrode za ten trzeba było satysfakcyi waloru nieskończonego, pochodzący w zaiemnie od Osoby rownie nieskończoney godności, iakiey żadna kreatura bydz nie mogła, tylko szczegulnie Osoba Boska. Iako Ambroży S. mowi: (u) *Tantum fuit peccatum nostrum, ut salvari non possemus aliquandò, nisi unigenitus Filius Dei moreretur pro Nobis.* Iż tak wielkiey złości był nasz grzech pierwotny, że nigdy zbawionemi niebylibysmy, gdyby Syn Boski za nas był nie umarł; gdyby albowiem Nayświętzy Odkupiciel był istotny szczegulnie człowiek, więc by doskonały w odkupieniu niebył walor za grzechy całego świata: (w) *Pretium pro universorum peccatis nequaquam sat magnū fuisset, si purus homo tantum exstitisset.* Zdanie S. Cyrylla. Alexandryjskiego. Konfirmuje bardziey zdanie moie Bazyli S. na pomieniony text mowiacy: *Frater non redimit, redimet Homo.* Brat nie odkupuje, odkupi człowiek: (x) *Non homo nudus, sed homo Deus Iesus Christus, qui solus pro nobis omnibus propitiationem dare potest.* To iest: że człowiek istotny iak niemógł odkupić, tak niemógł przebła

M

gać

(u) S. Amb: in c. 9. ad Hebr: (w) S. Cyril. Alex: l. 6. de Fide ad Regim: (x) S. Basil: sup: Psal: 48.

gać zagniewany Boski Majestat za nas wszystkich, tylko sam Iezus, który był człowiekiem y oraz Bogiem. Y słusznie to wyznaie Doktor S. ponieważ sam tylko medyatorem y pokoy czyniacym, między Bogiem y ludźmi stał się człowiek z Boską naturą. Hypostatycznie złączony Chrystus Iezus, który dał na odkupienie samego siebie zupełne za wszystkich, wyrokiem Apostolskim: (y) *Unus enim Deus, unus & mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dedit Redemptionem semetipsum pro omnibus.* Sam tylko szczególnie Iezus mógł być medyatorem y pokoy czyniacym między Bogiem y ludźmi; ponieważ sam doskonałe, y według ścisłego rygoru nawet Boskiego mógł uczynić satysfakcyę. Argumentem tu mówię Anielskiego Doktora: (z) *Ille propriè, stricte & rigorosè satisfacit pro offensa, qui exhibet offenso id, quod aequè, vel magis diligit, quam oderit offensam; Christus autem ex Charitate patièdo, magis Deo aliquid exhibuit, quam exigeret recompensatio totius offensa humani generis.* Ten właśnie, to jest według wszelkiego rygoru sprawiedliwości satysfakcyę czyni za obrazę, który czyni satysfakcyę Osobie dyschonor cierpiacey, albo równie, albo też bardziej podobaiacą się, nad dysplicencyą w Obrazie uczynioney. Ale że Chrystus z miłości szczególnie męce podlegał Osobie Boskiej, to jest Przedwiecznemu Oycu więc kszą uczynił satysfakcyę, iak potrzebowała w nadgródzie obraza całego narodu ludzkiego. Więc też nad rygor spr

wiedliwo.

wiedliwości Boskiej zadofyć uczynił Chrystus za cały
 naród ludzki: (a) *Vbi abundavit delictum, superabundavit*
gratia. iako mowi Apostoł S. Ponieważ satysfakcyja w
 nadgródzie uczyniona partycypuje swoy walor y esty-
 macyja od Osoby, która ją czyni (iakośmy wyżej namie-
 nił) y im większey jest godności Osoba satysfakcyja czy-
 niąca, tym większey jest estymacyi, większego waloru
 satysfakcyja w nadgródzie uczyniona. Ale że Osoba Iezu-
 sa satysfakcyja czyniącego była tak wielkiey godności z
 Bosstwa swego, że przewyższała obrazę złości nieskończo-
 ney całego narodu ludzkiego, więc większa ieszcze by-
 ła z nieskończonego waloru swiego, z excellencyi, y per-
 fekcyi zwyż przewyższająca rygor mściwey sprawiedli-
 wości Boskiej, który za excess grzechowy zaciągnął
 pierwszy Protoplasta na cały naród ludzki, iako do A-
 postolskich słow alluduie Złorousty Doktor: (b) *Multò*
plura, quam debebamus Christus pro nobis solvit, tantòz plura,
quantò guttulam exiguam excedit pelagus immensum. Wię-
 cey daleko niżeli winniśmy byli Iezus za nas wypłacić
 przez mękę swoją, y tak daleko bez komparacyi więcej,
 iako najmnieysza kropelkę przewyższa niezmierz-
 ny Ocean, które słowa Doktora Świętego trutynuiac,
 rekognoskowac tu muszę, iż męka Iezusowa była to
 exsolucyja y odkupieniem dla nas; ponieważ męka Ie-
 zusa była to cena, która odkupieni jesteśmy od trojakiey
 niewoli zaciągnionej na nas przez grzech pierworodny.
 Pierwsza była niewola grzechowa, wyrokiem Iana S.

(c) *Qui facit peccatum, servus est peccati.* Druga niewola szatańska; ktorey podległ człowiek przez zwyciężony chytra piekielnego węża perswazyą, bo kto od kogo jest przez zwyciężony, ten tegoż jest niewolnikiem: (d) *A quo quis superatus est, huius & servus est.* Iako mówi Apostoł. Trzecia niewola była kary wieczney, ktorey podlegać musiał człowiek obowiązany y zniewolony ściśłym rygiem sprawiedliwości Boskiej, któremu to rygorowi iak żadne istotne stworzenie zadostyc uczynić niemogło godnie: *Pura creatura non potuit satisfacere Deo de condigno.* Tak też żadnym sposobem od tsey troiakiey niewoli niemógł bydz odkupiony cały naród ludzki, tylko przez Wcielenie y mękę Osoby Boskiej, zdaniem to wyznać Anielskiego Doktora: (e) *Non potuit genus hominum aliter redimi, nisi per Incarnationem & passionem alicujus Personæ Divinæ.* Y taka to była wtora Osoba Boska, Syn Boski Chrystus Iezus, który iako sam szczególnie przez mękę swoją zwyż hoynie mógł zapłacić za nas winnych Bogu, iak sam mógł uczynić godną y nad to satysfakcyą rygorowi Boskiemu mściwey sprawiedliwości, tak też sam szczególnie tę uczyniwszy przez mękę swoją od pomienioney troiakiey niewoli nas odkupił. A za tym iak żadne istotne stworzenie niemogło bydz dla nas Odkupicielem, y żadney satysfakcyi niemogło uczynić za nas, tylko Iezus, który był Bogiem y oraz człowiekiem, tak rok odkupienia Iezusowego szczególnie: *Annus Redemptionis.*

Rok

[e) *Ioan.* 8. (d) *1. Pet.* 2. (e) *S. Th. in 3. ad Annib. Dist. 20. art. 3.*

Rok dniami męki Iezusowej wymierzony w nieprzemierną żadnemi czasą wieczność szczęśliwej wolności zamienił się dla nas więźniów pierwej wiecznych. Niczyje albowiem zasługi nie mogły dla nas się zamienić w wieczność nieskończona szczęśliwej wolności, tylko Iezusa, krole podobnym sposobem na odkupienie nasze dobrowolnie ukonsekrowane były nieskończonego walu.

Ioa: c. 1. Dylekt y Elekt Iezusa nayukochańszy łaskę wyznaie przez Iezusa uczyniona: *Gratia per Iesum Christum facta est*. Gdybym chciał liczyć y komputować łaski, które na nas spływały przez Iezusa, cała potrzebaby na to konsekrować wieczność. Lecz na samprzód z tym wszystkim łaskę najpierwszą Boską rekognować powinniśmy zdami się, przez która stworzeni jesteśmy, a stworzeni na obraz y podobieństwo Boskie: (f) *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*. Na co zaś na obraz y podobieństwo Boskie stworzeni jesteśmy? daie racya Augustyn S (g) *Facta est anima ad imaginem & similitudinem Dei, ut factorem suum pro imagine cognoscat, & pro similitudine diligat*. Stworzona jest dusza na obraz y podobieństwo Boskie, ażeby Stworzyciela swego za obraz w sobie wyrażony poznała, za podobieństwo ukochała. Zgadza się z ta racya Ambroży S mowiacy: (h) *Vt tanto ardenti us amaret conditorem, quanto mirabilius se ab eo conditam intelligeret*. Iż dla tego dusza na obraz y podobieństwo Boskie stworzona była, ażeby tym większą ku Stworzycielowi

lowi

(f) Gen: 1. (g) S. Aug: de Spir: & Anim: c. 39. [h) S. Amb: lib: de Anim: dignit: c. 1.

lowi swemu pałała miłością, im cudowniej stworzona
 bydź się uznaje. Iazaś tu taka w noszę illacya: Iz ieżeli
 za łaskę stworzenia y dobroczynność, tak Boga kochać
 powinniśmy, coż dopiero za łaskę odkupienia, ktore cu-
 downiej nam wyświadczone. Nakłonić tu proszę po-
 wolnego serca na to, co mowi Euzebiusz: (i) *Maximum qui*
dem circa hominem Divini amoris insigne est, quod inter ipsa
mundi principia, imaginem ac similitudinem Dei sui servus
accepit, sed amplius est, quod nunc Personam & formam servi
Deus Auctor assumpsit. Nay większy z daie się bydź znak
 miłości Boskiej, że przy początkach świata Obraz y po-
 dobieństwo Boskie niegodny sługa otrzymał, lecz wię-
 kszy to jest znak Boskiej miłości, że potym Osobę y po-
 stać sługi Bog Stworzyciel przyiał dla zbawienia y od-
 kupienia naszego. Iak wielka jest dobroczynność od-
 kupienia, poiac tego w życiu stworzony rozum niepo-
 trafi, poniewasz do poznania doskonałego tey dobro-
 czynności potrzeba usilnie poznawać, co za łaski na nas
 z tey spłyneły: to jest wieczna szczęśliwość y uwol-
 nienie z wieczney niewoli: (k) *Quantum sit Redempti-*
onis beneficium non potest in hac vita penitus cognosci; nam
ad hoc beneficium plene cognoscendum oportet intelligere,
quid nobis propter id datum fuerit, scilicet Caelestis beatitudo
& liberatio ab inferno. Mowi uczony Diez. Poniewasz
 iak większa dla nas łaska, tak większe dzieło Boskie odku-
 pie.

[i) Euf: Emis: hom: 6. de Pasch: (k) Diez in Dom: Pass:

pienia, niżeli stworzenia. Jednym słowem cała y ogromna świata machinę stworzył Bog Wszechmogacy, wszystkie kreatury palcem to szczegulnie Boskim wyprowadzone do aktualney exystenczyi swoiey przy stworzeniu. Gdzie zaś o odkupieniu Bog Wszechmogacy ominował, tam całym ramieniem Wszechmocności swoiey wydzwignąć z niewoli y odkupić przyobiecał: (l) *Eruam de servitute & redimam in brachio excelsa*. Iako o odkupieniu naszym sama Matka Boska wyznała: (ł) *Fecit potentiam in brachio suo*. Na ktore słowa uczony Diez mowi: (m) *Cetera omnia opera Dei comparata operi Redemptionis vocantur exigua, & ideo de iis David: Videbo Caelos opera digitorum tuorum, lunam & stellas, quae tu fundasti: At Redemptionis opus aijt Sanctissima Virgo: Brachii Divini opus fuisse*. Iż wszystkie inne dzieła Boskie skomparowane z dziełem odkupienia naszego są mnieysze bez komparacyi, y dla tego to Psalmista Pański o dziełach stworzenia mowi: Obacz Nieba dzieła palców twoich, księżyc y gwiazdy, któreś ty stworzył. Dzieło zaś odkupienia, wyznaie sama Matka Boska dziełem całego ramienia Wszechmocności Boskiey. A toć ztąd rekognoskowac, że większe jest dzieło Boskie odkupienia naszego, niżeli stworzenia, y oraz większa dla nas dobroczynność Boska, kiedy nas całym ramieniem Wszechmocności swoiey usilnie dzwigał z wieczney niewoli: *Fecit potentiam in brachio suo*. Większe mowią dzieła Boskie odkupienia naszego, niżeli

[l) Exod: 6. (ł) Luca: 1. [m) Diez con: 1. de Incar: Dni,

zeli stworzenia; ponieważ w sześciu dniach wszystko
 Bog Wszechmogący stworzył, przez lat zaś trzydzie-
 dzieści y kilka w ludzkiej śmiertelności pracował oko-
 ło zbawienia y odkupienia naszego. Słowy to mowie
 miłodopłytnego Doktora: (n) *Sex diebus condidit omnia,*
at vero per totos triginta Annos operatus est salutem in me-
dio terræ. Zkąd dalsza wnosi konsekwencya uczony Diez
 mówiąc: (o) *Ex quo apparet nos Deo propter Redemptionem*
multò plus, quam propter Creationem debere: nam quia nos cre-
avit, esse hominis, quia vero redemit, esse Divinum ei debe-
mus; cujus gratiæ participes facti sumus. Iz ponieważ tak
 osobliwsze jest dzieło Wszechmocności Boskiej odkupie-
 nie, a zatym więcej daleko winniśmy Bogu, y bardziej
 z obligowani jesteśmy za odkupienie, niżeli za stwore-
 nie; albowiem że nas stworzył, to istotę ludzką winni-
 śmy, że zaś nas odkupił, istotę Boską mu winniśmy, kto-
 ra w nas wlał prawie, kiedyśmy się uczestnikami stali łaski
 jego tak osobliwszej. Y tę to nam łaskę uczynioną
 przez Iezusa w żywą pamięć wbił Apostoł S. (p) *Gratia*
per Iesum Christum facta est. To jest, nie łaskę stworzenia, lecz
 odkupienia. Iako mowi Augustyn S. (q) *Istam gratiam*
non commendat Apostolus, quā creati, sed quā iustificati su-
mus, ista enim gratia per Iesum Christum: Etiam Christus non
pro hominibus ut conderentur, sed ut iustificarentur mortuus est.
 Nie tę łaskę (mowi Doktor S.) w żywą nam wbił pa-
 mięć

(n) S. Ber: Ser: 9. in Cant: (o) Diez Con: 2. Dm. in Alb: in Ioan: 20. Ver: 22. &
 Gen: c. 2. v. 7. [p) Ioa: 1. (q) S. Aug: Epist: 150.

mieć Apostoła, przez kora stworzeni jesteśmy, lecz tę, która usprawiedliwieni; ta albowiem, jest łaska przez Jezusa, ponieważ Jezus za naród ludzki niepodległ męce y śmierci, ażeby był ten stworzony, lecz ażeby był usprawiedliwiony y odkupiony z grzechowey niewoli. Ponieważ człowiek po grzechowym upadku powstać nie-mógł żadnym sposobem do łaski, żadnym sposobem nie-mógł wydzwignąć się z niewoli grzechowey, gdyby go był niewydzwignął Syn Boski, ludzka śmiertelność podległa mękom przyiawszy: (r) *Non potest homo esse liber a dominante peccato, nisi Filius ipsum liberaverit.* Mowi pomieniony Doktor S. Remonstruiac zaś uwolnienie y odkupienie nasze przez Jezusa Syna Boskiego uczynione Doktor narodow Paweł S. mowi: (s) *Fuistis servi peccati, nunc verò liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò in vitam eternam.* Byliście niewolnikami grzechowey nieprawości, y oraz wiecznemi więźniami, teraz zaś uwolnieni przez Jezusa od grzechowey niewoli, w komput sług Boskich poszedłszy, macie doskonały skutek na poświęcenie, mecie zaś waszEDAŻACA dożycia wiecznego, do wieczney wolności. Tak rok odkupienia Jezusowego skutkiem uwolnienia naszego: *Nunc liberati a peccato.* Rok dniami męki Jezusowey wymierzony w nieprzemierzona żadnemi czasy wieczność szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniow pierwey wiecznych. Otoż tę ja wam a nie inną

N

głoszę

głoszę wolność: (t) *Ecce ego Vobis prädico libertatem*. To jest wieczna wolność, która mamy w Iezusie przez mękę jego: (u) *Libertatem Nostram, quam habemus in Christo Iesu*.

Wracam się do słów Doktora Anielskiego, w których wyznaie, że naród ludzki innym sposobem niemógł być odkupiony, tylko przez Wcielenie y mękę iakiej Osoby Boskiej: *Non potuit genus humanum aliter redimi, nisi per Incarnationem & Passionem alicuius Personae Divinae*. Z których słów inweścować muszę. Dla czego nie pierwsza Osoba Boska Przedwieczny Ociec, ani też Trzecia Osoba Trojcy Przenayś: Duch Przenayświęty: lecz wtora Osoba Syn Boski ludzką naturę przyjął dla odkupienia naszego, gdzie zgadzaia się na to zdania Theologów y Doktorów SS. Iż przyzwoiciey było, ażeby Syn Boski przyjął naturę ludzką dla odkupienia naszego, niżeli żeby tę inną Osoba Boska Trojcy Przenayświętszey przyjął. Pierwsza zaś racya tej przyzwoitości ztąd wynika: że ponieważ Syn Przedwieczny jest obrazem y podobieństwem Przedwiecznego Ojca. *Imago Patris aeterni* Anioł zaś Apostatyczny y człowiek chciał sobie przywłaszczyć przez ambicyę też podobieństwo Boskie. Więc przyzwoiciey było Wtorey Osobie Synowi Boskiemu ludzką naturę przyjąć, przeciwko ktoremu Nayosobliwiey obraza uczyniona była, ażeby człowieka miło siernie zbawił, hardego zaś Anioła sprawiedliwie potępił, iako wyznaie Anzelm S. (w) *Filius est similitudo Dei, Angelus autem & homo assumpsit sibi similitudinem Dei, debuit ergo ille Incarnari, cui speciali-*

ter

(t) *Iſa: 34:* [u] *Ad Gal: 2:* [w] S. Anſcel; in *Elucid:*

ter injuria facta fuerat, ut istum misericorditer salvaret, illum justè damnaret.

Druga racya: Ponieważ regularnym sposobem przez też Ideę, y tym że sposobem zepsute rzeczy reformuia się, przez która pierwey uformowane były. Ale że przez słowo Boskie, przez słowo Przedwieczne wszystkie stworzone rzeczy były: (x) *In principio erat Verbum, omnia per ipsum facta sunt.* Więc przez też przyzwoiciey było Boskiey mądrości, narod ludzki po grzechowym upadku restaurować y reformować w pierwszą łaskę, y pierwszą godność. Elucyduie też racya: *Laurentius Justinianus.* Mówiąc: (y) *Exigebat ratio, ac Divina congruebat sapientia, ut per ipsum humanum restauraretur genus, per quem conditum esse Sacra testantur eloquia.*

Trzecia racya alleguie *Cornelius* w te słowa mówiący: (z) *Causa, cur Filius sit Incarnatus, non Pater, aut Spiritus Sanctus? hæc est, quia Incarnatio idcirco facta est, ut per eam Deus se manifestaret hominibus, Verbi autem est, rem manifestam facere.* To jest, iż dla tego Syn Boski Wcielony, nie Przedwieczny Ociec, ani też Duch Przenajświętszy, ponieważ Wcielenie dla tego stało się, ażeby przez te Bog się ludziom objawił bardziey y wyiawił, przyzwoiciey zaś niemógł się objawić ludziom, iako przez Przedwieczne słowo Syna Przedwiecznego; ponieważ słowo nay przyzwoiciey rzecz może objawić y remonstrować, y z

N₂

tey

(x) *Ioan: 1.* [y) *S. Laur: Insti: lib: de Spir: resur: Aa: (z) Cornel: in 1. Ioan: 11*

tey to racyi mowi do Boga Villanovanus: (a) *Amplius Deus innotuisti in Filio, quam in mundo, & perfectius in homine, quam in Orbe hoc monstrasti, quid esses, quid sciperes, quid posses, quantum amares, quantum ignosceres, quam bonus, quam misericors, & quam magnificus esses.* Więcyś się Boże objawił w Synie, niżeli w świecie, y doskonałey w człowieku odkupionym, niżeli w ogromney świata machinie. Ponieważ tu wyjawilesz się czym jesteś, iak wielkiey mądrości jesteś, iak wielkiey władzy, y oraz iak wielce nas ukochałeś, iak wiele kondonowałeś, iak nieskończoney dobroci jesteś y miłosierdzia, iak z teyże klemencyi wspaniałego maiestatu jesteś.

Czwarta racya: że ponieważ człowiek przez głupia imprezę wieczney śmierci podległ, przyzwoliciey było, ażeby przez mądrość do życia wiecznego powstał. Wcielona tedy została niestworzona mądrość, a żeby głupstwa pełen błąd zgluzowała y skasowała: (b) *Quoniam mortuus est homo per insipientiam, Incarnata est igitur Dei sapientia, ut deleteretur hominis Insipientia,* mowi: *Guitmundus.*

Piąta racya: Ponieważ Wcielenie Osoby Boskiey stało się na zniesienie grzechu pierwszego Protoplasty naszego. A że ten excels popełnił przez chciwość mądrości Boskiey, chytrego węża perswazyą akceptuiac: *Eritis sicut Dii scientes bonum & malum.* Więc przyzwoliciey było, ażeby przez prawdziwą y niestworzoną mądrość Boską,

to jest

(a) S. Tho: Vill: Ser: 3. de Nat: Dni: (b) Guitmund: Aversanus: Epi: in confes: de SSS. Trin:

to jest Syna Boskiego, był człowiek do Boga przywrocony, y rekuncyliowany, który przez nienależytą chciwość mądrości wypadł z respektów Boskich.

Szosta przyzwoitości racya, dla czego Syn Boski ludzka naturę przyjął, ta bydz może: Bo iako Wtora Osoba Syn Boski Poszrzedni jest między Przedwiecznym Oycem y Duchem Świętym, tak też przyzwoiciey było, ażeby Syn Boski między ludzmi, y temiż Osobami Boskiemi był medyATOREM iednaiacym Boga z ludzmi.

Siodma racya dla czego między innemi Osobami Boskiemi nayprzyzwoiciey było w koordynowanym miłosierdziu dla nas y dobrowolnym, ażeby Syn Boski ludzka naturę przyjął, ta jest: ażeby denominacya Syna nie spłynęła na inną Osobę Boską, zkądby mogła wyniknąć między Osobami Boskiemi nieprzyzwoita denominacya w czasie, która racya objaśnia Gennadius mowiac: (c) *Non Pater Carnem Assumpsit, neq. Spiritus Sanctus, sed Filius tantum, ut qui erat in Divinitate Dei Patris Filius, Ipse fieret in homine hominis Matris Filius, ne Filii Nomen ad alterum transfret, qui non esset aeterna Nativitate Filius.* Iż dla tego Przedwieczny Ociec, ani też Duch Przenajświętszy ludzkiey natury nieprzyjął, y z tą się Hypostatycznie niezłączył, lecz tylko Syn Boski, ażeby który był pierwey w Bosctwie Przedwiecznego Oycy Synem, tenże sam w ludzkiey naturze był Synem Najsświętszey y Niepokalanej Matki, y żeby Syna Imie na inną nie spłynęło Osobę

Boską

(c) Gennad: lib: de dogm: Eccl: c. 2.

Boska w czasie, która nie była od wieków Synem, przed wieki rodzącym się z Intellektu Boskiego. Zgadza się na tę rację y miódopłynny Doktor mowiacy: (d) *Videtur illud maxime congruum ut Is specialiter Filius fieret, qui Filius erat, nequid esset ambiguitatis in Nomine.* Iż wielka w tym jasność przyzwoitość, że Wtóra Osoba ludzka naturę przyjęła, nie inna, a to dla tego, a żeby tenże był w czasie Synem, który był y przed wieki Synem, y żeby żadna Osoba Boska Imienia od wieków przyzwoitego sobie nie od mieniła.

Inna ia tu jeszcze upatruję rację, dla czego jest przyzwolicie Syn Boski Wcielony, a nie inna Osoba Boska. Ponieważ dla tego stało się Wcielenie, dla tego Osoba Boska Hypostaticznie złączyła się z naturą ludzką; a żeby ludzie byź mogli podwyższeni do godności Synów Boskich przywołanych przez łaskę (iako wyżej namienił) nayprzyzwoliciey zaś Bog Wszechmogący mógł nas przywołać przez Syna swego Jednorodzonego, y naturalnego, gdzie dopiero Syn Boski Wcielony dał nam ludziom władzę zupełną stać się Synami Boskiemi: (e) *Dedit eis potestatem Filios Dei fieri.* Tę zaś władzę nie inaczej nam dał tylko odkupiwszy nas pierwej Krwią Przenajdroższą, iako Augustyn S. mowi: (f) *Multos Filios Deus fecit, unicus Filius Dei emit sibi Fratres sanguine suo, reprobatus redemit, vivificavit occisus.* Wielu Synów ludzkich Bog stworzył, Ieden zaś Syn Boski zakupił sobie Braci krwią swoją,

(d) S. Bern: Ser: 2. de Ann: [e] Ioa: 1. (f) S. Auguf: in Ser.

wzgardzony odkupił, ożywił wiecznie umarłych męce y śmierci podległy. O! niepojęta nigdy Najsświętszego Odkupiciela klemencya! nad która na samey ustał admiracyi *Vener: Beda*, nam zaś tę do uwagi podaie mowiac:

(g) *Consideremus quanta gratia Redemptoris Nostri, unicus ex Patre natus est, & noluit remanere unus, descendit ad terram, ubi Fratres sibi, quibus Regnum Patris sui dare posset, acquireret. Qui quod ipse semper habebat per naturam, acciperent per gratiam.* Wzazać powinniśmy co za osobliwsza Najswiętszego Odkupiciela naszego łaska, Iedynakiem był z Przedwiecznego Oyca rodzacym się, y niechciał sam bydz Iedynakiem, zstąpił na ziemię, ażeby Braci z nas uczynił, którymby mógł dać Oyca swego Krolestwo nieśmiertelney chwały, który co sam dziedzyczył zawsze przez naturę, to my dziedziczyć mogli przez łaskę. Sam ludzka naturę, przyiał Iedynak Boski mękom podległa, ażebyśmy byli Bracia iego w ludzkiey naturze, gkzie niemogliśmy bydz w Bosowie, y oraz żebyśmy w wieczney szczęśliwości społecznemi dziedzicami byli, gdzie staliśmy się w jedneyze naturze ludzkiey Bracia:

(h) *Se fecit pro Nobis Incarnatum, ut sibi effemus in humanitate fratres, qui nequiveramus in Deitate, ac etiam effemus in aeterna beatitudine coheredes, qui facti sumus in humanitate Fratres.* Mowi *Simon de Cassia*. Zebyśmy Bracia byli Iedynaka Boskiego przez naturę ludzka, dla tego tę przyiawszy krwią nas Przenaysświętszą odkupił. *Fratres*

sanguine

(g) *Vener: Beda in Ioan: 1. v. 12.* (h) *Simon de Cas: de gest: Sal: lib: 1. c. 2.*

Sanguine suo redemit, y oraz wieczność szczęśliwey wolności zakupił, gdy nas społecznemi dziedzicami teyże uczynił, z wieczney niewoli na wolność uprzywileiowana Synów Boskich, na wolność nieśmiertelney wyprowadził: chwwały: (1) *In libertatem gloriae Filiorum Dei*. Tak rok odkupienia Iezusowego, rok dniami męki Iezusowej wymierzony, w nieprzemierzona żadnem i czasy wieczność szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniów pierwey wiecznych.

Ad Hebr: c. 2. Remonstruje nam osobliwszą miłość Boska Doktor narodów Paweł S. ztąd, że ku nam się bardziej Bog Wszechmogący nakłonił klemencyą, niżeli ku zginionym wiecznie, y Apostatycznym Aniołom: *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahamæ apprehendit.* Ktore to słowa naklar wyprowadza Cornelius mowiac: (k) *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahamæ apprehendit, idest: Christus non assumpsit Angelicam naturam, ut eam repararet, sed humanam ex posteris Abrahamæ.* To iest: iż w tym nas Boska klemencya przeniosła nad Apostatycznych Aniołów, że Chrystus Anielskiej nieprzyjął natury, ażeby tę po upadku poddzwignął, lecz ludzka naturę, z pokolenia Abrahamy. Iako remonstruje toż samoy miodopłynny Doktor: (l) *De Verbo Dei dictum est, quod non Angelos apprehendit, hoc est, non in unam sibi Personam assumpsit, sed semen Abrahamæ, neq; enim legitur, Verbum Angelus factum est, sed Verbum Caro Factum est, & Caro de Carne Abrahamæ*

(i Rom: 8. (k) Corn: à Lap: hic: (l) S. Bern: Trac: de grad: humil.

hae, juxta promissionē, quae illi primum facta est. O słowie Boskim
czyli o Synu Boskim wyznaie Apostoł, że się ku Aniołom nie
na kłonił klemencya Apostatycznym, to jest ze Anielska na
turę niezłączył w iedną Osobę, lecz plemie Abrahama,
czyli naturę ludzką złączył Hypostatycznie z Bóstwem.
Ponieważ nie czytamy, słowo Aniołem się stało, ale
słowo stało się Ciałem, a Ciałem z Ciała Abrahamowe-
go, według przyobiecania, które mu było dane. Y ten
zaśzczyt dla nas nieśmiertelny y naywiększey excellen-
cyi, że ludzka natura nasza nad Anielską przeniesiona, gdy
ktorego respektu Anielska niemogła otrzymać, ludzka o-
trzymała, Hypostatycznie z Bóstwem złączona w Synu
Boskim: *Non assumpsit Angelicam naturam, sed humanam.*
Minał Syn Boski Apostatycznych Aniołów, o tych pod
wyższeniu niezamyślił, lubo Aniołem wielkiey rady no-
minowany: *Magni Consilii Angelus.* Tak bowiem ten
tytuł explikuje Tertulian: (1) *Dei Filius dictus est, Magni con-
silio Angelus, magnum enim cogitatum Patris super hominis
scilicet restauratione annuntiaturus saeculo erat.* Iż dla tego
szczegulnie był Syn Boski intytułowany wielkiey rady
Aniołem; ponieważ wielką radę Przedwiecznego Oycy
o zbawieniu człowieka miał ogłosić światu. Czemu zaś
o zbawieniu Aniołów Apostatycznych y zginionych wie-
cznie tego niegłosił, ani też Anielskiey natury nieprzyiał,
ażebym tę restaurował, y do utraconey wieczney chwały
poddźwignął? Oprocz dobrowolnego dekretu Boskiego
pełne-

(1) Tertul: lib: de Incar: Chri: c. 14.

pełnego dla nas klemencyi, zechcę tu remonstrować dla czego przyzwoliciey było, ażeby Syn Boży z ludzka Hy postatycznie złączył się natura, y tę odkupił, nie Anielska.

Pierwsza racya daie słowy Infułata Medyolańskiego mowiącego: (m) *Quò excellentior fuit natura, eo damna- bilior.* To iest, że im większemi talentami przyozdobiona była Anielska natura przy stworzeniu swoim, tym wię- kszego godna była potępienia bez żadney klemencyi po upadku.

Druga racya Anielskiego Doktora w te słowa mo- wiącego: (n) *Natura Angelica non tota corruerat, & An- gelus peccans statim in malo confirmatus fuit, non autem homo, & ideo natura humana reparari debuit, non autem Angelica.* Aniołowie nie wszyscy razem wypadli przez ex- cels ambicyi swojey z łaski y chwały, ktorzy zaś wypa dli, zaraz zakamienili w grzechowey nieprawości, czło- wiek zaś nie, y dla tego przyzwoliciey było, ażeby natu- ra ludzka z upadku wiecznego poddzwigniona była, nie Anielska.

Trzecia racya: że ponieważ ułomnieysza była na- tura ludzka, y skłonnieysza do upadku grzechowego, ni- żeli Anielska, więc bardziey nakłonić powinna była ku sobie miłosierdzie Boskie, y przyzwoliciey było, ażeby ludzkiey naturze Bog Wszechmogący wyświadczył kle- mencya; gdy ją ułomnieyszą stworzył, która racya do- skona-

(m) S. Ambr; de Apost; Angel; (n) S. Tho; q. 1. ar. 1. ad 3.

skonałey explikuie Grzegorz S. Papież mowiac: (o) *Du as ad intelligendum Deus creaturas fecerat, Angelicam vide licet & humanam, utramq; verò superbia percussit, sed una tegmen carnis habuit, alia verò nihil infirmum de carne gestavit, misertus ergo Creator illam ad se debuit reducere, quam in perpetracione Culpa ex infirmitate aliquid Constat habuisse.* Dwie natury rozumem przyozdobione Bog Wszechmogacy stworzył, to iest: Anielska y ludzka, obydwie zaś przez pychę upadły, lecz iedna ciężar na sobie ciała piastowała, druga zaś żadney ułomności z ciała niezaciągowała. Więć uwiedziony miłosierdziem Stworzyciel, tę ku sobie przyzwoliciey nawrocic musiał, która w excessie grzechowym ułomniejszy była, iako to ludzka.

Czwarta racya: Iż Aniołowie wszyscy własnym konsensem, własna z grzeszyli wola, ludzie zaś oprócz pierwszych Protoplastów cudza zgrzeszyli wola, to iest pierwszego Protoplasty Adama, z ktorego iako wszyscy wynikneli, tak na wszystkich ciągiem zlał się grzech pierworodny. A za tym przyzwoliciey było, ażeby ci, którzy cudza zgrzeszyli wola, cudza też wola z miłosierdziem złączona, to iest Boska odkupieni byli, niżeli Aniołowie, którzy własna z grzeszyli wola; gdyż żadney po sobie niemała exkuzy.

Piata racya: Ze Anioł dobrowolnie bez żadney ponęty zgrzeszył, człowiek zaś zgrzeszył chytrą piekielnego węża perswazyą, a zatym godniejszy był miłosierdzia Boskiego.

O2

Szolsta

Szosta racya: że ruina przez Apostatycznych y z straconych Aniołów, mogła byż ureparowana przez ludzi podwyższonych na tych mieysce, y dotych że chorow, ludzi zaś upadek reparowany byż niemogł przez inna podleysza naturę. Inne albowiem natury podleysze rozumem nieprzyozdobione nie są zgodne do odziedziczenia wieczney chwały, człowiek zaś tak był zgodny do odziedziczenia teyże; iako Aniołowie.

Siodma racya przyzwoitości ta byż może dążąca do zdania mego: że gdyby był Syn Boski z naturą Anielską złączył się Hipostatycznie, iako mogł przez swoia Wszemmocność, więcbey te złączenie y komunikacya są mym szczegulnie służyła Aniołom. Czyli iasniey rzekę: że sami Aniołowie przy tey odkupienia ucześnikami byliby, ludzie zaś tey partycypować by niemogli, kiedy zaś Syn Boski zamyslił ludzką naturę przyiac, y zta Hypostatycznie złączyć się po przewidzianym upadku grzechonym, nie tylko ludzkim, ale też y Anielskim stał się Odkupicielem y Redemptorem. A to tym a nie innym sposobem: Ponieważ według Theologow dwoiaki jest odkupienie: *Alia Redemptio preservativa, alia Redemptio Liberativa*. Inne jest odkupienie uwalniające od kary po grzechowym upadku, y te jest dane człowiekowi przez mękę Iezusa. Inne zaś jest odkupienie prezerwujące od upadku grzechowego, y te jest komunikowane Świętym Aniołom przez przewidziane zasługi Iezusa. Iako
zdanie

zdanie moje objaśnia miodopłynny Doktor: (p) *Dicitur Christus fuisse redemptio Angelorum; quia qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo ne laberetur, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc a captivitate defendens, est ergo Redemptio illum solvens, & servans istum.* To jest że tym sposobem Jezus Odkupicielem jest Aniołów, bo który po upadku grzechowym poddzwignął człowieka, zmocnił y utrzymał Anioła własce, żeby nieupadł. Tak człowieka uwalniając od wieczney niewoli, iako Anioła od wieczney niewoli broniąc. Jest tedy dwoiakim Odkupieniem Jezus, dla nas uwalniającym z wieczney niewoli, dla Świętych Aniołów prezerwującym. A za tym rok odkupienia Jezusowego, rok dniami męki Jezusowej wymierzony nie tylko dla nas, ale też y dla Aniołów nawet Świętych w nieprzemierzona czasem wieczność szczęśliwey wolności zamienił się: *Illum de captivitate eruens, hunc a captivitate defendens.* Przy konkluzyi zaś mowy moiej inwestygować będę jeszcze, dla czego Przedwieczny Ociec odkupienie nasze chciał przez Syna swoięgo wypełnić, nie przez kogo innego, iako na przykład przez Anioła. Na która interrogacya taka daię replikę, y racya przyzwolitosci, na samprzod słowy Grzegorza S. Który tak tu decyduje: (q) *Nullus Angelorum missus est ut Redemptor; ne quis spem in Angelis poneret, sed per semetipsam ipsa sapientia manifestata est.* To jest. iż zaden z Aniołów nie jest zesłany iako Odkupiciel narodu ludzkiego, dla tego

(p) S. Bern: sup: cant: Ser: 22. (q) S. Greg: 18. moral: 29. 30.

Szosta racya: że ruina przez Apostatycznych y z straconych Aniołów, mogła bydz ureparowana przez ludzi podwyższonych na tych mieysce, y dotych że chorow, ludzi zaś upadek reparowany bydz niemogł przez inna podleysza naturę. Inne albowiem natury podleysze rozumem nieprzyozdobione nie są zgodne do odziedziczenia wieczney chwały, człowiek zaś tak był zgodny do odziedziczenia teyże; iako Aniołowie.

Siodma racya przyzwoitości ta bydz może dążąca do zdania mego: że gdyby był Syn Boski z natura Anielska złączył się Hipostatycznie, iako mogł przez swoia Wszechmocność, więby te złączenie y komunikacya sąmym szczegulnie służyła Aniołom. Czyli iasniey rzekę: że sami Aniołowie przy tey odkupienia ucześnikami byliby, ludzie zaś tey partycypować by niemogli, kiedy zaś Syn Boski zamyslił ludzka naturę przyiac, y zta Hypostatycznie złączył się po przewidzianym upadku grzechowym, nie tylko ludzkim, ale też y Anielskim stał się Odkupicielem y Redemptorem. A to tym a nie innym sposobem: Ponieważ według Theologow dwoiakie jest odkupienie: *Alia Redemptio præservativa*, *alia Redemptio Liberativa*. Inne jest odkupienie uwalniające od kary po grzechowym upadku, y te jest dane człowiekowi przez mękę Iezusa. Inne zaś jest odkupienie prezerwujące od upadku grzechowego, y te jest komunikowane Świętym Aniołom przez przewidziane zasługi Iezusa. Iako
zdanie

zdanie moje objaśnia mi dopłynny Doktor: (p) *Dicitur Christus fuisse redemptio Angelorum; quia qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo ne laberetur, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc a captivitate defendens, est ergo Redemptio illum solvens, & servans istum.* To jest że tym sposobem Jezus Odkupicielem jest Aniołów, bo który po upadku grzechowym poddzwignął człowieka, zmocnił y utrzymał Anioła własce, żeby nieupadł. Tak człowieka uwalniając od wieczney niewoli, iako Anioła od wieczney niewoli broniąc. Jest tedy dwoiakim Odkupieniem Jezus, dla nas uwalniającym z wieczney niewoli, dla Świętych Aniołów prezerwującym. A za tym rok odkupienia Jezusowego, rok dniami męki Jezusowej wymierzony nie tylko dla nas, ale też y dla Aniołów nawet Świętych w nieprzemierzona czasem wieczność szczęśliwey wolności zamienił się: *Illum de captivitate eruens, hunc a captivitate defendens.* Przy konkluzyi zaś mowy moiej inwestygować będę jeszcze, dla czego Przedwieczny Ociec odkupienie nasze chciał przez Syna swoiego wypełnić, nie przez kogo innego, iako na przykład przez Anioła. Na która interrogacya taka dać replikę, y racya przyzwoitości, na samprzód słowy Grzegorza S. Który tak tu decyduje: (q) *Nullus Angelorum missus est ut Redemptor; ne quis spem in Angelis poneret, sed per semetipsam ipsa sapientia manifestata est.* To jest. iż żaden z Aniołów nie jest zesłany iako Odkupiciel narodu ludzkiego, dla tego

(p) S. Bern: sup: cant: Ser: 22. (q) S. Greg: 18. moral: 29. 30.

tego, ażeby nikt w Aniołach nadziei swoiey nie fundował, lecz przez samą siebie sama nie stworzona mądrość Boska objawiła się przy odkupieniu naszym, ażeby ta sama za dzieło odkupienia naszego adorowana była, y w tey wszelkie stworzenie swoją fundowało nadzieję.

A potym że gdyby był Anioł istotne stworzenie z Boskiej koordynacyi odkupił człowieka, więc człowiek za tak wielkie dzieło miłosierdzia Aniołowi istotnemu stworzeniu naturalnym prawem byłby obowiązany nie mniej y z obliwowany, iako obowiązany jest Bogu za dobroczynność stworzenia, a zatym koniecznie rozłączyć by musiał miłość swoją człowiek, kochając Boga za łaskę stworzenia, y powtornie kochając istotne stworzenie za dzieło Odkupienia. Zeby tedy człowiek nie dzielił miłości swoiey częścią Stworzycielowi, częścią stworzeniu dla odkupienia konsekrując, sam Bog, który człowieka stworzył, tenże y odkupił, ażeby człowiek całe serce Bogu konsekrował, y samego szczególnie zawszelkie dobrodzieistwa poznawał y wyznawał: (r) *Conveniebat Redemptionē fieri per eum, qui naturæ Dominus est, ne alium Nobis Dominum agnosceremus.* Mowi Doktork S. Czyli iako jaśnie Anzelm S. mowi: (s) *Qui creavit te, ipse redemit te, ne a morem tuum divideres, partim Creatori, partim tribuens Redemptori.* Ktory cię stworzył człowiecze, tenże y odkupił, zebyś miłości twoiey nie dzielił częścią Stworzycielowi, częścią konsekrując Odkupicielowi. Całe tu serce Bogu teraz konsekrować powinienes, gdzie Bog sam

Odkupi-

(r) S. Athanasius Ser. 3, in Arian; [s] S. Anselm; lib: cur Deus homo.

Odkupicielem twoim y oraz Stworzycielem: (t) *Domini-
nus Redemptor tuus, & formator tuus*. A tym samym ko-
chać powinienes Nayświętszego Odkupiciela człowie-
cze, że on ciebie niegodnego pierwey ukochał, dla cie-
bie zstąpił z nieograniczonego Maieſtatu, dla ciebie ſię
unizył ze wſzelką pokorą aż do śmierci krzyżowej. Ah!
wielce cię ukochał, ktorego tak wielką pracą y okrutną
odkupił męka. Mowię to Tertuliana ſłowu (u) *Certe
Chriſtus dilexit hominem, propter illum descendit, propter eū
cum omni ſe humilitate de jecit uſq; ad mortem Crucis, amavit
utiq; quem magno labore redemit*. Całym tedy wzajemnie
ſercem Nayświętszego Odkupiciela Ieżuſa kochaymy,
nie uſty tylko wyznawaymy, niech daleka od nas będzie
niewdzięczności inwektywa, która niewdzięcznemu lu-
dowi Pſalmiſta Pańſki wyrzucił: (w) *Rememorati ſunt, quia
Deus excelsus Redemptor eorū, & dilexerunt eum in ore ſuo, cor
autem eorum non erat rectum cum eo*. Wſpomnieli ſobie
że Bog naywyżſzy ich Odkupiciel, y ukochali go uſty
ſzczególnie, ſerce zaś ich nie było proſte, to ieſt: nie by-
ło dążące ku Bogu, lecz nakłoniłone ku nieprawości. Ah!
Nayświętſzy naſz Odkupicielu Ieżu! niechcę ja ſerca me-
go ni dla kogo dzielić, lecz całe Tobie ſzczególnie kon-
ſkruię.

O! Ieſu mi dulcis Amor nil diligo præ Te,
Tu ſponſus meus es, mens mea ſponſa tua eſt.

Mowię tu miodoptynnego Doktora ſłowu do cie-
bie

(t) Iſaia 44. (u) Tertul; lib: de Incar; Chriſti. 4. (w) Pſal: 18.

bie Panie: (x) *Super omnia reddidit Te amabilem mihi Domine Iesu Calix, quem bibisti, opus Nostrae Redemptionis.* Nad wszystko miłości zupełney godzieneś nieskończoney do broci Iezu! żeś gorzkiey męki kielich spełnił, dzieło odkupienia naszego. Wielkie y niezliczone są dobrodziejstwa Panie, któreś mi wyświadczył, za które powinienem cię kochać na zawsze. Jedno z tym wszystkim jest, które mię do największey miłości twoiey zapala, daie powab, nęci y zniewala, nad wszystkie dobrodziejstwa bardziej, to jest gorzka śmierć, którejś podległ dla odkupienia naszego: (y) *Magna & multa, imò certè innumerable sunt, quae mihi Domine Deus contulisti beneficia, Pro quibus mihi diligendus, & semper es laudandus. Vnum autè est, quod me plus omnibus accedit, urget, movet, & promovet ad te diligendum super omnia, amara mors, quam sustinuisti. Opus Nostrae Redemptionis.* Powtarzam to słowy Augustyna Świętego, y Ięgoż sercem Serafickim. Ponieważ zaś y za dzieło odkupienia naszego nad wszystkie dobrodziejstwa naybardziej kochać powinniśmy ciebie do brotliwy Panie.

Niechże tedy miłością Twoią zniewolone
Serce, grzechowym nie będzie zszpecone
Kałem, lecz wolne od tego statecznie,
By cię kochało zupełnie y wiecznie,

A
M E
N

KA.

KAZANIE CZWARTE

Na CZWARTY PIĄTEK

Annus Redemptionis mee venit. Isaïæ 63.

Rok odkupienia mego przyszedł.

REkognoskować tu muszę wielką Syna Boskiego Hipostatyecznie z ludzką naturą złączonego klemencya, że ten po rebellii grzechowej, po uczynionym grzechowym excessie, ciagnącym się sukcesyonalnie y zlewającym na cały naród ludzki, nie Roczki sądowe, ani też rok sądowy, lecz bardziey rok odkupienia swego intymuje: *Annus Redemptionis mee venit*. O! tuż Pański Syna Boskiego uznać maieść, nie z sądu y rygoru, iako ominował Psalmista Pański: (z) *Cognoscetur Dominus iudicia faciens*. Poznany będzie Pan sądy czyniący, lecz z klemencyi, która Pańskie bardziey zdobi maieść: *Pleniùs Augustos monstrat clementia Reges*. Rzecz to rzetelna, że królewski maieść y honor w sądzie zwykł się kochać, y tym się srożyć: (a) *Honor Regis iudicium diligit*. Mowi Regnant na Izraelu Dawid. Y z tad to tenże Prorok w koronie, naywyższemu Regnantowi naszemu, to jest Synowi Boskiemu chciał sąd y sprawiedliwość zdaną widzieć: *Deus iudicium tuum Regi da, & Iustitiam tuam Filio Regis*. Boże sąd twój zday Królowi, y sprawiedliwość tworą Synowi Królewskiemu. To pewnie według

P

tych

ych zamysłów w sadzie ulokował swoy Maieſtat y Tron Syn Boſki? pewnie ſadzić zamyſlił ſwiat cały, y lud na nim zoſtający wſprawiedliwości? (b) *Paravit in iudicio thronum ſuum, & ipſe iudicabit Orbem terræ in æquitate, iudicabit populos in juſtitia.* A zwaſzcza gdzie Przedwieczny Ociec nikogo nie ſadzi, lecz wſzyſtek ſad zdał Synowi ſwoiemu: (c) *Neq̃ enim Pater iudicat quenquam, ſed omne iudicium dedit Filio.* Mowi Dylekt Ieżuſa. Zkad ia daley wnoſzẽ illacya: Iż ieżeli wſzyſtek ſad zdał Przedwieczny Ociec Synowi ſwoiemu, toć zdał na wola legoż; albo żeby rygorem ſurowym ſprawiedliwości ſadził za exceſs grzechowy ſwiat cały, albo też miłofiernie kondonował. Dyſtyngwue ſie albowiem ſad Boſki, od ſadu ziemſkiego; Sędzia albowiem ziemſki kondonować niemoże exceſsu; bo cudzey ieſt podległy woli, iako obowiązanym prawem, ażeby według prawa ſprawiedliwość w ſobie remonſtrował. Inaczezy zaś Bog iako Naywyższy Sędzia właſna rządzacy ſię wola, bez żadney dependencyi moze miłofiernie kondonować grzechowe exceſſa, y te rygorem niekarać: (d) *Iudex peccatis dare veniam non poteſt; quia voluntati ſervit alienæ, Deus autem poteſt; quia eſt ſua diſpensator voluntatis ac Iudex.* Iako mowi Laktancyuſz. Gdzie tedy ſad wſzyſtek zdał Synowi ſwoiemu Przedwieczny Ociec, ſad ten nie rygoru pełny, lecz klemencyi, wyźnać z Pſalmiſta Pańſkim: (e) *Diligit miſericordiam & iudicium.* Iż Naywyższy naſz Sędzia kocha ſię pierwey

w miło-

w miłosierdziu, nizeli w sędzie. Czyli iako *Agellius* explickuje te słowa mówiąc: (f) *Summus omnium Iudex misericordiam diligit* ☉ *Iudicium*; nam haec duae virtutes summo pere illi placent. Iz Naywyższy Sędzia wszystkich Bog kocha się w miłosierdziu y sędzie; ponieważz naybardziej mu się te cnoty podobają, miłosierdzie y sprawiedliwość. Ia zaś wyznać muszę, iż iak pierwej, tak bardziej upodobało się miłosierdzie Synowi Boskiemu, gdzie się miłość ku nam złączyła osobliwsza, która sadu nie zna: (g) *Amor iudicium ignorat*. Według S. Złotomowcy. Czyli iako wyznaie miodopłynny Doktor: (h) *Nec ignoro, quod honor Regis iudicium diligit, sed princeps amor nec iudicium praestolatur, nec consilio temperatur*. Wiem to doskonale (mówi Doktor S.) że honor królewski kocha się w sędzie, y tym się sroży, lecz osobliwsza miłość ani sadu oczekiwą, ani też żadną uśmierza się radą. Tym sposobem postąpiła sobie niepojęta ku nam miłość Boska, kiedy ten rygor mściwej sprawiedliwości, któremu podlegac powinien był cały naród ludzki za dyshonor uczyniony Naywyższemu Maieństwu przez excess grzechowy, tak zamieniła w klemencyę, że Syna Boskiego nie nato zesłała, ażeby świat sądził za grzechowy excess, ale na to, żeby świat był przez niego zbawiony: (i) *Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum* Wyznaie text Ewangeliczny. Czyli iako Doktor narodow Paweł S. mówi: (k) *Misit Deus Filium suum*

P₂

um

(f) P. Angell: hic: (g) S. Chyrol.: (h) S. Bern: ser: 9 in Cant[i] Ioan: 3. (k) ad Gal: 4.

um, ut eos, qui sub lege erant, redimeret. Iż zesłał Przedwieczny Ociec miłością ku nam wzdięty Syna swego, nie dla tego, ażeby rok sądowy głosił, lecz dla tego, ażeby rok odkupienia intymował: *Annum Redemptionis*, y żeby tych, którzy pod ściśłym prawem y rygorem byli, odkupił. Gdzie zaś zesłał Przedwieczny Ociec Syna swego, nie na to, ażeby świat sadił, lecz na to, ażeby go odkupił, ciężkiemu sądowi Nayświętszy nasz Odkupiciel sam podlegać za nas musiał, na sąd do Anafza, Kaifasza, y bezbożnego Piłata z ciężką y niewypowiedzianą obelgą stawiony, y na śmierć potym osadzony złośliwa zazarte go żydostwa instancya. Na co zapatrzywszy się gorna kontemplacya Augustyn S. z awołał z admiracya: (1) *O munde immunde: venit qui te redimat, & turbabis, & hunc tu vis perdere, quando ille te disposuit liberare.* O nieczysty y złości pełen świecie! przyszedł Nayświętszy Odkupiciel, ażeby cię z wieczney odkupił niewoli, y frasujesz się, y tego zgubić zamyslasz na ten czas, kiedy cię ten łaskawie uwolnić zamyslił. Coż tu może być do pojęcia trudniejszego? co być może większego podziwienią nad to? że sam Naywyższy Sędzia, który powinien był za grzechy wy excels wiecznie kondemnować świat cały ściśłym rygorem sprawiedliwości *Iure stricto*. Ten *jure mitigato* umitygowawszy swoy rygor sprawiedliwości, y zamieniwszy w klemencya, samego zaś siebie w Naydobrotliwszego Odkupiciela, ciężkiey bezbożnie podległ kondemna-

(1) S. Aug: l. 2. Sym: Cath: c. 8.

demnacie y śmierci. Niepojęcia zapewne odmiana: lecz dla nas z zbawiennym skutkiem; ponieważ gdyby był sędzia a nie Okupicielem naszym Najłaskawszym przez mękę y śmierć swoją Jezus, więc by nieomylnie za excess grzechowy nieskończona złość w sobie maiący, wieczna przysadził karę, ktorey wszyscy podlegać musieli byśmy. Zkad ia taka na dalszy dyskurs w noszę illacya, kontynuując moja materya. Iż gdyby w ludzkiej śmiertelności Syn Boski rok był sadowy intynował, y Sędziego powagę w sobie prezentował, więc by ten rok w wieczna nam zamienił się karę y wieczna niewolę. Ale że Syn Boski w ludzkiej śmiertelności Imię Jezusa przyjął, to jest: Imię Zbawiciela, y rok odkupienia swego ogłosił: *Annus Redemptionis mea venit*. W którym złośliwey kondemnacie za nas podlegając, mękę y śmierci sam dobrowolnie podległ, więc przy tej nieskończonego miłosierdzia klemencyi rok odkupienia Jezusowego: *Annus Redemptionis*. Rok dniami męki Jezusowej wymierzony w nieprzemierzona żadnemi czasami wieczność nader szczerliwej wolności zamienił się dla nas więźniów pierwey wiecznych. Y o tym kontynuować będę dyskurs, cokolwiek zaś powiem, wszystko to będzie na większą a większą chwałę Boga w Trojcy Przenajświętszey ledynego *Ad M. D. G.* Za błogosławieństwem twoim, Odkupicielko narodu ludzkiego: *Redemptrix Generis humani*. Przenajdostojniejszy *MARYA Panno*.

Stusznem bydz wyznał rok Iezusa promulgowany, nie rokiem sadowym, lecz czasem klemencyi; poniewaz gdzie odkupienia Pańskiego chciał bydz uczestnikiem Koronat na Izraelu Dawid w grzechowych ięzacy więzach: (l) *Funes peccatorum circumplexi sunt me*, tam miłosierdzia pierwey zebrał dla siebie Boskiego: (m) *Redime me Misereere mei*. Odkup mię Panie y zmiłuy się nademną. Iednak z tym wszystkim przy odkupieniu sadzić się pozwolił: (n) *Iudica Iudicium meum Misereere me*. Sadz Panie sad moy y odkup mnie. Iakoż y Prymas Prorokow Izaiasz w sadzie głosił odkupienie nasze pod Imieniem Syonu: (o) *Sion in iudicio redimetur*. Iakiby to zaś sad miał bydz przy odkupieniu naytąskawszym rozsadzić doskonale ciężko. Informuje mię iednak Doktor y Purpurat Kościoła Hieronym S. mowiacy y racya daia: cy: (p) *Redimetur Sion in Iudicio; qui enim in Iudicio redimit, eligit redimendos*. To iest: iż stusznie rokował Prorok, że Syon w sadzie odkupiona będzie, bo gdzie Nayświętszy Odkupiciel w sadzie odkupuie, tam dobrowolnie wybiera yobiera tych, ktorych by miał odkupić. Czyli iako pomienione słowa Proroka objaśnia *a Lapide* mowiacy: (q) *Christi Redēptio licet opus fuerit summae clementiae Misericordiae, hic tamen vocatur iudiciū Misititia, quia Christus ex iustitia soluto lytro, puta pretio sanguinis sui nos redemit*. Iż odkupienie Iezusa chociaz było dziełem wielkiego miłosierdzia,

[l] Psal: 118. (m) Psal: 25. (n) Psal: 118. (o) Isai: 1. [p] S. Hier: sup: Isai: c. 1. (q) Cornel: a Lap: hic.

fierdźia, iednakże nazwane sadem y sprawiedliwością; bo Nayswiętſzy nasz Odkupiciel Iezus z ſprawiedliwości, to ieſt, za nas rygorowi Boſkiemu zadoſyć czyniać wypłaconym okupem, to ieſt, ſzacunkiem krwi Przenayſwiętſzey hoynie wylaney nas odkupił. O: tuſz zawołać do ciebie muſzę Dobrotliwy Iezu! (r) *Iudicaſti Domine Cauſam animæ meæ, Redemptor vitæ meæ.* Oſadziłeś Pa nie ſprawę duszy moiey, Odkupicielu życia moiego. A nie inaczey oſadziłeś, tylko tak, iako ominował Prorok: (s) *Redemptor fortis, Dominus Nomen ejus, iudicio defendet cauſam.* Odkupiciel mocny, Pan Imię iego, ſadem obro ni ſprawę, obroniłeś albowiem Panie ſadem naytańſzym ſprawę naszą, w ktorey wiecznie przegrać po winniſmy byli, kiedyś ſam Krwia Przenaydrożſza kon demnatę na nas ferowaną opłacił, y od tey nas odkupił. Otoż Nayswiętſzy Odkupiciel wydzwignął nas z wie czney niewoli, y wykupił w wielkich y niepoiętych ſa dach ſwoich, według deklaracyi dawno przyobiecane y. (t) *Eruam de ſervitute, ac redimam in iudiciis magnis.* Tu to dopiero niech wyznaia niepoięte miłofierdzie Pana od kupieni z rak nieprzyiaciela: (u) *Dicant qui redempti ſunt a Domino, quos redemit de manu inimici.* Gdzie przez od kupiony lud z rak nieprzyiaciela rozumie Doktor S. lud uwolniony z pod iarzma piekielnego, y władzy ſzatań ſkiey, przez mękę Iezufa, a lud nie inny, tylko nas wie cznych

(r) Ibr: 3. (s) Ier: 50. (t) Exod: 6. (u) Pſal: 103.

cznych pierwey więziow: (w) *Redemptus populus ab inimicis, est liberatus ab imperio demonum per Passionem Christi.* A za tym przy tak łaskawym, nie innaczey sądzić należy: tylko iż rok odkupienia: *Annus Redemptionis.* Rok dniami męki Iezusowcy wymierzony w wieczność żadnemi czasami nieprzemierzona nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas wiecznych pierwey więziow. Tak ominował y tak sądził Psalmista Pański mowiac: (x) *Quia Dominus amat iudicium, non derelinquet Sanctos suos, in eternum conservabuntur.* Ponieważ Pan kocha się w sądzie, a w sądzie nayłaskawszym (iako wyżej namienił) nieopuści sprawiedliwych swoich, na wieki zachowani będą dziedziczyć wieczność nader szczęśliwey wolności.

Math: c. 26. Czytam relacya o Iudaszu zdrajcy, iż temu po bezbożney radzie trzydzieści srebrników Żydowska hatastra dać przyobiecała: *Constituerunt ei triginta argenteos,* byle tylko w ich ręce wydał Iezusa. Zezwolił na to przeklęty Iudas, y iak przyiał trzydzieści srebrników, tak wydać przyobiecał Iezusa: *Tradam eum vobis.* Oż tu cudowna czyli dziwna transakcyja: Iezus krwawym zalewa się potem w Ogrodzie Getsemańskim, myślar o odkupieniu całego narodu ludzkiego, a Iudas przeklęty za lichą cenę Iezusa przedać zamysła, y wydać w ręce bezbożnego Żydostwa. Niemożę tey się scenie wydziwić złotomowca Chrysołog S.

w te

(w) S. Basil: in Psal: 42. [x) Psal: 36.

w te słowa mowiacy: (y) *Ipsum sanguinem taxare voluit pretio, quem spontè Dominus erat nostrum largiturus in pretium.* O! podwakroć potępienia godna chciwości Iudasza: Tegoś za licha cenę wydać na śmierć zamysliła, który sam dobrowolnie miał krew swoją Przenajświętszą dać na odkupienie nas wszystkich. Wiedział albowiem Iezus, żeś go przeklęty zdrajco miał wydać bezbożney Zydów zgrai, z tą konspiracyą uczyniwszy, więc sam nie unikał, lecz wprod poszedł, y pytał się kogoby szukała bezbożna zgraia: (z) *Iesus sciens omnia, quæ ventura erant super eum, processit* U dxiit: quem queritis? Mowi Dylekt Iezusa, na ktore słowa *Albertus Magnus* mowi: (a) *Processit Iesus ad generis humani redemptionem voluntarie offerens se.* Iż Iezus na tenczas, kiedy sam dobrowolnie wyszedł przeciwko bezbożney Zydów zgrai szukającej go, pospieszył na odkupienie narodu ludzkiego, sam się chętnie ofiaruiac y wydaiac: Co truty nuiać Augnśtyn S pytał się ciekawie: (b) *Si Pater Filium tradidit, si Filius se ipsum tradidit, Iudas quid fecit?* Iezeli Przedwieczny Ociec wydał Syna na odkupienie narodu ludzkiego, iezeli Syn Boski sam siebie wydał, Iudasz tedy co zrobił? Y daie sam replikę Doktor S. (c) *Pater tradidit Filium ad mortem pro Nobis, fecit bene, Christus tradendo seipsum pro Nobis, fecit bene, tradendo Indas Magistrum suum pro avaritia fecit male.* Przedwieczny Ociec że przez niekończoną miłość y miłosierdzie wydał Syna swego na śmierć za nas, to dobrze uczynił; że Iezus przez

miłość

(y) S. Chrysost. ser: 29. (z) Ioan: 8. [a] B. Alb. M. hic. [b] Aug: in Psal: 68. (c) Idē ibidē.

miłość sam siebie wydał, to dobroć jego była nieskończona, że zaś Iudasz własnego Nauczyciela wydał dla chciwości y łakomstwa, to był excess wielki: O! wielki zapewne excess Iudasza, który tego na śmierć zaprzedać umyślił, którego Naymnieysza Krwi Przenayświętszey kropelka szacunkiem swoim ziemię y Niebo przewyższała: (d) *Illum Iudas exhibuit venalem, cujus una gutta sanguinis pretiosior est Celo & terrâ.* Mowi miedopłynny Doktor. Zaprzędany Iezus za trzydzieści srebrników, dla nas zaś troić się zaczęła szczęśliwość, która Insulat Hipponenński remonstruje na oko mówiac: (e) *Videte quanta Nobis præstitit de immanissimo scelere Iudæ proditoris, Iudas quippè tradidit ad Passionem Filium Dei, & per eam omnes gentes redemptæ sunt ad salutem.* Patrzciesz co nam nieskończona dobroć Boska wyświadczyła, y w co zanue niła okrutny kryminał Iudasza zdrajcy, Iudasz albowiem na mękę wydał Iezusa, a przez tęż mękę wszystkie narody odkupione zostały na wieczne zbawienie. W zdumiewa się tu nad rym uczony *Cassiodorus* mówiac: (f) *Magna misericordia, ut Dominus mundi acciperet formam servi, Redemptor venderetur, ut homo venditus redimeretur.* O! niepojęte y wielkie miłosierdzie, ażeby Pan całego świata wziął postać sługi, Odkupiciel był zaprzędany, by człowiek piekłu zaprzędany, był odkupiony. Myśl zniewolona podziwieniem, niewolnicze słowa krępować zgodne zdanie y innych musza: Iz rok odkupie-

(d) S. Ber: in Ser: de trad: Chy. (e) S. Aug: in Psal: 39 (f) Cass: in illud: Psal: Magna
 & Mis. &c.

nia: *Annus Redemptionis*. Rok dniami męki Jezusowej, na która był wydany y przedany, w nieprze mierzona wieczność żadnemi czas y nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas wszystkich więźniow pierwey wiecznych: (g) *Tradidit ad Passionem Filium Dei, & per eam omnes gentes Redemptæ sunt ad salutem.*

Po bezbożnym y złośliwym Iudasza wydaniu, ciężka na Jezusa nastąpiła kaptuwacya: (h) *Comprehenderunt Iesum, & ligaverunt eum.* Poimali Jezusa y z skrępowali. Pojac ludzki dowścip tego niepotrafi, iak w ludzkim ciele uraionego Boga poymała złość Żydowska y z skrępowała: *Comprehenderunt & ligaverunt eum.* Wielki to był kryminał u starożytności, Rzymskiego więzić Obywatela: (i) *Scelus est Vinciri Civem Romanum.* Iako Rzymski Senator y Orator wyznał. Coż dopiero nieporównanie wielki excess, więzić y krępować w ludzkim ciele BOGA.

O Daryuszu Krolu Perskim czytam, że ten wzięty w niewolę od Macedończykow, złotym dyskretnie łańcuchem był związany na znak niewoli swoiey. Tu zaś Naywyższego Regnanta Nieba y ziemi, prostemi powrozami mocno skrępowała złość Żydowska: *Ligaverunt eum.* Żelaznym obciążyła łańcuchem. Pojac dziwney, oraz trahicznej sceny niemogę, gdy gorna kontemplacya spoyrzę na skrępowanego okrutnie Jezusa, *Ligaverunt*

Q2

(g) 3. Aug: sup: Cit: (h) Io: 18. (i) Cit: Orat. 7. in verrem.

runt eum. Ah! nasza to, nasza zła wola wciężka wprowadziła niewolę samego w ludzkiej śmiertelności Boga. Ofobliwszey piękności Młodzian imieniem *Nicaas*, złapany będąc zapewny *excess*, y osadzony na śmierć, kiedy był po dekrete wyprowadzony na plac, gdzie już miał życie utracić, liczny spektator patrzący się na to, żalofnym zawołał głosem: *Tantam pulchritudinem mancipium non decet.* Tak ofobliwsza urody piękność więzić nie zdobi, tym bardziej tracić, którym głosem z niewolony Senat, wolnym od śmierci *Nicaasa* uczynił, iako świadczy *Plutarchus*.

Ktoż pytam się bydz może więkdszey piękności nad *Iezusa*? który niestworzona pięknością swoją wszystkie ziemskie celuie y przewyższa ozdoby, pięknością mowię łask pełna wszystkich synów ludzkich przewyższa urody: (k) *Speciosus formā prae filiis hominum.* A toć tu usty y sercem czynić kondolencya: *Tantam pulchritudinem mancipium non decet.* Ze tak pełnego ozdob Niebieskich *Iezusa* więzić y krępować niegodziło się. *Alexander* wielki na wojennej expedyeyi raniony w rękę, wiązać tey nie pozwolił medykwowi, dla powagi *Krolewskiej*. Tu zaś Pan mocy y wszelkiej władzy pełen wutarczkach: (l) *Dominus fortis & potens, Dominus potens in praelio.* Krol nad Krolami sam się krępować y więzić dobrowolnie pozwala złości *Zydowskiej*. Lecz tryumfuy iako chcesz bezbożna złości, nie twoiey to iednak władzy y mocy było krępować

wać Iezusa. Czyliż albowiem więzy twoie tego skrepować mogły, którego Niebo, y świat cały ograniczyć nie może? lecz dla tego szczególnie Pan Naydobrotliwszy dał się krepować; ponieważ nieprzyšzedł, ażeby sam siebie uwolnił, żadney nieznaiacy niewoli, lecz żeby nas z wieczney wykupił niewoli, mówię to Ambrożego S. słowy do bezbożney złości Zydowskiej: (1) *Nunquid tua vincula illum possent tenere? quem Cali non possunt capere? non venit ut se liberaret, qui sub servitute non erat, sed ut nos de servitute redimeret.* Iezeli tedy złość Zydowska tej władzy nie miała, któż cię naysiętniejszy Regnancie, kto cię naysilniejszy Samsonie Iezu skrepował? Iezeli nie miłość twoja niepoięta ku nam. Więźniem miłości, niezłostliwej y zażartej zgrai Iezus; ponieważ.

Miłość to ku nam, tego dokazała,

Ze tak IEZUSA ciężko skrepowala.

Dla tego IEZVS był więźniem miłości;

By człowiek potym w szczęśliwej wieczności

Wolnością wszelką był uszczęśliwiony,

Przez mękę, Jego bożnie odkupiony.

1. Cor: c. 12 O Nayswiętszym Odkupicielu naszym mowi Doktor narodow Paweł S. *Debuit per omnia fratribus assimilari, ut misericors fieret.* Trzeba było ażeby we wszystkim spodobniał braciom, by tym sposobem miłosiernym stał się. Iakby mowił Apostoł: Iz Nayswiętszy Odkupiciel nasz Iezus, gdy się stał naszym Bratem w ludzkiej

dzkiej śmiertelności, więc trzeba było, ażeby we wszystkim nam spodobniał, y zrad większe ku nam miał miłosierdzie. Gdzie daley Apostoł przez te słowa nierozumie, iakby Syn Boski w naszej śmiertelności we wszystkim nam podobnieć, miał nam podobnym być y nie doskonałością iaką, lecz w jakim sensie we wszystkim nam spodobniał, explikuje to uczony *Bellovacensis* mowiac: (m) *Vult per omnia fratribus assimilari, id est, qui ex Divinitate essentialiter est misericors ab aeterno, ex infirmitatibus & passionibus Nostris assumptis in carne debuit esse misericors experimentaliter sustinendo.* Iż we wszystkim chciał Najświętszy Zbawiciel spodobnieć braciom, to jest, który z Bóstwa przez naturę jest pełen miłosierdzia od wieków, z słabości y dolegliwości przyiętych na ciełe, chciał być miłosiernym przez experyencya, cierpiąc to wszystko, co cierpieć może ludzka śmiertelność, różne ponosząc męki, iako to wżgardę, poymanie, skępowanie, biczowanie y śmierć nawet sama. Y w tym to sensie Najświętszy Zbawiciel we wszystkim nam spodobniał. Lecz niepodobna okryślić tak wielkiego miłosierdzia, wyznać tylko szczerze, iż te wszystkie inne dzieła Boskie przewyższa, iako wyznał Psalmista Pański: (n) *Miserationes ejus, super omnia opera ejus.* Z ktoremi słowy zgadza się Laktancyusz mowiac: (o) *Redimere ab hoste captivum, magnum misericordiae opus est.* Odkupić z rak nieprzyjacielskich więźnia, wielkie to to jest dzieło miłosierdzia. Coż za większe

bydź

(m) *Bellov. spec. moral. l. 1. dist. 20. p. 4.* (n) *Psal. 145.* (o) *Lact. Epit. Instit.*

bydź mogło dzieło miłosierdzia w Najsświętszym Zbawicielu naszym? iako kiedy sam dobrowolnie więzić się pozwolił, by nas od wieczney odkupił niewoli.

Ludwik S Krol Francuski w zdięty zelczya zamyślił wydzwigrac z rak Pogańskich Ziemię Świętą, więc z liczną kwotą woyska uderzywszy na Saracenow, raz tych zgromił, lecz potym opaczny przyciśniony losem, w raz z Mikołajem czwartym Zakonu mego Generalnym Mini stem (p) w komitywie zawsze będącym od Saracenow złapany, długa niewolę cierpiał S. Regnant. Lecz ta niewola okazała była do odkupienia wielu; bo potym uwolniony S. Regnant, w zdięty miłosierdziem przez pięć lat bawiać się w Oryentalnym Państwie kilka tysięcy Chrześcian z ciężkiey Saracenow niewoli wykupił, iako w życiu Jego czytamy: (q) *Quinque annis in Oriente commoratus plures Christianos a Barbarorum servitute redemit.*

(r) Eleonora Henryka drugiego Angielskiego Krola Zona, wtrącona złościwie do więzienia dekretem krolowskim, po śmierci zaś Krola przez Rycharda Syna swego uwolniona, cała potym zlustrowała Anglię, y gdzie tylko o więźniach dowiedziała się, tych wolnością udarowała, z rad miłosierdzia remonstruując ku nim, że sama pierwej ciężkiego doznała więzienia. Coś tu się podobnego y z nami stało, jeżeli mi się godzi czynić komparacyę: *Si parva licet componere magnis.* Ięczeliśmy długo w ciężkiey niewoli grzechowey y piekielney do poty, poki

sam

sam się Naywyższy nasz Regnant w ciężką niedostatk
 niewolę, ażeby przez experyencyą tę cierpieć, y ztąd wię-
 ksze miłosierdzie ku nam mieć (jako pomieniony Au-
 tor mowi: *Debit esse misericors experimentaliter iustitendo*)
 dopiero nas wiecznych więźniów, wieczną wolnością u-
 szczęśliwił. Na co zapatrzwszy się mowić tu muszę do
 Nayswiętszego Odkupiciela naszego: (s) *Dux fuisti in mi-*
sericordia tua populo, quem redemisti. W niepojętym miło-
 sierdziu twoim Panie byłeś Wodzem wszytiskim, na wie-
 czność nader szczęśliwey wolności, którychś odkupił,
 sam obelg y męki pełną cierpieć zanas niewolę: *Ligaverunt*
eum. Czyli miodopłynnego Doktora słowy mowić będą:
 (t) *Tot adeo ligaris Vinculis, qui solus ligandi atq; solvendi*
potestatem habes, sed propter misericordiam tuam ligatus es,
ut nos a miseriis nostris faceres absolutos. Tak ciężko skre-
 wany jesteś, y tyle powrozami, łańcuchami Nayswiętszy-
 Odkupicielu Iezu! który sam masz zupełną władzę więzić,
 y wolnym uczynić, lecz dla miłosierdzia twego skre-
 wany byłeś, żebyś nas z wieczney niewoli, pełney mi-
 zeryi uwolnił. O! iakże z niewolone serca nasze bydz
 powinno za to, żeśmy przez niewolę Nayswiętszego Od-
 kupiciela wolnemi zostali na wieki: *Propter misericordi-*
am tuam ligatus es, ut nos a miseriis Nostris faceres absolu-
tos. Tak nie tylko z niewolonym sercem, lecz oraz y
 zdaniem to wyznać potrzeba: Iz rok odkupienia: *Annus*
Redempti onis, rok dniami męki Iezusowey wymierzony,

w nie-

(s) Exodi: 15. (t) S. Bern: c. 14. de Pass: Dni.

w nieprzemierzona żadnami czaszy wieczność nader szczęśliwey wolności, zamienił się dla nas więźniow pierwey wiecznych, a zamienił się dla niepojętego miłosierdzia Nayświętszego Zbawiciela.

Cant: cap: 3. Zachęca Oblubienica Pańska Syońskie Co ry, ażeby wyszły patrzeć się na Krola Salomona w koronie, która uwięczyła go Marka iego, w dzień poślubienia y w dzień radości serca Iegoż: *Egredimini & videte Filia Sion Regem Salomonem in diademmate, quo coronavit cum Mater sua in die desponsationis illius, in die letitiae cordis ejus.* Zachęcam tu ia bardziey nie tak ciekawa zrenicę, iako bardziey myśli Cor Syońskich, to jest Dusz pobożnych, do dalszego widoku pełnego żalów, żeby się te przypatrzyły, iaka korona świętszego Salomona Iezusa złość przyozdobiła Zydowska? oto nie inna tylko z ostrego upleciona ciernia: (u) *Plectentes coronam de spinis posuerunt super caput ejus.* A gdzież się złote y srebrne podziały korony? ktoremi Mandat Boski Iezusa Naywyższego Kapłana zdobić kazał głowę: (w) *Sumes aurum & argentum, & facies coronas, & pones in capite Iesu Sacerdotis magni.* Nayświętszego to Zbawiciela naszego Iezusa więczyć trzeba było złotemi koronami, o złota dla nas wolność certuiacego. Lecz nie inna była przyobiecana Iezusowi korona w wspaniałey figurowana Salomona koronie, tylko cierniowa, która złość Zydowska gwałtem na Nayświętsze iego wtłoczyła skronie: (x) *Diademma, quo*

R

coro.

(u) Math: 27. (w) Zach: 6. (x) S. Ber: Ser: 30. in Fes: 00. 33.

*coronavit Mater Salomonem, designat spineam coronam, quā Synagoga infixit Christo. Zdaniem miódopłynnego Doktora. Ta zaś ostra ycierniowa korona na skroniach Przenajświętszych Iezusa znaczyła nie co innego, tylko grzechy nasze, które raniły Iezusa głowę, y dla tego nie była korona chwały, lecz bolu szczegulnie, w tey zaś koronie cierniowej pełney bolu zniósł Iezus dawne przeklęstwo. Iako wyznaie Infułat Hypponeński: (y) *Corona spinea in capite Christi, significat peccata Nostra, quae caput Christi pupugunt. Ideo non fuit corona gloriae, sed doloris. In corona autem spinea Christus maledictum solvit antiquum.* Ciernie albowiem było to znakiem grzechu, znakiem przeklęstwa z wyroku Boskiego: (z) *Maledicta terra spinas & tribulos germimabit tibi.* W ięc przeiał te na siebie przeklęstwo z nie skończoney dobroci Najswiętszy Odkupiciel Iezus, ażeby nas z tegoż wykupił, iakoż y wykupił przy okrutney męce swoiey: (a) *Christus redemit nos de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.* Wyznaie Doktor narodów Paweł S. A nie inaczey nas z przeklęstwa wykupił, tylko też ciernie przy pełney bolu koronacyi swoiey cierpiąc, które przeklęta wydała ziemia. Y tu to dopiero z ostrego ciernia Krwia Przenajświętsza napoionego, wieczne dla nas wykwiło błogosławieństwo, rok pełen łaskawości Boskiey, o którym rokował Prorok w koronie: (b) *Benedices coronae anni benignitatis tuae.* Pobłogosławisz Panie roku łaskawości twoiey. Korona zaś roku łaskawości Boskiey,*

(y) S. Aug. sup; Ioan: Trakt; 19. (z) Gen: 3. [a] Ad Gal: 3. [b] Psal: 64. znaczy

znaczy sferę szczęśliwości, która Święci dziedziczą z Jezusem: (c) *Corona anni benignitatis Dei, designat Circulum Sanctorum cum Christo*. Zdaniem Hilarego S. Czyli korona roku łaskawości Boskiej według uczonego Arnolda znaczy czas łaski dla nas: (d) *Corona Anni benignitatis Dei significat tempus gratiae*. Według zaś Doktora y Purpurata Kościoła Hieronima S. znaczy rok odkupienia: (e) *Annus benignitatis Dei, est Annus Redemptionis*. Y w tym to dopiero roku korona z inkrementem łask hojnych nam dana na obronę, o której ominiwał Prowerbialista Pański: (f) *Dabit capiti augmenta gratiarum, O corona inclita proteget*. Nie inna zaś ta korona więczą protekcyonalnie skronie nasze, tylko sam Jezus: (g) *Corona gratiarum capiti nostro est Christus*. Według Ruperta. W pełni tu Prorockie *Oraculum* już stało: (h) *In die illa erit Dominus corona gloriae, Osertum exultationis residuo populi sui*. W dzień owę będzie Pan korona chwały, y więcem radości ostatkom ludu swego. O! nieostatne zapewnie szczęście, gdzie korona nieśmiertelney chwały, y więcem pociech sam Bog Wcielony ostatkom ludu swego, to jest ludu tego, których sam koronuje chwałą y uwielbia, iako *Glossa Ordinaria* tłumaczy: (i) *Corona gloriae Osertum exultationis, Deus residuo populi sui, quos ipse glorificat*. Lecz iakże tu Najświętszy Zbawiciel y Pan nasz korona pociech, kiedy sam w koronie bolu, w koronie cierniowej? Dale mi replikę u-

R₂

czony

(c) S. Hil: sup: Psal: 64. (d) Arnol: sup: Psal: 64. (e) S. Hier: sup: Is: 17. (f) Prov: c. 4. (g) Rup: sup: Zach: 6. (h) Isai: 28. (i) Glos: Ord: sup: Isai: c. 28.

czony *Origenes* mowiacy: (k) *Corona spinea Christi designat gloriam ex laboribus partam*. Iz cierniowa korona Iezusa znaczy to chwałę dla nas nabyta wielką pracą, y tym to sposobem dla nas przez tyle prac y bolow w koronę zamienił się nieśmiertelney chwały, niekończoney dobroci Pany Odkupiciel nasz Iezus, w koronę pociech wiecznych: *Dominus corona gloriae & sertum exultationis*. Kiedy w dzień poslubienia swego. *In die desponsationis*, gdy cierniowa został uwieczony koroną każdego z nas iako Oblubieńca pociech ubeatyfikował koroną: (l) *Quasi sponsum decoratum corona*. Czyli korona wieczney przyzodobił ztąd szczęśliwości: (t) *Corona sponsi aeterna felicitas*. Zdaniem decyduję Hieronima S. Zadał dla siebie Iezus y oczekiwał korony pełney bolu y obelg, usty Prorockimi mowiacy: (m) *Improperium expectavit cor meum*. Kiedyż tey oczekiwał? dałemi replikę Hilary S. (n) *Expectabat Christus improperium & miseriam, quando vivebat in hoc mundo; quia desiderabat Passionem, & nostram Redemptionem*. Oczekiwał Iezus korony chętnie pełney obelg y mizeryi, na ten czas, kiedy żył na tym świecie; bo pragnął męki, przez którą miał wypełnić odkupienie nasze. Y dopiero po tey expektatywie y upragnieniu nastąpił dzień pociech serdecznych Oblubieńca Niebieskiego: (o) *Dies latitiae Cordis ejus*, to jest nastąpiła radość Iezusa z wypełnionego odkupienia narodu ludzkiego przez mękę

swoją:

[k] Orig: *sup: Math: 35.* [l] *Isaia 61.* (t) S. Hier: *sup: Isaia 61.* [m] *Psal: 68.* (n) S. Hilar: *sup: Psal: 68.* (o) *Cant: 32.*

swoia: (p) *Dies letitiae cordis ejus, quia gaudet Christus de Redemptione humani generis.* Iako wyznaie Grzegorz S. Poniewasz iako z wielką radością Olbrzymim krokiem Nayświętszy nasz Odkupiciel pospieszył z gornego Empiru na ziemię, ażeby dla nas zbawienną utorował drogę: (q) *Exultavit ut Gigas ad currendam viam, a summo Caelo egres-*
sio ejus. Iak z wielką radością dzieło odkupienia naszego przyiał, y chętnie przez mękę swoią chciał wypełnić, tak też w koronie bolu, w koronie cierniowej, radość Vbo-
 stwionego serca iego była zrad, że wypełniał odkupienie narodu ludzkiego: (r) *Latitia cordis sponsi & gaudium Chri-*
sti de Redemptione Generis humani, & dicitur exultasse ut
gigas ad currendam viam; quia libenter amplexus est opus Re-
demptionis nostrae. Mowi Hilary S. Wynidzcież tu z wię-
 kszą ciekawością Syońskie Cory y patrzcie: *Egredimini*
Filiae Sion & videte, w iak wspaniała koronę wykwitła
 cierniowa korona na skroniach świętszego Salomona Ie-
 zusa, która był uwięczony w dzień pociech serdecznych
 wynikających z odkupienia naszego, gdyż ta w koronę
 wykwitła nieśmiertelney chwały. Iako explikuje Grze-
 gorz S. (s) *Diademma, quod coronavit Mater Christum, desi-*
gnat omnes glorificatos, quos ipse redemit, vel gloriam Sancto-
rum, qui sunt membra Christi. Iż korona, która uwięczyła
 Matka Iezusa, znaczy w wszystkich przyozdobionych chwa-
 łą, których Iezus odkupił, czyli chwałę Świętych, którzy
 sa

(p) S. Greg: sup: Cant: c. 3. (q) Psal: 18. (r) S. Hil: sup: Psal: 168. [1.]
 S. Greg: sup: cant: 3.

sa mistycznymi członkami Jezusa. Spoyrzał bystra y orla
oka swego żrzenica Apokaliptyczny Ian S. y doyrzał
dwudziestu y czterech koronatow złote na skroniach ko-
rony maiacych: (t) *Viginti quatuor seniores sedentes, & in
capitibus eorum corona aurea.* Zkadze tych świętych Re-
gnantow wyniknęły złote korony? ieżeli nie z zasług y
Imienia Nayświętszego Odkupiciela naszego Jezusa, zda-
niem Infułata Hypponeńskiego: (u) *Coronae seniorum aureae,
est participatio gloriae, & Nominis Christi.* To dla świętych
w Empirze Regnantow cierniowa Jezusa korona w koro-
nę nieśmiertelney zamieniła się chwały, ktorey sa ucze-
śnikami. Lecz dla nas gdzie się w koronę łask zamieniła,
tam z godnemi nas uczyniła do odziedziczenia korony nie-
śmiertelney chwały, kazdego upewniam Proroka słowy (w)
*Eris corona gloriae in manu Domini, & diademma Regni in
manu Dei tui.* Będiesz korona chwały w ręku Pana, y
korona wiecznego krolestwa w ręku Boga twego. Tak
nieodmiennie rok pełen łaskawości Boskiej: *Annus benigni-
tatis.* Rok odkupienia Jezusowego: *Annus Redemptionis.*
Rok dniami męki Jezusowej wymierzony, w nieprzemie-
rzona czasem wieczność nieśmiertelney chwały, w wie-
czność szczęśliwej wolności zamienił się dla nas więźniow
pierwey wiecznych.

Ad Rom: cap: 3. Wyrzuca na oko niedoskonałość ludzka Do-
ktor narodow Paweł S. *Omnes peccaverunt, & egent glo-
ria Dei.* Wszyscy razem zgrzeszyli, a potrzebuia chwały
Boskiej. Właśnie iak by to Apostoł S. mowil pospolitym

(t) *A. oc: 4.* (u) *S. Aug: sup: Apoc. hom: 3.* (w) *Isaie 62.* przyłło-

przyflowiem: Chętaaby dusza do Raju, a grzechy niepu-
 szczaia: *Omnes peccaverunt, Egent gloria Dei.* Inna wer-
 sya czyta: (x) *Destituuntur*, że to grzesznicy opuszczeni,
 czyli odrzuceni od chwały Boskiej. Święty zaś Chryzo-
 stom czyta: (y) *Carent gloria Dei*, że niemaia chwały
 Boskiej. Corneliusz czyta: (z) *Posteriores sunt gloria.* Iż grze-
 sznicy pośledniey siła do chwały, czyli upośledzeni w tey
 że chwale Boskiej, to jest: w łasce hoyney, przez która
 by mogli bydz usprawiedliwieni, y zgodnemi bydz do
 nieśmiertelney chwały, ani tey żadnym naturalnym spo-
 sobem przez żadne zasługi mieć niemoga, ale potrzebuia
 pierwszey łaski Boskiej uprzedzaiacey: *Egent gratia priori*
præveniente, która by przygotowani byli do usprawiedli-
 wienia. Ta zaś pierwsza łaska iak dobroczynnie y dobro-
 wolnie z hoyności Boskiej każdemu dana bywa bez za-
 dnych zasług, tak też dobroczynnie każdy usprawiedli-
 wia się. Obydwie albowiem łaski, tak uprzedzaiaca, ia-
 ko też usprawiedliwiaiaca z hoyności Boskiej dobrowol-
 nie komunikowane bywaia, uprzedzaiaca iednak przez
 dobre uczynki zbawienna kooperacya do usprawiedliwie-
 nia dysponuje człowieka, y zgodnym czyni, zdaniem The-
 ologow y Doktorow Świętych. (a) Święty zaś Cyryll:
 Apostolskie tłumaczac słowa: *Omnes egent gloria Dei.*
 Wszyscy potrzebuia chwały Boskiej, przez chwałę w
 słowach Apostolskich wyrażoną rozumie Iezusa, który
 jest.

(x) Syrus. [y] S. Chrys: hic. (z) Corn: à Lap: hic. [a] S. Aug: de Spirit:
 & lit: c. 9. Theod: & alii.

jest chwala Przedwiecznego Oycy, ztad ze jest Odkupicielem y usprawiedliwiaiacym nas. Iakby Apostol mowil: (b) *Omnes egent Christo Redemptore*. Iż iak wszyscy zgrzeszyli: *Omnes peccaverunt*, y przez grzech wieczney podlegli niewoli, tak tez potrzebowali Odkupiciela Iezusa, przez ktorego łaskę dobroczynnie usprawiedliwieni jesteśmy, y przez odkupienie Iegoż: (c) *Iustificati gratis per gratiam ipsius, per Redemptionem, quæ est in Christo Iesu*. Iako tenze Apostol S. wyznaie łączac zdanie swoje. Ze wyznaie Apostol iż dobroczynnie usprawiedliwieni jesteśmy: *Iustificati gratis*, to wklar wyraża; że bez żadnych zasług naszych, że zaś mowi przez łaskę: *per gratiam*, to wyznaie tę łaskę, ktorey uczestnikami staliśmy się przez odkupienie Iezusa. Czemu zaś wyznaie odkupienie przez Iezusa, nie zakupienie? objaśnia to uczony *Origenes* mowiacy: (d) *Omnes Creatione eramus Dei, sed pretio peccatorum vendidimus, & tradidimus nos demoni, Ideo pretio sanguinis Christi liberati a potestate demonis, dicimur Redempti*. Iakby uczony kommentator chciał wyrazić: iż dystyngowane jest zakupienie albo też kupienie od wykupienia, czyli odkupienia. Ponieważ kupić rzecz iaka, jest to kupić rzecz cudza niewłasna, odkupienie zaś bydz może własney rzeczy zaprzedaney iakim sposobem. Tym sposobem y my byliśmy przez stworzenie wszyscy pod władzą Boską y dziedzictwem Iego, ale przez grzechowy upadek zaprzędaliśmy się y oddali byli piekłu, dla tego

[b) S. Cyrill; lib: de recta fide à Cor: cit: hic. (c) Rom: 3. (d) Orig: hom: 6. in Exod: przez

przez mękę y Krew Przenajświętsza Jezusa uwolnieni od władzy piekielney nazywamy się nie kupieni, lecz od kupieni. Co na klar wyprowadziwszy w naszą daley il. lacya Apostolskiemi słowy: (e) *Iustificati ergo habemus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus, & gloriamur in spe gloria Filiorum Dei.* Usprawiedliwieni tedy mamy wolny wstęp przez wiarę do tej łaski nam konferowanej, w ktorej stoimy nieodmiennie, y szczycimy się niewzruszona nadzieia chwały Synów Boskich, iż na tych uprzywileiowana wolność przez łaskę wyzłiśmy y odkupienie Jezusa. Właśnie to o roku odkupienia Jezusowego rokował Pacyent Pański: (f) *Complebunt dies suos in bono, & annos suos in gloria.* Iż odkupieni przez Jezusa dopełnia dni swoich w szczęśliwości, y lata swoje w chwale. Iakoż po wypełnionej męce Jezusowej w chwale dni y lata nasze dopełniamy; kiedy szczycimy się w nadziei chwały Synów Boskich przez łaskę: *Gloriamur in spe gloria Filiorum Dei.* Tak albowiem przyzwoitość kazała, azeby ten, który wielu synów na wolność nieśmiertelney chwały wyprowadził, czyli od wieków uprzedestynował y udysponował wyprowadzić, iako Wodź y Pomocznik zbawienia, przez mękę śmierci podległ, wyrokiem Doktora narodów Pawła S. (g) *Decebat eum, qui multos filios in gloriam adduxerat, Authorem salutis eorum per Passionem consummare.* Tak według przyzwoitości rok dniami męki Jezusowej wymierzony, w nieprzemierzo

S

na

na czaſem wieczność nieśmiertelney chwały, y ſzczęśliwey wolności zamienił ſię dla nas więźniow pierwey wiecznych.

Lucæ cap: 19. Czytam reſtacya o jakimś człowieku, iż ten poſzedł wdalekie kraie wziąć y otrzymać dla ſiebie króieſtwo: *Homo quidam abiit in Regionem longinquam accipere ſibi Regnum.* Inkwirować tu długo nie będę co by to był za człowiek ſzukający dla ſiebie króieſtwa; ponieważ informuje mnie w tym punkcie Ambroży S. na pomienione ſłowa mówiący: (h) *Rex æternus, æterno Regi progenitus peregrę profectus ſecundum Corporis ſuſceptionem; quia vias hominis, tanquām iter ingreſſus alienum, in hunc mundum venit, ut Regnum ſibi pararet de nobis, quibus aji: Regnum Dei intra vos eſt.* Król to Przedwieczny z Przedwiecznego Króla z rodzony, w daleką podróż wybrał ſię według przyięcia ſmiertelności naſzey, bo drogi człowieka iako cudza podróż przyiawſzy, na ten ſwiat przyſzedł, ażeby króieſtwo z nas ſobie uczynił, o których mówi: króieſtwo Boſkie ieſt między wami. Uczynił z nas króieſtwo ſobie Najświętſzy Odkupiciel Ieſus, kiedy nas powołał do króieſtwa ſwego y chwały: (i) *Vocavit vos in ſuum Regnum & gloriam,* iako mówi Apostoł. A z wielkim nas zaſzczytem powołał do króieſtwa ſwego, kiedy nas Regnantami Bogu y Oycu ſwemu uczynił: (k) *Nam & Regēs nos Deo, & Patri ſuo fecit Chriſtus Ieſus.* Wyznaie ſtarczytny Tertulian. Y dla tegożemy

Regnan-

(h) S. Ambr. lib. 5. c. 6. de Fide, Lucæ 17. (i) 1. Theſſ. 2. (k) Tertul. lib. de Cor. milit. c. 15.

Regnantami nader szczęśliwemi przez łaskę, słusznie Nay
 wyższy Krol nasz y Pan, Krol krolow intytułuje się; iako
 alleguie racya uczony *Origenes* mowiacy: (l) *Ideo quia*
Reges vos estis, merito Rex Noster Dominus, Rex regnantium
dicitur. W wszystkich albowiem odrodzonych w Iezusie
 znak Krzyża Świętego uczynił krolami, y nader szczęśli
 wemi przez łaskę Regnantami, mowie to S. Leona Papie
 ża słowy: (l) *Omnes in Christo regeneratos, Crucis signum*
effecit Reges. Purpura znak to iest krolow, podobnym spo
 sobem ktorzy tylko Krwia Przenaydroższa Iezusa poświę
 ceni, y iako Niebieska udystryngwowani purpura Świętne
 mi sa krolami iegoż: (m) *Omnes, qui in Christi sanguine*
sacraty sunt, splendidi Reges sunt, zdaniem Ruperta. Co tru
 tynuiac, słowy tu Prorockiem i mowie do przeciwney
 nam partyi: (n) *Redemptor Noster Dominus Exercituum,*
Nomen illius Sanctus; sede tacens, Et intra tenebras filia Chal
deorum; quia non vocaberis ultra Domina Regnorum. Od
 kupiciel nasz Pan woysk, Imie Iego Święty, siedź za
 milknawszy, y wnidź do wiecznych ciemności Coro Chal
 deyska, czyli ambicya Xiażęcia piekielnych ciemności pa
 nuiać do tych czas, y w swoiey niewoli trzymaiaca na
 rod ludzki; poniewasz więcey grassować iuż niemasz
 mieysca, niebądźiesz iuż odrad zwana Pania krolestw.
 Iuż Nayświętszy Odkupiciel Bogiem będzie zwanym ca
 łey ziemi y Regnantem: (o) *Redemptor Sanctus, Deus o-*

S2

mnis

[l) *Orig: hom: 6. in lib: Iudic: [8) S. Leo Pap: ser: 3. de Assum: (m) Rup: lib:*
3. in Apocal: (n) Isaia 47. [o) Isaia 54.

mnis terra vocabitur. Którego królestwa niebędzie końca: (p) *Regni ejus non erit finis.* Lubo z nas uwolnionych od wieczney niewoli, wolne y wieczne uczynił dla siebie królestwo Najświętszy nasz Odkupiciel Jezus, okryślone jednak prawami Jego Boskiemi. Więc mówi tu do nas Prorockie mi usty: (q) *Redemptor ego Dominus, gubernans te in via, quā ambulas, utinam attendisses ad mandata mea!* Odkupiciel Ja Pan, rządzący toba człowiecze w drodze, która chodzisz, o! gdybyżeś miał pilną attencyę na przykazania moje, y te zachowywał. Wtykiwali tam u Mędrca Pańskiego grzesznicy, iż z fatygowani byli w drodze nieprawości, y po przykrych chodzili ścieżkach, o drodze zaś któraby remonitrowała manudukcyę Boską niewiedzieli: (r) *Lassati sumus in via iniquitatis, ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus.* Tu zaś sama nas manudukcyę Boską Najświętszego Odkupiciela dyryguie na drogę praw swoich: (s) *In viam mandatorum.* Zebyśmy nią do wieczney dążyli szczęśliwości, która dla nas zakupił Krwią swoją Przenaydroższą. A dyryguie nas łaskawie, zebyśmy już więcej nie dążyli drogą nieprawości na wieczną zgubę, lecz od tey recess uczyniwszy na wrocili się ku niemu: (t) *Delevi ut nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua, revertere ad me; quoniam redemi te.* Zgluzowałem iak obłok nieprawości twoje, y iako mgłę grzechy twoje, powróć się do mnie z drogi na wieczną zgubę dążący, z drogi nieprawości; ponieważż odkupi.

(p) *Luce 1.* (q) *Isai: 48.* (r) *Sap: 5.* (s) *Psal: 118.* (t) *Isaia 44.*

odkupiłem cię człowiecze. Iezeliśmy tedy zdrożyli kiedy z drogi praw twoich Panie, więc niech że za to mściwej sprawiedliwości twoiej niepodlegamy, bądź nie tak mściwym, iako litościwym nad ludem twoim, któryś tak hojnie odkupił: (u) *Propitius esto populo tuo, quem redemisti Domine.* My zaś odtąd poddajemy się chętnie pod słodkie iarzmo praw y mandatów twoich Panie, y z ta się w dzięcznością odżywamy, z która lud odezwał się do walecznego Gedeona Eliberatora swego z rąk Madyanitów: (w) *Dominare nostri, quia liberaſti nos de manu Madian.* Nayświętſzy nasz Odkupicielu Iezu, Ty ſam bądź w ſercach naszych Regnantem ſzczegulnie, poniewaſz uwolniłeś nas z rąk piekielnych Madyanitów, uwolniłeś nas z więzów grzechowej nieprawości, która nas ciężko krępowała. Vwolnionych tedy od tey, niech nas ſama jedynie odtąd zniewala miłość Twoja Nayświętſzy Odkupicielu, y dewinkuje na cała wieczność.

Exutos vinclis peccati, jam tuus ipſe,

Captivos teneat Chriſte Redemptor Amor.

A
M E
N.

KA.

KAZANIE PIĄTE

Na PIĄTY PIĄTEK

Annus Redemptionis mea venit. Isaia 63.

Rok odkupienia mego przyszedł.

Nlechay iako chce suuduis się Pogańska supersty-
cya, bawiaca się bałwochwalstwem w swoim Bo-
szku, ktorego z podwoyna twarza dla tego ela-
borowała, ażeby iedna twarza na przeszły rok patrzył,
druga na przyszły, y taki to był u starożytności Bōzek
rokow *Ianus*, iako *Faustinus* Biskup świadczy: (x) *Idolo-*
rum cultores Iano duas facies figurarunt; unam, quæ præteri-
tum annum videretur aspicere, aliam quæ futurum. Lecz
większy tu dla nas zaszczyt bez komparacyi, że ten kto-
ry jest Stworzycielem czasow: *Creator temporum*, prze-
zornie w mądrości swoiey niestworzoney patrzący się na
przeszłe y przyszłe lata, wszystko ukoordynował dla nas
nader fortunnym następujące sukcessem. Przejrzał wszy-
stko wiedzący y widzący Bog Wszechmogący w wie-
czności swoiey przeszłe lata nasze, w których ciężkie-
mu upadkowi przez grzech podlegać musieliśmy, y wie-
czney niewoli, dojrzał doskonale lata, przez które tey
podlegać musieliśmy na ukaranie. Więc udysonował
rok odkupienia swego po tych następujący, w którym

miął nas poddzwignac z grzechowego upadku, odkupić z wieczney niewoli. Y ten to rok pierwey udyſponowany po przewidzianym grzechowym upadku, zbliżony już, Bog ſam w ludzkiej ſmiertelności intymował, rok odkupienia ſwego: *Annus Redemptionis mea venit*. Medytował Pacyent Pański, y myślił o przeſzłych latach, w rych chcac ſię lokować: (y) *Quis mihi hoc tribuat? ut ſim juxta menſes priſtinos*. Ktoby mi to dał? żeby m był według mieſiacow dawnych żył. Pewnie to w klęſcę doczeſney będący Pacyent Pański do dni pierwſzych y fortunnych żeby ſię powrocil, żadał utęskliwie. By najmiey; inaczej bowiem informuje mię tu Doktor y Purpurat Kościoła Hieronym S. mowiacy: (z) *Dies priſtini Iob, designant ſtatum generis humani ante lapſum*. Iż przeſzłe czasy y dni ktorych dla ſiebie żadał ſprawiedliwy Iob, znaczyły to czas pierwſzey niewinności całego narodu ludzkiego przed grzechowym upadkiem, y ten to czas chciał mieć dla ſiebie przywrocony: (a) *Quis mihi det? ut ſim juxta menſes priſtinos*. W zaiemnie zaś Prorok w koronie w dzielnieyſzą wzbił ſię kontemplacya Prorockim tknięty duchem, kiedy ſię zamyśliwſzy o dawnych y przeſzłych dniach wieczne w pamięci konſerwował lata: (b) *Cogitavi dies antiquos, 9 annos aternos in mente habui*. O dawnych y zaſtarzałych dniach myślił uſilnie Prorok w koronie, to ieſt, o zaſtarzałych w klęſce y nieſzczęſliwości, o czaię, w ktorym ciężko upadł pierwſzy Protoplaſta, a

w nim

w nim y my wszyscy razem: (c) *Dies antiqui, tempus lapsus primi hominis.* Zdaniem Hilarego S. Wsilnie przytym konserwował w myśli wieczne lata: *Annos aeternos in mente habui*, czyli szczęśliwa wieczność, która przez czas upadku swego utracił człowiek, y sam żadnym sposobem teyże rekuperować niemógł. Troskały się sprawiedliwych serca y myśliły, iakimby sposobem do pierw-szey przyść niewinności miały? *Quis mihi det? ut sim juxta menses pristinos.* Iakimby sposobem po czasie nieszczęśliwego upadku powstać mogły do szczęśliwey wieczności: *Cogitavi dies antiquos, & annos aeternos in mente habui.* Lecz płonnie do poty, poki nie zbliżył się rok odkupienia: *Annus Redemptionis*, poki nie zbliżyło się lato prawdziwie miłościwe. Czas krwawa ofiara ukonsekrowany na przebłaganie Boskiego Maiestatu, tak iako niegdyś w starym testamencie był miesiąc Nisan rok zaczynający się przez krwawą ofiarę Baranka, o którym namienia Autor Beyerlink: (d) *Primus anni dies sanguine dedicatur, ut olim in Nisan agni immolatione.* Pierwsza ofiara w starym testamencie w Miesiacu Nisan rok zaczynającym dedykowana, tak osobliwszey prerogatywy była, że na tę cudownie ogień z Nieba zstapywał. Z większym daleko zaszczytem rok odkupienia naszego był ogniem niebieskim cudownie uszczęśliwiony; bo ogniem miłości Boskiej, która tak świat ukochała, że Jednorodzonego Syna swego zesała na ofiarę za nas wszystkich, y na odkupienie nasze, aby te przez

(c) S. Hilar: sup. Psal: 142. [d] Beyerl: l. 1.

mękę y śmierć wypełnił: (e) *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* mowi Dylekt Iezusa. Kto re to słowa trutynuiac Złotousty Doktor mowi: (f) *Vox, sic dilexit, & illud Deus mundum, immensam amoris significat vehementiam; magna enim inter hac differentia est, & minimè conferenda. Qui enim immortalis est, homines ex terra & cinere factos, innumeris peccatis obnoxios, & ingratos dilexit.* Iz te słowa Dylekta Iezusowego, tak Bog ukochał świat; niepojęta miłości znaczą gorącość, wielka albowiem między tym iest różność, niemaiaca żadney komparacyi, ażeby Bog, który iest nieśmiertelny, ludzi z nikczemney ziemi y prochu uformowanych, tyle podległych grzechom, y niewdzięcznych miał tak wielce ukochać, by za nich Jedynaka swego na śmierć wydał. Wbiia to nam w żywa pamięć Doktor narodow Paweł S. mowiac: (g) *Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Iz w tym naywiększa y nayosobliwsza miłość ku nam uremonstrował Bog Wszchemogacy; ponieważz kiedy ieszcze grzesznikami byliśmy, Iezus za nas wszystkich umarł, iako Nayświętszy nasz Odkupiciel. Zebym zaś bar dziey uremonstrował wielką ku nam miłość Boską, cętować oto będę. Same ubóstwione usta wyznały Iezusa: (h) *Majorem hac, dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Iakby nikt większey miłości w sobie niemógł pokazać nad tę, ktoraby życie własne kon-

T

sekro-

(e) Ioan: 3. [f) S. Chrysost: homil: 14. in Ioan: 3. [g] Rom: 5. [h) Ioan: 15.

sekrował za przyjaciół swoich. Certuję ia tu o większą miłość, y tę remonstruję miodopłynnego Doktora słowy: (i) *Tu majorem habuisti Domine, ponens etiam pro inimicis; tum enim adhuc inimici essemus, per mortem tuam Tibi reconciliati sumus & Patri.* Ty nieskończoney dobroci Panie, większą ku nam miłość miałeś, kosekrując życie swoje za nieprzyjaciół; kiedy albowiem nieprzyjaciółami byliśmy po rebellii grzechowey, przez śmierć twoją krzyżowa zostaliśmy z niednani z Tobą y Przedwiecznym Oycem. A toć słusznie tu daley wyznać muszę: iż czas y rok męki Nayświętszego Odkupiciela naszego było to dla nas lato miłościwe.

Quo passus fuerat, Noster mortis, Redemptor

Subiectus, protunc, Annus amoris erat.

Z wielkości albowiem męki swoiey Nayświętszey Odkupiciel Jezus, miłości wielkość uremonstrował, gdyby albowiem nas tak wielce y goraco nieukochał, więc tak wiele mak, tak wiele bolow dla nas by niemógł cierpieć. Ale ze przewyciężyła w nim osobliwsza y wielka ku nam miłość, przewyższała y sama śmierć obelg pełną. Więc z wielkości mak, wklar iaśnieie y wydaie się wielka ku nam miłość y niepoięta Jezusa, mówię to Świętego Patryarchy Wenetow słowy: (k) *Ex passionis immensitate, amoris magnitudine declaravit, nisi enim tenerrimè, ardentèq; diligeret, doloris nimietatem tolerare non posset. Vmcebat*

[i] S. Bernar: serm: fer: 4. hebdom: penosa. [k] S. Lauren: Iustin: de triumph: Chri: agos: C. 12.

cebat planè in illo atq; superereminebat mortis supplicium amoris Magnitudo. Proindè ex consideratione meroris, ac pænæ, charitatis illius affectus notus efficitur. Pojac tey miłości Iezusa ku nam Seraficki Doktor niemógł, y od tey pojęcia Anielskie nawet ekskludował Intelligencye, mowiac: (1) *Ne crede, quod omnes Angeli de Paradiso possent suis intelligentis capere hanc vehementiam charitatis, quia Dominus noster Iesus voluit talia pati pro nobis servis, imo inimicis.* Nie imaginuy tak sobie człowiecze (mowi Doktor S.) iakoby wszyscy Aniołowie Święci mogli subtelny dowścípem swoim poiac tę goracość miłości, przez którą Pan nasz y Nayswiętszy Zbawiciel Iezus chętnie chciał okrutney męce podlegać za nas slug niegodnych, y owszem za nieprzyjaciółow swoich. Pojac niepodobna, coż dopiero wymowa świetelnego ięzyka okryślić osobliwszey miłości Boskiey ku nam, nad którą Grzegorz S. na iedney ustaie admiracyi: (1) *O! in effabilis dilectio charitatis, ut servum redimeres, Filium tradidisti.* O! niewypowiedziana miłości Boska! ażebyś wiecznego wykupiła więźnia, Synaś na mękę y śmierć krzyżową wydała. To okup dla nas męka Iezusowa, czas męki lato miłościwe, y oraz rok odkupienia naszego: *Annus Redemptionis*, który nieodmienne dniami męki Iezusowej wymierzony, w nieprzemierzona żadnemi czas y wieczność szczęśliwy wolności zamienił się dla nas więźniow pierwey wiecznych. Y o tym kontynuować dy skurs będę na większą a większą Boga w

T₁

Troycy

(1) S. Bonav. Stimul; Amor; 12. (1) S. Greg. in Praef. Pasch.

Troycy Przenayświętszey Iedynego chwałę. *Ad M.D.G.*
Za błogosławieństwem Twoim, któraś przed grzechowym upadkiem pierwszych Protoplastów, przez przewidziane zasługi Syna swego, a Odkupiciela naszego uprzedzająca y predestynująca łaską ukonserwowana była od wszelkiego upadku.

Ante reos culpa, Divina in mente Parentes,

Prævisis meritis Virgo redempta prius. Przenaydostoiniejsza MARYA Panno.

Zebym tu na samprzod wielka miłość y osobliwsza ku nam Iezusa uremonstrował; remonstruję w słowach Iezusowych podobieństwo y parabolę wyrazona.

Luc: Cap: 15. Pod podobieństwem y parabola pokazuje samego siebie Iezus mowiac: *Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, si perdidit unam ex illis, nonne dimittit novaginta novem, & vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam? & cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens &c.* Ktory z was znajdzie się człowiek, mający sto owieczek, y jeżeli straci jedną z tych, czyliż nie opuszcza dziewięćdziesiąt dziewięć, y nieidzie za nią która zginęła, szukając poki ją nie znajdzie? y znalazłszy ją bierze na ramiona swoje ciesząc się. Pyta się tu Złotomowca Chryzolog S. czemu Iezus w parabole nie cztery owieczek, ani też pięć zgubionych wyraził, lecz tylko jedną? (m) *Quare non quatuor, quare non quinque, sed unam? Y sam daie replikę: Vt ostenderet non ex damno fuisse, sed ex*

numero

numero dolorem, namque amissio unius, totum dissipaverat centenarium numerum. Ideo relictis nonnaginta novem, unam quaerit, ut inveniret in una omnes, redintegraret omnes in una. Iż dla tego w parabole wyrażony Pasterz nie kilku zgubionych szukał owieczek, lecz iedney szczegulnie, ażeby pokazał w sobie żal pochodzący z liczby bardziej, aniżeli że szkody, iedna albowiem utracona owieczka cała storka rozproszyła liczbę, y dla tego zostawiwszy dziewięćdziesiąt dziewięć, iedney szuka, ażeby w iedney wszystkie znalazł, iedna wszystkich dopełnił komput. Gdzie daliśmy Doktor S. mowi. (n) *Hac parabola plus divinae potestatis, quam consuetudinis humanae loquitur, U exprimit veritatem; magna enim relinquere, amare minora, Dei potestatis est, non cupiditatis humanae.* Iż te podobieństwo o Pasterzu usilnie szukającym iedney zgubionej owieczki opuścił wszystkie inne, większą władzy Boskiej, niżeli ludzkiego obyczaju wyraża rzetelność; wiele albowiem porzucić y opuścić, a ukochać mało, Boskiej to władzy jest nie ludzkiej akt chciwości. Iakoż Boskie tu dzieło w iedney znalezionej owieczce adorować każe uczony Cajetanus mówiący: (o) *Adventus ad quaerendam ovem perditam, Incarnatio est Filii Dei; Impositio ovis in humeros, Redemptio est humani generis in proprio corpore, redditus domum, Resurrectio U Ascensio in caelum.* Przyjście do szukania zgubionej owieczki, było to Wcielenie Syna Boskiego: włożenie na własne ramiona, odkupienie to było całego narodu ludzkiego w ubóstwie.

[n] Chrysol: loco cit: (o) Cajetanus sup: Luc: 15.

boświonym ciele, powrocie do domu z znalezioną owieczką, było to Zmartwychwstanie y w Niebowstąpienie Pana. Sam albowiem osobie Iezus wyznaie, iż iako nie był zesłany tylko do zgubionych owieczek: (p) *Non sum missus nisi ad oves, quæ perierant.* Tak też na to szczególnie przyszedł, ażeby szukał y zbawił to, co zginiętego było: (q) *Venit Filius hominis querere & saluum facere quod perierat.* Gdyby tedy był człowiek iako błędna owieczka wiecznie nie zginął, więc by był Sył człowieczy nieprzyszedł szukać tego: (r) *Si homo non periisset, Filius hominis non venisset.* Mowi Augustyn S. Wzdumiewa się tu nad osobliwszą miłością Nayświętszego Pasterza ku iedney zgubionej owieczce starożytny Tertulian, y niby na iedney ustaie admiracyi: (s) *Errat una Pastoris ovicula, sed grex unâ charior non erat; una illa requiritur, præ omnibus desideratur, tandem invenitur, & humeris Pastoris ipsius refertur.* Zbłądziła była iedna nikczemna Nayświętszego Pasterza owieczka, lecz cała trzoda nie tak ukochana była, iako iedna, iedna usilnie szukana, iedna nał wszystkie pożądana, potym znaleziona, y na własnych ramionach Nayświętszego Pasterza do wieczney przywrocone szczęśliwości. W dziewiędziesiąt y dziewięć owieczkach porzuconych y zostawionych, dziewięćciorka liczba Anielskie Chory udystryngowane znaczą się, iedna zaś zginięta owieczka y szukana przez Nayświętszego Pasterza jest to narod ludzki, zdaniem uczonego

Sylwe

[p] *Matth. 15.* [q] *Luce 19.* (r) *S. August. de Verb. Apost.* (s) *Tertulli. de Patient. c. 8.*

Sylweiry: (t) *Nonaginta novem oves in montibus relictæ, Angeli sunt, ovis vero deperdita, & quæ sita, genus humanum.* Patrzciesz miłe w Chryſtusie owieczki, iak was Naywyższy, y Nayświętſzy ukochał Pasterz, kiedy tak liczne y Święte Aniołow porzuciwszy orſzaki, zſtąpił na ziemię, ażeby was wiecznie zginionych ſzukał owieczek Nie tylko z nas każdy w ſzczegulności mógł utyſkiwać zebrać klemencyi z Pſalmiſtæ Pańskim: (u) *Erravi ſicut ovis, quæ periit, quare ſervum tuum.* Zbłądziłem iako owieczka, która zginęła, ſzukay Panie ſlugi twego. Ale też wſzyſcy zbłądziliśmy w mnogoſci uniwerſalnie od ſzczęśliwey wiecznoſci, y zginęliśmy byli wiecznie: (w) *Omnes quaſi oves erravimus.* Nayświętſzy tedy naſz Pasterz Ieżus uwiedziony klemencyą y niepojętą miłoſcią wſzyſtkich ſzukać przyſzedł zgubionych owieczek z utratą uawet właſnego życia, iako o ſobie uboſtwnionymi wyznać uſty: (x) *Ego ſum Paſtor bonus, & animam meam pono pro ovibus meis.* Iam ieſt Pasterz dobry, y życie moje ſożę za owieczki moje. Do błędney owieczki człowieka przyſzedł nieſkończoney dobroci Pasterz Ieżus, życie ſwoie konſekruiały za owieczki ſwoie, y znalezioną temiz ramionami z upadku poddzwignął, które mi ciężar krzyżowy dźwigał, mowie to Grzegorza S. ſłomy: (y) *Ad ovem errantem venit Paſtor ille bonus, animam ſuam pro ovibus ſuis ponens, & inventam eiſdem humeris*

ris

(t) Sylveir aſup: Luc: 15. [u] Pſal: 118. (w] Iſaia 53. (x) Ioan: 10. [y] S. G. egi. Naz. Orat: 42.

ris, quibus *Et lignum Crucis sustulit*. Przyszedł mowić nie
 skończoney dobroci Pasterz Iezus, obrać dla siebie obelgi,
 nam zaś zgínionym owieczkom dać wieczny honor, przy
 szedł dla siebie obrać okrutną mękę, nam dać zbawienie,
 przyszedł śmierć dla siebie krzyżowa obrac, ażeby nam
 wieczne przywrocił życie: (z) *Venit Christus accipere*
contumelias, dare honores, venit haurire dolorem, dare salu
tem, venit subire mortem, dare vitam. Mowi Infulat Hyp
 poneński. Coby to zaś przez mękę obelg pełną Nayświę
 tszy Pasterz Iezus nam za honor konferował? Szacue
 ten złota wymowa swoja y remonstruie Rawennateński
 Biskup mowiać: (a) *Solus bonus, solus Pastor, solus Pasto*
rum Pastor, animam suam ponit pro ovibus suis, quas per mor
tales campos, per iter mortis, ad vitalia vocavit, perduxit
ad pascua, ut sanguine suo tinctae, fulgerent regali purpura, ni
veo vellere perlucere. Sam dobroci pełen Iezus, sam Pa
 sterzem, sam Pasterzow Naywyższy Prymas, życie wła
 snełożył za owieczki swoje, które przez śmiertelne pola,
 przez drogę śmierci powołał do życia, przywiodł do wie
 czney szczęśliwości, ażeby Krwia Jego Przenaydroższa
 przyozdobione, krolewska szczyciły się purpurą, pier
 wszey niewinności iasniały kandorem, y w komput po
 szły kandydatow zgodnych do nieśmiertelney chwały.
 O! niepoietą zapewnie dobroć Nayświętszego Pasterza
 naszego Iezusa, który Krew swoja Przenaydroższa pod
 czas męki hoynie y chętnie wylana za Purpurę nam
 konfe-

konsekrował, y przez tę wolności nas Regnantami w łasce uczynił, zebysmy wolny akces mieli do odziedziczenia nieśmiertelney oraz chwały, szukał nas dopoty wiecznie zginionych, poki nie znalazł, y w doskonałej nieulokował szczęśliwości. Szukać my tedy powinniśmy wzajemnie sercem, myśla y całą chęcią Iezusa samego szczególnie, który y odkupił nas z wieczney niewoli, y wieczna uszczęśliwił wolnością, y Krew swoją Przenajświętszą konsekrował na to, ażeby nas odkupił, y niegodnych sług braci swemi uczynił, czyli społecznie z sobą Synami Bożkiemi przez łaskę (b) Augustyna S. decyduję słowy, zachęcam y powab daję: *Ille unus quærendus est, qui & redemit, & liberos fecit, & sanguinem suum, ut emeret dedit, & servos suos fratres fecit.* A za tym rok odkupienia Iezusowego, rok dniami męki Iezusowej wymierzony w nieprzemierzona żadnymi czasy wieczność szczęśliwej wolności zamienił się dla nas więźniów pierwej wiecznych: *Redemit, & liberos fecit, & sanguinem suum, ut emeret, dedit.*

2. *Petri Cap: 1.* Daie nam adhortacya Prymas Apostolski Piotr S. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis, sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini nostri, & Salvatoris Iesu Christi.* Staraycie się usilnie, ażebyście przez dobre uczynki pewne powołanie wasze y obranie uczynił; tak bowiem hojnie dane wam będzie wejscie do wiecznego

U

(b) S. August: in Psal: 34. Conc: 1.

cznego królestwa Pana naszego y Zbawiciela Jezusa Chrystusa. Ze nam powołanie y obranie dobrowolne przez łaskę Boską pewnieysze czynić kaze adhortacya Apostolska przez dobre uczynki, to niedziw; poniewaz łaski nam hoy nie komunikowane powołania, obrania, y inne potrzebuia w nas dla zbawiennego naszego y nieodmiennego skutku kooperacyi, y dobrych uczynkow, przez które prosty sobie toruiemy ingress do nieśmiertelney chwały, do wiecznego królestwa, *in aeternum Regnum* &c. Kroz nam pytam się pierwszy do królestwa wiecznego, kto do nieśmiertelney chwały drogę utorował? że tę przez dobre uczynki teraz śmieć dziedziczyć możemy. Chętnym sercem słuchać proszę pełnemi Ambrozyi usły mowiacego Doktora S. (c) *Creatus Christus secundum Iusceptionem carnis, ut redimeret creaturas, creatus, ut vias demonstraret aeternas, quibus homo redire possit ad Regnum Dei.* Oto sam Stworzyciel stał się stworzeniem, ludzka śmiertelność przyjąwszy, ażeby odkupił stworzenie. A dla tego stał się stworzeniem, według przyjętej śmiertelności, ażeby drogi pokazał wieczne, któremiby człowiek do utraconego pierwey powrócić się mógł królestwa Boskiego. Nie inaczej zaś nam tę drogę Najswiętszy Odkupiciel uremonstrował y utorował, nie inaczej zamknięte otworzył Niebo, tylko przez mękę y Krew Przenajsświętszą, iako wyznaie Doktor narodow Paweł S. kiedy nam ufność y nie wzruszona nadzieję wniesia do komputu Świętych, do

nie-

śmiertelney chwały, przez Krew Przenayświętszą Iezusa re-monstruie, która dla nas sam Iezus zaczął drogę nową: (d) *Habentes fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi quam initiavit nobis viam novam.* Inna wersya czyta: (e) *Habemus fiduciam in introitu edis Sanctae, et viam vitae, per sanguinem Iesu, quam initiavit nobis.* Mamy ufność w wni-
 ściu do przybytku Świętego; y drogę życia przez krew Zbawiciela, która zaczął nam. Iaśniej *Vatablus* czyta: (f) *Cum habeamus libertatem introeundi in Sancta per sanguinem Iesu eam viam, quam dedicavit nobis.* Ponieważ mamy wol-
 ność wniesć na miejsce Nayświętsze, czyli do Nieba: (g) *In Celum* przez krew Iezusa, tą drogą która nam poświęcił. Bo-
 leśław Chrabry pierwszy Krol Polski, który Xiążęca mi-
 trę w krolewska zamienił koronę, na przyięcie y ingress do Polskiey Ottona III. Cesarza Rzymskiego, siedm mil drogi zaślac rozkazał purpura. Podobnym iak widzę spo-
 sobem postąpił sobie naywyższy nasz Regnant, y Nay-
 świętszy nasz Odkupiciel, kiedy własney krwie Purpu-
 ra przyozdobił drogę dla nas, żebyśmy tą wolny mieli ingress do szczęśliwey wieczności. Coż pytam się bydz może dla nas za większa wolność, co za szczęśliwsza nad-
 tę? która nam dana przez Krew Przenayświętszą Iezusa pod czas męki hoynie wylana, przez którą wolny mamy ingress do nieśmiertelney chwały: *Cum habeamus libertatem introeundi in Sancta per sanguinem Iesu.* Co mówię bydz może większego nad to? że uwolnieni przez mękę

U2

Jezu-

[d] Hebr: 10. [e] Syrus. (f) Vatablus. (g) Cornl: Lap:

Iezusa otwarte pole mamy wynieść na wolność nieśmiertelney chwały, na wolność uprzywilejowana Synów Bożkich, o ktorey namienia Doktor narodow Paweł S. (h) *Ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis, in libertatem gloriae Filiorum Dei.* Same stworzenie (to jest człowiek) uwolnione będzie od śmiertelności, ktorey podlegał zepsuty przez grzechowy excess na wolność chwały Synów Bożkich. Obiaśnia Apostolskie słowa *Cornelius a Lapide* mowiacy: (i) *In libertatem, id est; in imitationem vel exemplum libertatis Filiorum Dei, ut similem quandam libertatem stabilem & immortalem creatura accipiant.* To jest, iż nie inna wolność przez mękę y Krew Przenayś: Iezusa dana, tylko na wzor, y przykład wolności Synów Bożkich, ażeby podobna iakaś wolność stała y nieśmiertelna kreatury racjonalne dziedziczyć mogły. Przy objaśnionych słowach Apostolskich, w klar iasnieie y wydaie się zdanie moje: Iż rok odkupienia, rok dniami nęki Iezusowej wymierzony, w nieprzemierzona żadnem czas y wieczność y stała szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniow pierwey wiecznych.

Namienić tu muszę w iak wielkiey estymie dawnym ieszcze czasy było odkupienie więźniow w doczesney niewoli będących, iako to u Hebrayczykow, Grekow, Persow, Rzymianow, y innych nawet grubych narodow. O Hebrayczykach wspomina Litera Pańska, ktorzy odkupieniem szczylicili się: (k) *Nos, uti scitis, redimimus fratres*

nostros,

(h) *Rom: 8.* (i) *Cornel: hie.* (k) *2. Esdr: 5.*

nostros; qui venditi fuerant gentibus; secundum possibilitatem nostram. My iako wiecie, odkupilemy braci naszych, którzy zaprzędani byli narodom, według możności naszej! To zaśczyt Hebrayczykow.

(1) Skłonni byli do odkupienia więźniów y Grecy; kiedy albowiem Alexander wielki Regnant Macedoński miał w Perskim Państwie *Persepolis* na zwane obległ, wyszło przeciwko temu kilka tysięcy więźniów z Grecyi zabranych, y ciężko od Persow zdręczonych tak, że ledwie tych po głosie szczegulnie poznać było, żywy okrucieństwa portret na sobie remonstruiac, do wielkiej kompassyi dali Regnantowi powab, więc zdęty miło sierdziem tenże Alexander hojnie wszystkich udarowałszy do Grecyi odwieść kazał.

(1) Nie mnieyszey pochwały godny przykład pokazał w sobie naywymownieyszy Grecki Orator *Demosthenes*, który samego siebie podał w niewola, ażeby tysiąc Attenczykow w niewoli będących wykupił, których Filip Regnant Macedoński za *Demosthenesa* wydać przyobieczał. Wielki zapewne zewsząd potomney wieczności iasnieje przykład, że Filip Regnant jednego z mądrości *Demosthenesa* więcej szacował niz innych tysiąc; *Demosthenes* zaś iako mądry, więcej starał się o wolność Attenczykow Obywatelow swoich, nizeli o własną.

(m) Powtornie *Bias Prieneus* jeden z między siedmiu całej Grecyi Mędrcom, Messeneńskie Damy z nie-

(1) *Quint; Curt. lib: 5. c. 5.* (f) *Libenius Declam: 15.* (m) *Sabellicus Enead: 2, lib. 5.*

woli wykupił, y z posagiem rodzicom oddał, za co wdzięczni Melleńczykowie, Biaśowi cały złoty Trypod, czyli tróynogie krzesło znalezione w morzu w rekompensę ofiarowali z inskrypcya: *Sapienti*. Madremu, iako godnemu teyże inskrypcyi. Ten zaś Trypod konferowany sobie *Bias* odesłał Apollinowi Bożkowi mądrości, z którego fałszywe głosił wyroki Apollo w Delfickim Kościele, y długiey superstycyi, długiego bałwochwalstwa był okazya.

(n) Niemniej Persow lub gruby naród y nie ludzki szacował sobie odkupienie więźniow; Daryusz albowiem Krol Perski wielką wyliczył kwotę pieniędzy, według Zonarsa (o) dziesięć tysięcy złotych talentow, Alexandrowi wielkiemu na odkupienie Żołnierzy swoich wziętych w niewola.

(p) *Quintus Fabius* Rzymianin w roku 349. przed Wcieleniem ieszcze Najswiętszego Odkupiciela naszego na wyspie kreta nazwaney, Rzymianow cztery tysiące wykupił, y tych do Rzymu z tryumfem wprowadził. Podobnym sposobem od stworzonego świata roku 3837. przed Wcieleniem zaś Syna Boskiego w roku 216 tegoż Imienia *Quintus Fabius* Rzymianin zprzedałszy dziedzictwo swoje, wzięta zaś cena 257. Rzymianow z niewoli wykupił. Tak Poganie ieszcze na ten czas wielkie miłosierdzie ku więźniom remonstowali. Miałam ia tu innych Rzym-
skich

[n] Schedel in hist. mundi fol. 75. [o] Zonaras Annal. tom. 1. pag. 138. (p) S4
Lianus ad Annum mundi 3837.

skich Cesarzow, Flawiusza, Konstantyna wielkiego, Walentyniana, Honoryusza, Teodozyusza, Iustyniana, o których czytam: iż hoyni na odkupienie więźniow byli (q) Z między których Tyberyusz drugi Rzymki Cesarz często zwykł mawiać: *Confido in Domino, nec deerit filio nostro, modo pauperes elemosynas accipiant, & captivi redimantur.* Mam ufność w Panu, iż niezbędzie na fortunie Synowi naszemu, byle tylko ubóstwo iakmużnę brało, y niewolnicy wykupieni byli.

(r) Karol IV. Cesarz wielka ozdoba Austriackiego Domu, wielka kwotę expendował złota na odkupienie niewolników, iako o nim świadczy Historyk: *Immensum vim auri, expendit in redimendis captivis.*

Godzien nieśmiertelney chwały, godzien wieczney pamięci Jan III. Krol Polski, który dawszy odpor Turckiey poteneyi pod Wiedniem w roku 1683. całemu Chrześcijaństwu zguba y klęska grozacey, źdity klemeneya ku pozostałym w niewoli, iak wprowadził moy Zakon do Polskiej, tak y funduszem wzbogacił na odkupienie niewolników.

Lecz coż tu mam mówić o odkupieniu doczesnym? co o hoyności Regnantow Zienskich na odkupienie z doczesney niewoli? kiedy mi o hoynieyszym odkupieniu mówić potrzeba, o którym rokował Psalmista Pański:

(s) *Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio;*

(q) Cuspinian: in Caesar: [7] Nicremberg; Virtus coronata p. 25. 2. §. 8.

(s) Psalm 129.

ptio; *U* ipse redimet *Ec*. V Pana miłosierdzie, y hojne u niego odkupienie; y sam odkupi. Iak fortuna ominował nadzieię Psałmista Pański, tak więźniami swoimi Bog niewgardził: (t) *Deus victos suos non despexit*. Gdyż re monstruie nam hojne odkupienie Pana Tertullian starożytny mowiac: (u) *Dominus quidem hominem redemit, ab Angelis munditenentibus potestatibus, a tenebris hujus aevi, a iudicio aeterno, a morte perpetua*. Pan odkupił człowieka od Apostatycznych Aniołów pod władzą swoją świat cały trzymających, od ciemności świata tego, od sadu wiecznego, od wieczney śmierci. Słuchayże nikczemny człowiecze! co za cena przy hojnym odkupieniu Pana? pewnie złoto, czyli też inna moneta? bynajmniey. Wyrok bowiem Prorocki inaczej intymuie: (w) *Gratis venundati estis, U sine argento redimemini*. Dobrowolnie bez żadney ceny po grzechowym upadku zaprzędani iścieście, y bez srebra odkupieni będziecie. Coż za cena na okup wieczney niewoli ukonsekrowana? daie replikę Doktor Anielski: (x) *Pretium Redemptionis Nostrae est sanguis Christi*. Cena odkupienia naszego iest Krew Przenayświętsza Iezusa. Powtarza też samo Apostoł: (y) *Non auro vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine, quasi Agni immaculati Christi*. Nie złotem ani też srebrem, adkupieni iścieście, lecz Krwią Naydroższą, nie iako Baranka Nie pokalanego Iezusa. Czyliż to nie náywiększy nasz zaszczyt,

(t) Psałm 68. (u) Tertull. l. de fug. in Perse: lib. 2. (w) Isai: 52. (x) S. Iohann. 3. p. 9. 48. ar. 5. (y) 1. Petri. 1.

szczyt, kiedy y taka cena otaxowani iesteśmy, żebyśmy
 krwią Przenayświętsza Iezusa odkupieni byli? Nie mo-
 iemi, lecz Ambrożego S. mowie słowy: (z) *An non sum-
 ma gloria est, quando tali pretio aestimati sumus, ut sanguine
 Domini redimeremur?* Nieśmiertelny zapewne zaśczyt,
 z ktorego dla nas nieśmiertelna wynika chwała, nieskoń-
 czonogo waloru cena, z ktorey niekończona dla nas wy-
 nika wieczność nader szczęśliwey wolności; iako Apo-
 stolski wyrok iasniey wyraża: (a) *Eripuit nos de potesta-
 te tenebrarum, in quo habemus redemptionem per sanguinem
 ejus.* Wydzwignął nas z pod władzy ciemności piekiel-
 nych, w którym; to jest, w Iezusie mamy odkupienie
 przez krew Jego. Wydzwignac przez okup więźnia z
 niewoli, jest to pożądana uszczęśliwić wolnością. Ale że
 Iezus wydzwignął nas z pod władzy piekielney, pod
 która ięczał cały naród ludzki, na odkupienie hojnie
 krew swoia Przenayświętsza konsekrując hojnie wyla-
 na podczas męki swoiey; więc rok odkupienia Iezusowego,
 rok dniami męki Iezusowej wymierzony, w nieprzemie-
 rzona żadnemi czasy wieczność szczęśliwey wolności
 zamienił się dla nas więźniow pierwey wiecznych: *Eripuit
 nos de potestate tenebrarum; in quo habemus Redemptionem per
 sanguinem ejus.*

Iob cap. 28. Wielce szacował mądrość Purpurat Hu-
 seński Iob, kiedy ia otaxować żadnym niemógł sposobem
 mówiac: *Nescit homo pretium ejus, non dabitur aurum o-*

W

b) zum

(z) S. Ambro. l. de Exhort. ad Virg. [a] Col. ff. 1.

bryzum pro ea, nec appendetur argentū in commutatione ejus.
 Niewie człowiek szacunku mądrości, niebędzie dane złoto
 nayprzednieysze za nią, ani też srebro w zamianę iey
 poydzie. Tego był Geniusza y Sapient Pański, kiedy ma-
 drość nad wszystko przeniósł: (b) *Venit in me Spiritus Sa-*
pientia; O praprosui illam Regnis O sedibus, O divitiis nihil
esse duxi in comparatione illius, nec comparavi illi lapidem
pretiosum; quoniam omne aurum in comparatione illius, arena
est exigua. Zstąpił na mnie Duch mądrości, y przełoży-
 łem ją nad królestwa y Maieštaty, y bogactwa za nic mia-
 łem przeciwko niej; ani przyrównałem iey kamień dro-
 gi; ponieważz wszystkie złoto ulokowane w kompara-
 cyi z mądrością, nikczemnym iest szeregulnie piaskiem.
 Bardziej a niżeli na lidyjskim kamieniu, na zdaniu Pur-
 puratow nieoszacowana cena mądrości bydź się wydaie, *Ne*
scit homo pretiū ejus, nō dabitur aurū obryzū pro ea. Miałam ja
 tu dyskurs o stworzoney mądrości, kiedy niestworzoney
 mądrości, niekończony walor w słowach Ioba sprawiedli-
 wego upatruie z interpretacyi Grzegorza S (c) *Nō datur aurū*
obryzū pro sapiētia; quia nullus Angelorū missus est, ut Redēptor;
nequius spē in Angelis poneret, sed per semetipsā ipsa sapiētia mani-
festata est. To iest, iż dla tego niemogło bydź dane nayprze-
 dneysze złoto za mądrość, ponieważz żaden z Aniołow przy-
 ozdobionych złotem talentami, przyozdobionych stworzo-
 ną mądrością, niebył zesłany iako Odkupiciel, by nikt w A-
 niołach nie fundował nadziei dla siebie, lecz przez samą sie-
 bie sama niestworzona mądrość obiawiła się przy odkupie-

niu

niu naszym, to iest Syn Boski. Trutynować tedy powinniśmy iak wielkiego szacunku iesteśmy; iako Infułat Hipponencki do uwagi podać mowiac: (d) *Ille quidē pretiosū sibi hominem pretii ipsius dignitate perdocuit, ut hinc quoq; intelligamus, quam graves apud se aestimet Deus noster humanorum criminum causas, propter quas non Angelum, non Archangelum, sed Deum misit ad terras.* To iest, iż sam Bog sobie wielkiego szacunku człowieka z godności ceny pokazał, żebyśmy ztad wyrozumieli doskonale, iak wielkie przed Bogiem są ludzkich excessow sprawy, dla których nie Anioł, nie Archanioł, lecz Syn Boski na ziemię zesłany. Wielki był excess ludzki, lecz wiele sobie człowieka nikczemnego Bog Wszemogacy szacował, kiedy na odkupienie zginionego człowieka Krew Przenayświętsza Iedy-naka swego ukonsekrował, y tak hoyną cenę za winnego wypłacił człowieka: (e) *Aestimatio est, quanti pretii sibi, quidā quanti aestimavit Deus hominem, qui pro eo unci sanguinem fudit.* Powrara pomieniony Doktor S. O! wielki y niepoięty szacunek! wielka bo niekończonego walu ru cena Krew Przenayświętsza y ubóstwiona Iezusa! toć hojne odkupienie: *Copiosa Redemptio.* Ktore innym sposobem wypełnione bydz niemogło ze wszelkiej przyzwotności, ktorem wyżey komputował. Tu zaś łączę słowa Euzebiusza, ktory cenę odkupienia naszego podać do dal szey uwagi mowiac: (f) *In trutina ergo Crucis, non aurum vel argentum, nec corpus aliquod Angelicum, sed semetipsum*

W 2

passus

(d) S. August. serm. 29. de Temp. (e) Idē in Psal. 134 (f) Euseb. Emiffen. homil. 2. de sim;

passus est Auctor salutis appendi, ut homini, qui à statu degeneraverat, naturæ suæ dignitatem, vel ipsa ostenderet pretii magnitudo. Na szali tedy krzyżowey, nie złoto, ani srebro, ani ciało iakie Anielskie, lecz samego siebie Wódz zbawienia zawiesić pozwolił na odkupienie, ażeby człowiekowi, który z pierwszey wypadł niewinności, natury jego godność, przynajmniey sama szacunku pokazała wielkość. Wielkie są inne dobrodziejstwa, dzieła, iednak odkupienia tak hoynego dzieło naybardziej rekognoskować muszę; pomienionego Autora słow y mówiac: (g) *Magnum quidem mihi est a Deo, quod esse me sentio opus suum, sed multò plus est, quod transisse ipsum video in pretium meum, quandoquidem tam copioso munere ipsa Redemptio agitur, ut homo Deum valere videatur.* Wielkie poniekad to jest dla mnie dobrodziejstwo od Boga konferowane, że się bydz uznać dziełem Jego, lecz bez komparacyi jest większe, że mieniacego się Boga widzę przy odkupieniu w cenę moia, ponieważ tak hoynie wypełniało się odkupienie; że człowiek nikczemny równał się prawie ceną z Bogiem. Y słusznie tak decyduje Autor; ponieważ ordynaryinym sposobem kommensuruie się walor rzeczy z ceną za nią danej, y która rzecz za licha cenę kupiona bywa, licha ma estymę, która zaś wielka otaxowana cena, ta droga bydz się wydaie. Iakże tu iasnić y wydać się doskonale nie ma iak wieksey ceny człowiek, kiedy na odkupienie tegoż żadnego istotnego stworzenia, żadnego istotnego człowieka,

wieka, ani też Anioła niedestynuiac: *Nullus Angelorum missus est ut Redemptor*. Sam Iedynak Boski chciał bydź Odkupicielem, y Krew swoia Przenayświętsza na okup konfekrować. Tak nayhonieyszemu odkupieniu przypatrzysz się gornakontemplacya Augustyn S, mowi: (h) *Redēpta est vita tua de corruptione, jā securus esto; imitus est bonae fidei contractus, nemo fallit Redēptorem tuū; jā pretiū solvit, sanguinē iudit, sanguinem in quam iudit unicus Filius Dei pro nobis*. Odkupione iest życie twoje od śmiertelności człowieka! iuż bądź pewnym, za szedł dobrej wiary kontrakt, nikt nie podwyższa ceny, nikt niepodkupuie Odkupiciela twego; iuż cenę wypłacił, Krew swoia Przenayświętsza wylał, a Krew wylał Iedynak Boski za nas Iakoby Doktor S. po hoynym odkupieniu przez Nayświętszego Odkupiciela fundamentalnie y niewzruszenie lokował nas w szczęśliwey wolności, y wiecznego iuż więzienia lękać się nie kazał: *Redempta est vita tua, jam securus esto*. Tak rok odkupienia, *Annus Redemptionis*, rok dniami męki Iezusowej wymierzony, w nieprzemierzona żadnem i czas y wieczność szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniow pierwey wiecznych: *Redempta est vita tua, jam securus esto*.

Iak nic być gorszego niemoże na świecie nad niewola, tak też wzajemnie nic przyjemniejszego, nic lepszego nad wolność; iako mądry decydował Dyogenes. (i) *Quod optimum inter homines est, libertas est*. Iustinus II, Cesarz

na zda-

[h) S. August: in psal: 120. (i) Diogen: Cinicus.

na zdaniu starożytnego Seneki ufundowany zeznał, iż wolność jest to rzecz nieoszacowana: (k) *Libertas res inestimabilis est*. Y ztąd to wolność pospolity taxuje Aphorizm, iż ta niedobrze zaprzędana bywa y za wszystkie bogactwa, choćby też y za największą kwotę złota:

Non benè pro toto Libertas venditur auro. I a zaś przeciwnym wyznać sposobem:

Sed benè pro toto libertas emitur auro. Iż chociaż zle się przedaie za największą złotą kwotę wolność, lecz do brze się kupuie z azardem największych bogactw: *Sed benè pro toto libertas emitur auro*. Co żebym doskonaley u remonstrował, wielkim sumptem z niewoli wykupionych Monarchow prezentować będę. Kiedy albowiem Ian pełen (l) odwagi Filipa śmiałego syn od Baszy Turckiego był złapany y w Biryey w więzieniu przytymany, wielce ztąd był stroskany Regnant z całym Belgow Państwem, więc usilny stanął konsens, ażeby Xiążcia z niewoli wydzwignac, y wykupić, dwieście tedy tysięcy złota wyliczyli moneta, y całą sumnę przez Poligroniusza Genuenckiego kupca odesłali Turczynowi.

(l) Karol Xiąże Aurelianenckie przez 28. lat od Angielczykow w więzieniu trzymany, potym czterysta tysięcy złotych monety wyliczywszy wolnym wypuszczony dopiero został.

Gwilelm Krol Szkocki wzięty w niewolę od Edwarda

(k) Epist. 76. regul. Iuris 107. ff. fin. (l) Amare; in Ioan; Intrepid; fol. 21.
(l) Risius Neapol. l. 3. Franc; Reg;

da III. Angielskiego Krola, za uwolnienie swoje sto tysięcy złotych dukatów wyliczyć musiał.

Henryk Syn Fryderyka II. Cesarza od własnego Ojca przez 22. lat trzymany w więzieniu, którego gdy z więzienia uwolnić zamyslił sprzyściły jego przyjaciel różnych szukał instancyi, wreszcie na wykupienie przyobiecał Cesarzowi złoty łańcuch, którymby cała Fortecę Bononńskiego Miasta mógł opasać.

(m) Lecz nad to wszystko rzecz godna admiracyi, iż Attabalipa Krol Peruański dostawszy się w niewolę, z tej się chce wykupić y wynieść na wolność siedmiesięć millionów złotej monety w czterdzieści dniach wyliczyć przyobiecał przeciwney partyi, czyli dwieście trzydzieści tysięcy naczyń złotem napełnionych oddać.

Ięczał w ciężkiej niewoli po grzechowym upadku cały naród ludzki przez kilka tysięcy lat, y żadnym sposobem wykupić się niemógł z pod władzy szatańskiej, nie niemógł znaleźć tak doskonałej ceny, coby mógł dać na odkupienie swoje, więc zdięty miłosierdziem Bog Wszechmogący nad nami wiecznymi więźniami ogłosił Prorockie mi usty Eliberatora, y Najswiętszego dla nas Odkupiciela, który miał nie przez dary, aniteż przez złoto uwolnić nas wszystkich: (n) *Captivitatem meam dimittet, non in pretio, neq; in muneribus.* Więźniów moich wypuści na wolność nie przez cenę, aniteż dary. Coż to ja słyszę Pannie o odkupieniu naszym z wieczney y grzechowey niewoli

woli, iakby te cena opłacona bydz nie miało? Wszakże to twoy mandat w starozakonnym był prawie, ażeby pierworodni Synowie ceną odkupieni byli: (o) *Omne primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes.* Iakże tu Nayświętzy nasz Odkupiciel bez zadney nas uwalnia ceny? Daie mi Doktor y Purpurat Kościoła Hieronim S. replikę: (p) *Dimittit Christus captivitatem Dei non in pretio, neq; in muneribus; quia proprio sanguine populum Dei liberavit a servitute peccati.* Wypuścił na wolność Iezus więźniów Boskich nie przez cenę iaką, to jest złotem płacać lub inną monetą, nie dary iakie konferuiac; ponieważ własną krew pod czas męki swojej hoynie wylaną lud Boski uwolnił od grzechowey niewoli. Tak rok odkupienia hoynego przez naydroższą y ubóstwioną Krew Iezusa wypełnionego, rok dniami męki Iezusowey wymierzony, w nieprzemierzona żadnemi czasami, wieczność szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniów pierwszy wiecznych.

Wzdumiewać właśnie tu się z sprawiedliwym Iobem y na samey ustawiać admiracyi: (q) *Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram; numerus annorum ejus inestimabilis.* O to Bog wielki przewycięzaiący dowścipy nasze; liczba lat Jego nieoszacowana. Bog mowie wielki przewyższaiący ludzkie dowścipy, lata Jego nie złota notować liczba, przez ktore pracował około zbawienia naszego y odkupienia; ponieważ te nieoszacowane, nieskoń-

(o) *Exod: 13.* (p) *S. Hieron: sup: Isai. 45.* (q) *Iob: 36.*

czony

czony walor zawierały w sobie, y zbawiennym dla nas skutkiem proporcjonalnie w wieczność nieskończona y nieprzemierzona żadnem czasem zamienity się dla nas więźniów pierwey wiecznych.

Przy konkluzyi mowy moiey prezentuję ia tu Audytorowi moiemu cenę odkupienia naszego Apostolskiemi słow y: (r) *Empti enim estis pretio magno: glorificate & portate Deū in corpore vestro*. Odkupieni jesteście wielkim walorem, chwalcie y piasztuycie Boga w ciele waszym. Czyli iako mowi Tertulian: (s) *Empti estis pretio; sanguine scilicet Domini, glorificate & tollite Deum in corpore vestro*. Odkupieni jesteście wielką ceną, to jest Krwią Naydroższą Jezusa, więc chwalcie y piasztuycie Boga w ciele waszym. Za dzieło odkupienia naszego piasztować w ciele naszym powinniśmy Nayświętszego Odkupiciela Jezusa. Piasztować na samprzód powinniśmy go w sercu poddając wolę naszą Jemu, piasztować w sercu, powinniśmy powtórnie przez miłość. Piasztować go powinniśmy w myśli uławić przez rozmyślanie iak wiele dla nas obelg, iak wielce mak ciężkich podiał, iak wielce nas ukochał, że na odkupienie zginionej duszy naszej Krew Przenayświętsza wylał. Słuchay co tu miodopłynny mowi Doktor, y w żywey to konserwuy pamięci: (r) *Magna res est anima, quae Christi sanguine redempta! gravis animae casus, qui non nisi Cruce Christi potuit reparari*. Wielka rzecz jest Dusza, ktora Krwią Przenayświętszą odkupiona! ciężki

X

był

był duszy upadek, z którego inaczej powstać niemogła, tylko przez śmierć krzyżową Jezusa. Iakże my szacujemy duszę naszą, Krwią Najdroższą Jezusa odkupioną? Oto za momentalne delicye, kontentecę, powtornie iak piekła zaprzedaemy. Na co zapatrzywszy się czynić tu exklamacya z Augustynem S muszę. (u) *O: quanta iniquitas! Et quam lugenda perversitas! ut animam quam Christus suo sanguine redemit; luxuriosus propter modicum lucrum diabolo vendat!* O iak wielka bezbożność! y iak łez godna przewrotność! ażeby tę duszę, która Jezus Krwią swoją odkupił, zatopiony w lubieżności, zatopiony w chciwości dla nikczemnego zysku miał piekła powtornie za sprzedać. O: zapewne rozrzewioney we łzy powiekita ka potrzebuie scena! Najświętszy Odkupiciel Jezus wielką nas ceną odkupił, bo nie moneta iaka, lecz Krwią ubóstwiona: (w) *Magno pretio nos redemit, quod non aestimatur aere sed sanguine.* My zaś dusze nasze za nic mamy. Iakże przewrotnemi lubilerami jesteśmy! czemuż tak lekko nas szacujemy, którzy u Jezusa tak drogiemi byliśmy? Dostatki doczesne, krotofile światowe śmiertelna w sobie gorycz maiące więcey sobie szacujemy częstokroć niż duszę, a znikczemnego złota kawałek tę piekła przedaiac. Czyliż nie wiesz człowiecze, iż do ziemskich doczesności, do złota sercem przyległy bydz niepowinieneś; ponieważ nie złotem ani srebrem, lecz Najdroższą Krwią Jezusa odkupiony jesteś, mówić tu do ciebie

ciebie Euzebiusza słow y muszę: (x) *Quid ergo te, o homo! erubescendis cupiditatibus exhonoras? nobilem vult esse vitam tuam, qui tibi commisi imaginem suam, quam pretiosus sis? si factore forte non credis, interroga Redemptorem.* Czegoż tedy o! człowiecze! pełnemi wstydu chciwościami y lubieżnościami sam siebie z godności wyzuwaśz? Pełne przyzwoitey godności ten w tobie chce widzieć życie, to iest pełne cnot y ozdob zbawiennych, który ci własnego portretu y podobieństwa pozwolił; iak drogi iestes! iezeli niewierzysz podobno Stworzycielowi, spytay się Nayswiętszego Odkupiciela. Wyznayże y poznay człowiecze, iak wiele wazysz, y iak wiele winienes, kiedy na tak wielką odkupienia twego patrzysz godność: (y) *Agnosce o homo! quantum valeas, & quantum debeas, dum tantam Redemptionis tue perspicis dignitatem.* Mowię Infułata Hipponenńskiego słow y. Vwazaymy pilnie y usilnie, że Naysdroższa Krwia swoia odkupił nas nieskończoney dobroci Iezus. Więc winien będzie ścisła każdy oddać racya, nie za małą iaką cenę, lecz za Krew Przenayswiętsza Iezusa, kto szpeciduszę grzechowym kałem, przez krew y mękę Iezusa oczyszczona: (z) *Custodiamus sollicite, quod tanti sui cruoris commercio Christus redevit; reus itaq; erit non parvi pretii, sed sanguinis Christi, qui commaculat animam Christi sanguine & passione mundatam.* Mowi pomieniony Doktor S. Dwoiakim sposobem człowiek wzięty na tru-

X₂

tyne

(x) Eusebius Emiff: (y) Augst: ser: 41. in Appen: de divers: [z) S. Augst: Sermon: 45. in Append: de divers.

rynę byż może, raż według siebie bez ceny, która kupiony y odkupiony ieſt, Drugi raz wraz z Krwią Przenayſwiętſza Ieżufa, która okupem y odkupieniem ieſt iego. Ieżeli pierwfzym ſpoſobem uważa ſię człowiek, z ziemi uformowany, ułomny, ſmiertelny, grzechom po dległy, y godzien ſmierci, tym ſpoſobem nikczemny ieſt, żadney eſtymy nie godzien, y owſzem godzien kon-temptu. Ieżeli drugim ſpoſobem uważa ſamego ſiebie człowiek, to zawiera w ſobie wielką godnoſć, oſobliwſza excellencya, wielki ſzacunek, y owſzem nieſkończony walor, którym ieſt odkupiony, y zrad ſię wielce ſzacować po winien, iako mowi Auguſtyn S. do nas: (a) *Si vobis ex veſtra fragilitate viluſtis, ex pretio veſtro vos attendite.* Ieżeli ſamych ſiebie lekce wazycie, z właſney ułomnoſci, więc ſzacuycie ſię z ceny, która odkupieni ieſcie. Ie- żeli weźmiemy na trutyne Krew Przenayſwiętſza Ieżu- ſa, która odkupieni ieſteſmy, będziemy wieździeli doskona- le, iak ſiebie taxować y ſzacować powinniſmy, a zatym poznamy y godnoſć naſza z tak wielkiego waloru, go- dnoſć zaś tę poznawſzy, wyznamy oblig, iż z tą korreſpon- dować życiem powinniſmy, żebyſmy przez nieprzyſtoy- ne nie nikczemnieli życie. Illacya Euzebiuſza mowie; (b) *Non ergo nobis viles ſimus, qui tam pretioſi Deo fuimus: nihil ille a nobis abiectum, nihil mediocre ſuſcipit; vult con- ſentire cum generoſitate pretii, dignitatem redempti; tale con- verſationis noſtræ exſpectat meritum, quod ſanguinis ſui poſſit*

valere

[a) S. Auguſt: in Pſal: 32. (b) Eusebius Emiſſ: homil: 4. de ſimb:

valere commercium. Coż nas z tak wielkiego walurowy
zuwa y nikczemnymi czyni przed Bogiem, jeżeli nie grze
chowa nieprawość? Nie nikczemniemy tedy samym so
bie tym sposobem, ponieważ tak wielce nas szacował so
bie Bog y Odkupiciel; żadney ten od nas lub małej, lub
wielkiej nieprzyjmuie rekompensy; tylko szczegulnie
tego pretenduie, ażeby korespondowała godność odku
pionego z hoyna cena, takiey oczekiwa życia naszego za
sługi, ktoraby godna była okupu Krwi Jego Przenay
świętszey: Ah! Najświętszy Odkupicielu Iezu! ze wszel
ka usilnością odtrad starać się będziemy, żebyśmy kore
spondowali cenie odkupienia naszego wspaniałey, zba
wiennym procederem, życia Chrześciańskiego doskonało
ścią, cnot ozdoba, ktore łaskawie szacujesz y taxujesz nie
śmiertelna chwala. Protestuie się ia pierwszy y mówię Au
gustyna S. słowy: (c) *Postquam me cognovi pretioso Christi*
sanguine redemptum, nolo me amplius exhibere venalem.
Gdziem to doskonale poznał, iż jestem Krwią Naydroższą
Iezusa odkupiony, niechce się iuż więcej zaprzedawać
grzechowey nieprawości w niewola, przez ponętę świato
wych krotofilow y lubieżności, a mówię to nietylko I
mieniem moim, lecz oraz imieniem zgromadzonego Audy
tora moiego, ażeby ktorych Krew Twoia Przenayświę
tsza przy odkupieniu hoynie wylana drogiemi uczyni
ła y uszczęśliwiła, tychże potym nieśmiertelna uszczę
śliwiła

śliwiła wiecznie chwala, y ieyze niepojęta z bogactw
skarby.

*Quos fecerat sanguis pretiosos, terq̃ beatos;
Gloria cali illos divitiarū beent.*

Amen.

KAZANIE SZOSTE

Na SZOSTY PIĄTEK

Annus Redemptionis meæ venit. Isaïæ. 63.

Rok odkupienia mego przyszedł.

K Omputowałem rok odkupienia naszego dniami
ki Iezusowej wymierzony, lecz niedoskonałe; po-
nieważ rok ordynaryjnie wymierzony zawiera w
sobie dni 365. Rok zaś męki Iezusowej większa zkompu-
towany liczba; kiedy przy męce swojsy Iezus 5475. Ran o-
debrał w Najświętszym Ciele dla zbawienia naszego,
według rewelacyi Brigitty S. Inaczey tedy mierzyć muszę
rok odkupienia naszego, rok męki Iezusowej, y żebym
ten doskonale wymierzył, nie tak dniami, iako bardziey
mierzyć go będę starożytną praktyką, o ktorey czytamy:
Iż dawni Egipcyanie przez palmę rok wymierzali y po-
znawali, bo ta gdy każdego miesiąca latorośl wydaie,
więc dwanaście latorośli wydawszy, cały rok figuruje.
Iako czytamy o starożytney praktyce relacya: (d) *Ægy-
ptii per palmam significabant annum; quia singulis quibusque men-
sibus*

[d) Ioan: Ozor Ser 2. post Dom Pas:

sibus rarum profert, Et sic duodecim ramis annum integrum significat. Nie rok tylko figuruje palma, lecz uniwersalnie jest znakiem chwały, zawierająca niby w sobie chwały iakieys maiestat, wyrokiem Doktora S. (e) *Palma generaliter est typus gloriae, sicut a sede gloria vim suam habet.* Według uczonego zaś Orygenesa palma znakiem jest niezwaloney mężności y zwycięstwa; ponieważz ta iak odpor ciężarowi daie, iak pod ciężarem dzielniey wzrasta: *Sub pondere crescit.* Tak też zadna szczęśliwością ani też przeciwnością przewyciężona niebywa. (f) *Palma pro fortitudine sumitur, quia resistit pondere, Et est insigne victoriae, cum nec prosperis cedit nec adversis.* Nie tylko ziemskiego zwycięstwa palma znakiem (iako niegdys Rzymianie zwyciężcom palmy posyłać zwykli) ale też y Niebieskiego znakiem tryumfu oobliwszym; zwycięstwo Świętych znacząca po zakończoney życia śmiertelnego utarczce, zdaniem Hieronima S. (g) *Palma peculiariter designat victoriam Sanctorum post hanc vitam, quando jam cessavit pugna.* Y tak Świętych Tryumfatorów w Empirze palmy w ręku trzymających doyrzał Apokaliptyczny Ian S. bystra swoia powieka: (h) *Palmae in manibus eorum.* Nie tylko inne zwycięstwa, y tryumfy symbolizowała palma, ale też zwycięstwo y tryumf znaczyła Iezusa, iakoż y z roszczkami palmowemi był przyięty w Ierozolimie przy ingressie swoim. (i) *Palma typus est*

[e] S. Aug: sup. Io: Tra: 51. (f) Orig: sup. Exo: hom: 9. (g) S. Hier: sup: Exech: hom: 40. (h) Apoc: 7. (i) S. Amb: sup: Luc: 19.

est triumphus & victoria Christi, unde receptus est in Ierusalem ramis palmarum. Mowi Ambroży S. Ponieważ kiedy wieźdzał do Ieruzolimy Jezus, liczne rzesze z applauzem go przyiely, roszczki palmowe w ręku piasłuiac, y temi drogę tryumfalną ścielac wołały: Błogosławiony który przyszedł w Imie Pańskie Krol Izraelski: (k) *Acceperunt ramos palmarum, & processerunt obviam ei, & clamaverunt Benedictus qui venit in Nomine Domini, Rex Israel.* Swiadczy text Ewangeliczny. Lecz coż mam Tryumfalny ingress Jezusa głosić do Ieruzolimy, kiedy skutek tego ubóstwione pierwey ogłosiły usta Jezusa: (l) *Ecce ascendimus Ierosolimam, & consummabuntur omnia, quæ scripta sunt de Filio hominis; tradetur enim, illudetur, & flagellabitur, & postquam flagellaverint occident eum.* Oto wstępuiemy do Ieruzalem, y spełni się wszystko, co napisano jest o Synu człowieczym, będzie albowiem wydany, wyśmiany, ubiczowany, y po ubiczowaniu zabija go. Placzliwym iak widzę y trahicznym konkludował się epilogiem tryumfalny do Ieruzolimy ingress Jezusa, kiedy z palmowego wyzuty tryumfu Jezus prawdziwy Syn Bożki, który prawdziwa jest palma zwycięstwa, za Ieruzalem wyprowadzony, y na krzyżu rozpięty, z niewypowiedziana obelga śmierci podległ. Iako okropney scenie przypatpzywszy się gorna kontemplacya Insulat Hipponenki na iedney ustaie admiracyi: (t) *Filius Dei ad Crucem ducitur, expalmatur, qui est vera palma victorie.*

Syna

(k) Ioan: 12. (l) Luca 18. (t) S. Aug: l. de Ođ: Virt: Char:

Syna Boskiego na krzyż prowadzi, policzkuia bezbożna ręka, który jest prawdziwa palma zwycięstwa. Lecz słoy bezbożności! Co czynisz? Pewnie śmiertelnym mrozem kwitnaca prawdziwego zwycięstwa pylmę Jezusa zgubić zamysłasz! Pewnie dogrzać tey ogniem zapalony y zapalczywey złości chcesz ostatecznie? bywięcey w tryumf nieśmiertelny niekwitnęła. Mylisz się piekielnym podsyconą iadem, piekielnym wzniecona ogniem złości. Ponieważ gdzie okrutnym ciężarem krzyża obciążasz Jezusa, tam dzielney goruie; gdyż niedziw, palmie wzrastać y kwitnac pod ciężarem: *Sub pondere crescit*. Gdzie zaś złośliwych intentow bezbożnością do krzyża przybijasz Jezusa, zwycięskie dopiero dla niego eryguiesz tetrum, palmę z palmą łączysz prawdziwego z zwycięstwa, nieśmiertelnego tryumfu, Jezusa z krzyżem. Prawdziwa palma zwycięstwa Jezus: *Vera palma victoria*. Krzyż oraz Jezusa słusznie symbolizuje zwycięzka palma, na którym Jezus ostatecznie wiecznego nieprzyjaciela naszego zwyciężył, świat cały z pod władzy iego wybił, y odkupił: (m) *Palma designat Crucem Christi, in qua diabolus est victus, & mundus redemptus*. Decyduie Hieronim S. A toć dzień krzyżowy Jezusa w fame y prawdziwe wykwił zwycięstwa, w który piekielne przezwyciążone potencye, świat zaś przytym szczęśliwością uwięczony został, bo z wieczney w dzień krzyżowy odkupiony niewoli: *Diabolus est victus & mundus redemptus*.

Y

Nie

Nie inney tu już palmy, lecz z krzyża Iezusowego kwitnacego nieśmiertelnym tryumfem, y zwycięstwem, rok odkupienia naszego kommensuować, y owszem wieczność nader szczęśliwey poznawać wolności: Ieżeli albowiem wieczności y nieśmiertelney chwały palma hieroglifikiem, coż dopiero bez komparacyi tu już każdy sobie dni nader fortune, dni wieczne ominować może z Pacjentem Pańskim: (n) *Sicut palma multiplicabo dies meos.* Iż tryumfalnie z nas każdy kwitnac będzie w szczęśliwey wolności, gdzie krzyż Iezusa, gdy się w zwyciężkę zamienił palmę, każdemu z nas ascens do nieśmiertelney uformował chwały. Iako nam nieodmienna czyni nadzieję Hugo Victorinus mowiący: (o) *Ascende igitur in palmam, id est, attende Crucis victoriam. Per scalam siquidem crucis, ascendes ad solium victoris.* Wstap na palmę, to jest, spoyrzy gorna kontemplacya na krzyża Świętego zwycięstwo. Przez stopień albowiem krzyża zdażyłz do maiestatu zwycięzcy Iezusa, y do nieśmiertelney chwały. Wieczność zapewnie kommensuować z krzyża Iezusowego zwycięstw pełnego wynikająca, po skonkludowanym roku odkupienia na nimże: *In qua diabolus est victus, & mundus redemptus.* Nieinaczey albowiem decydować będą, tylko to intymuiac: Iż rok odkupienia Iezusowego: *Annus Redemptionis.* Rok dniami męki Iezusowej wymierzony, dniem tryumfalnym y krzyżowym dopełniony, w nieprzemierzona dniami, ani też żadnemi czasami

(n) Job: 29. (o) Hugo Vict: libro de Best: c. 23.

wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniow pierwey wiecznych. Y o tym cokolwiek mowić będę, wszystko to będzie na większa a większa chwałę Boga w Toyce SSS. Iedynego *Ad M.D.G.* za błogosławieństwem twoim, palmo cierpliwości (p) *Palmę patientiæ*. Niezwiędła nigdy kwitnaca światobliwość, pod ciężarem żalów niezwałenie stojąca, y wespół z Zwycięscą naszym tryumfująca Przenajdosłownieysza Marya Panno.

Nowy to być się zdaie y wydaie sposob, iż krzyż Iezusa w zwycięzka zamienił się palmę nieśmiertelnego tryumfu, na którym śmierci podległ. Lecz zacięcie nad tym w admiracyi ustawać niepotrzeba. Bardziej tu niepojęta adorować tajemnicę, ponieważ Nayswiętszy Zbawiciel Iezus, iak nowym wojny sposobem: *Novo bellandi genere*, Chciał piekielne pokonać potencye y zwyciężyć, tak też nowy wojny sposob obrał dla siebie, iako Pan zastępow, Pan wielowładny: (q) *Nova bella elegit Dominus*. Większym na ten czas zdobył się zwycięstwem dzielny y silny Samson, więcej pokonał Filiśtynow, kiedy w raz z niemi życie utracił, niżeli żyjący na marlowym placu: (r) *Multo plures interfecit moriens, quam ante vivus occiderat*. Świadczy onim litera Pańska. Tym trybem świętszy Samson Iezus postąpił sobie, kiedy nie dla tego przyszedł, ażeby żyć wołował, lecz żeby śmierci krzyżowey podległ, y wiecznie tryumfował: (s) *Venit ergo non*

Y 2

ut pu-

[p) *Ex Off. B. V.* (q) *Iudic. 5.* [r) *Iud. 16.* (s) *S. Fulg. Ep. Ser. 5. de Epiph.*

sit pugnet vivus, sed ut triumphet occisus. Mowi S. Fulgen-
cyusz. Tryumf pospolicie bez woyny bydz niemożo, a
zatym ustapić będziesz musiał Psalmisto Pański wyroku
swego, iakoby w pokoju miał wypełnić odkupienie na-
sze Nayświętszy Odkupiciel: (t) *Redimet in pace animam
meam.* Odkupi w pokoju duszę moja! Ponieważz kto fi-
gurował Nayświętszego Odkupiciela naszego, ten wo-
iennym trybem miał sobie postąpić, gdy skwapliwie z po-
spiechem, y natarczywie łup miał zdzierać y odbierać:
(u) *Voca nomen ejus, Accelera spolia detrahere, Festina pra-
dari.* Iako imieniem symbolizuiącym Boski rozkazał wy-
razić Prorokowi wyrok: *Voca nomen ejus accelera* &c.
Tak prętko wypełnił bez długiey dylaty Nayświętszy
Odkupiciel symbolizowane odkupienie, prętko pospieszył
łup, y spoliał odebrać, który sobie piekielne były podbi-
ły potencye; iako tu Hilary S. mowi: (w) *Festinatio &
acceleratio detrahendi spolia, designat promptitudinem Redem-
ptionis Christi.* Iz pospieszenie y prętkość do zdarcia łu-
pow, w Prorockich słowach wyrażona znaczyła prętkość
odkupienia przez Iezusa uczynionego.

Iako sprzy sięgłe było prawie odkupienie nasze, y pe-
wność wszelką mające, figurowane w sprzy sięgłym lo-
żefie Patryarsze dla Iakoba Patryarchy: (x) *Iuramenta
Ioseph, Certitudinem Redemptionis per Christum facienda desi-
gnabant.* Zdaniem wielebnego Bedy, tak też doskonale
przez Iezusa wypełnione. Spzy sięgłe mowię było odku-

[t] Psal 54. (u) Isai 8. (w) 3. Hil; sup: 1sa; 8. (x) V. Beda sup: Gen: 24.
pienie

pienie nasze, przez przymierze uczynione z Dawidem koronatem: (y) *Iuravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam.* Poprzyśiągł Pan Dawidowi prawdę, y nieuczyni ją płonna. Sprzyśięgła dla nas wieczna szczęśliwość, gdzie Boskie przymierze sprzyśięgłe stworzeniu, Pan Dawidowi, a Dawid sprzyśięgł Panu: (z) *Sicut iuravit Domino.* Ponieważ sprzyśięgł Dawid Panu, jest to Iezus, tak wypełniający dzieło odkupienia, iakby na to poprzyśiągł: (a) *Iurans David Domino, est Christus, ita complens opus Redemptionis, ac si iurasset.* Interpretacya Purpurata y Doktora Kościoła Hieronima S. Toć żadnego tu iak widzę incytamentu niepotrzeba. (b) *Accelera, festina spolia detrahere.* Gdzie sam Iezus szprzyśięgle niby, łup odbierać pośpieszył, y wydrzeć piekielnym potencyom, tudzież wypełnić odkupienia nasze.

Iezeli albowiem miłością wzdięty Iozef nad Beniaminem Bratem swoim, pośpieszył prętko do sekretnego gabinetu, niemogąc ukoić płaczu, by w osobnym przynajmniej pokoju z łez powieki otarł: (c) *Festina vitq; quia commota fuerant viscera ejus super Fratrem suo, & erumpebant lachrymae, & introiens in cubiculum flevit.* Mowi litera Pańska. Większa iak bez komparacyi miłość ku nam Jezusa upatruję, większa kompassya. Prętko tam uchoodził, by hoyne też wylał zdroie przez kompassya y miłość wzniecone Iozef Patryarcha, gdy na Beniamina detencya

(y) Ps: 131. [z] *Ibidem* [a) S. Hier: sup: Psal: 131. (b) Gen: 43. [c) S. Hier sup: Gen: 43.

tencya w więzieniu przez kadencya przyszła upatrzeć: Ten zaś pospiech Iozefa Patryarchy dla też wylania do osobnego pokoju, figurował prętkość, czyli skwapliwa iakaś miłość Iezusa ku odkupieniu narodu ludzkiego, zdaniem Hieronima S. (d) *Festinatio Ioseph in domum ob la- chrymas, designat promptitudinem affectus Christi erga Redem- ptionem generis humani.* Gdzie tedy tak skwapliwie przez miłość wypełniał Iezus odkupienie nasze, tam do prętsze- go zdarcia łupu, żadnego niepotrzeba było incytamentu: *Accelera, spolia detrahere, festina pradari.* Ani też wątpić potrzeba było, czyli od mocnego łup wydarty będzie? y czyli co od silnego złapane było, iezeliby bydz mogło wy- darte; y z niebespieczeństwa wydzwignione? (e) *Nun- quid tolletur a forti prada? aut quod captum fuerit a robu- sto, saluum esse poterit?* Ponieważ y silnym y dzielnym potencyom Nayswiętszy nasz Odkupiciel groził Proro- ckiemi usty, to jest, piekielnym, które cały naród ludzki za łup, y spoliał orzynały były: (f) *Equidem Capti- vitas a forti tolletur, & quod ablatum fuerit a robusto, salva- bitur. Et sciet omnis caro, quia ego Dominus Salvans & Re- demptor fortis.* Ponieważ y więźnie od mocnego odebra- ne będą, y co wziętego było od silnego wydzwignione bę- dzie. Y wiedzieć będzie wszelkie stworzenie, że ia Pan zbawienie dający, y Odkupiciel mocny.

Lubo pokryty czyli okryty jest Gog w swoim Imie- niu: (*Gog, id est, Teſtum,* iednak ia wnie o tego orężach omi- nował

nował Prorok, że te będą spalone y na ogień destynowane przez siedm lat: (g) *Succendent & comburent arma septem annis*. Na długie czasy *intersticiu*. Ominuia, kto orężę wojenne na ogień rzucić kaze, ktoreby bardziey blasku od tryumfalnych ogniew nabierać powinny. Nie doszedł tryumfalnych ogniew, y nie wzniecił dla siebie doskonale, pokryty własna chytroscia Gog piekielny: *Gog, Tectum*, kiedy tego orężę, tego zbroie, czyli bardziey zbrodzie, ktoremi na cały bił narod ludzki, rozproszone zostały, y na ogień wieczny destynowane, po uwolnieniu od grzechowey niewoli, uczynionym przez Najswiętszego Odkupiciela Iezusa, pod czas wojenney utarczki przez mękę wypełnionej, (h) *Annis septem Combusta sunt arma Gog, quia per remissionem peccatorum dissipantur arma diaboli*. Czyta *Glossa Ord*: Gdzie tedy przez mękę Iezusa uwolnieni zostaliśmy od niewoli grzechowey, przez te zaś uwolnienie rozpruszone są wszystkie orężę nieprzyiaciela naszego wiecznego, iako zwyciężonego: A zatym rok odkupienia: *Annus Redemptionis*, Rok dniami męki Iezusowey wymierzony, w nieprzemierzona żadnemicy czasy wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więziow pierwey wiecznych.

Iudic: C. 5. Waleczna Debora pełna zwycięstw, gdy lud sadyła, na ten czas y tryumfem srożyła się, pod tryumfalna palma założywszy dla siebie rezydencya: *Deborah iudicabat populum, in illo tempore sedebat sub palma*. A

bulensis

(g) *Ezech: 39.* [b) *Glos: Ord. sup: Ezech: 39.*

bulensis y inni czytała *Manebat*. Coś tu podobnego upatruję, kiedy Najświętszy nasz Odkupiciel Jezus zwycięstwo swoje ładem być wyznał mówiac: (i) *Nunc judicium est mundi, nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras*. Teraz jest ład świata, teraz Kłaze tego świata precz wyrzucony będzie. Zkad iatka wnoszę illacya; iż gdzie ład nastąpił świata, to jest, gdzie Jezusa złosliwie świat na krzyż osadził, tam dopiero iako waleczna Debora ładowemi wyrokami z pod zwyciężskiej brzmiała palmy *Judicabat sub palma*. Tak też z tryumfalney palmy swojej, to jest, z krzyża dopiero ostatecznie ładem swoim przezwyciężone piekielne kondemnował Jezus potencie: *Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras*. Gdyż dzień krzyżowy Jezusa nie tylko był dniem ładu, ale też dniem ostateczney y najsukuteczniejszey utarczki: *dies belli*. Zdaniem tu decyduję uczonego Kassiodora: (k) *In die crucifixionis bene definita est Passio Domini. dies belli, scilicet; quando diabolo victo, inferorum claustra disrupta sunt, captivi liberati sunt*. W dzień ukrzyżowania Jezusowego dobrze y łusznie nazwana jest męka Pana, dniem wojny, kiedy po przezwyciężonym Kłazęciu piekielnych ciemności wzburzone zostały odchłanie piekielne, y więźniowie uwolnieni zostali. Precz dopiero na ten czas Kłaze świata tego wyrzucony został, w swojej niewoli trzymający cały naród ludzki, kiedy ten z pod władzy jego ostatecznie

wybił

(i) Ioan, 12: (k) Cass. in illud: Obumbrasti &c. in die belli.

wybił Najsświętszy Odkupiciel Iezus: *Captivi libertati sunt.* Tak rok odkupienia, rok dniami męki Iezusowej wymierzony, dniem krzyżowym, dniem tryumfalnym dopełniony, w nieprzemierzona żadnem i czasy wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniów pierwey wiecznych: *In die Crucifixionis benè definita est Passio Domini, dies belli; quando diabolus victo captivi liberati sunt.*

Iob C. 9. Wielkim podobno Passyonatem byź się zdał Pacyent Pański; kiedy taka założył samemu Bogu kondycya, iż iezeli kogo chłosta y biczuie, żeby go bardziey raz śmiercią nakarmił: *Si flagellat, occidat semel.* To pewnie sobie to życzył śmierci Iob sprawiedliwy, Boska dotknięty ręką? iako to nasze niecierpliwości w nieszczęściu, w przeciwnościach czynić zwykły, bynajmniey: minawszy albowiem inne trutyny łączę dylematyczną w punkcie decyzya Grzegorza S. w explikacyi słow Pacyenta Pańskiego wyrażona: (1) *Vt occidat semel Deus, quem flagellat, petit Iob optans vel simplicem mortem Redemptoris, quā redimamur, vel solum mortem Corporis, remanente animā vivā per gratiam.* Ażeby śmierci raz Bog Wszechmogacy poddał tego, ktorego biczuie, dla tego prosi Iob sprawiedliwy, życząc y pragnąc albo bez męki śmierci Najswiętszego Odkupiciela, która mogli byśmy byź odkupieni, albo też samey pragnąc śmierci ciała, duszy zaś pozostałej y żyjącej przez łaskę. Dość

Z

duśko-

(1) S. Greg: 9. Mor: 12.

doskonale certował w intentach swoich Pacjent Pański, lecz w tych pod kondycya niby położonych niewygrał. Ponieważ innym Argumentem Bog Wszechmogący swoją decyzję pokazał; bo iako dusza nasza żyć nie mogła przez łaskę po grzechowym upadku, poki przez mękę y śmierć Najswiętszego Odkupiciela Jezusa niebyła ożywiona y odkupiona. Tak też dla odkupienia naszego gotów był nie tylko na mękę y ubiczowanie Jezusa (t) *Ego in flagella paratus sum*. Prorockimi usty mówiący, ale też y na śmierć. Gotów był na te ciężkie razy Jezus, na które go Piłat bezbożny osadził: (m) *Pilatus Iesum flagellavit*. Nie tylko mówię był gotów dobrowolnie na mękę, y ubiczowanie Jezus: *Ego in flagella paratus sum*. Ale też y na śmierć krzyżową, żebyśmy przez tę ostatecznie y skutecznie odkupieni byli z wiecznej niewoli wieczni więźniowie, iako pragnął Pacjent Pański: *Optant mortem Redemptoris, quā redimamur*. Objaśniać bardziej zdania mego y niepotrzeba; gdyż dość doskonale iasnieie w proźbie Pacjenta Pańskiego, y explikacyi Doktora Świętego.

1. *Corint: C. 2.* Dość się doskonałym w mądrości bydz pokazał Doktor narodów Paweł S. kiedy się osadził, iż nic więcej nieumiał, nic więcej niewiedział, tylko Jezusa Chrystusa, y tego ukrzyżowanego: *Non judicavi me aliquid scire inter vos, nisi Iesum Christum, Et hunc Crucifixum*. Iakiey że pytań się doskonalszey mądrości mogli na-

być Doktor narodow nad tę, która szczycił się. Spytany
 miodypłynny Doktor zkadby tak gorney mądrości na-
 był? z iakich tomow, kfiag, y foliałow? odpowiedział:
 (n) *Hæc mea summa Philosophia, scire Iesum, & hunc cru-*
cifixum To naywiększa mądrość moja wyczerpana z kfię-
 gi męki Iezusowey, to naypryncypalnieysza Filozofia
 moja, wiedzieć Iezusa ukrzyżowanego. W Kfiędze to
 albowiem męki Iezusowey, znaśduie się pełnia prawdzi-
 wey mądrości, o ktorey Seraficki Doktor wyznaie: (o)
Hic vera invenitur scientiæ plenitudo. Y owšem nie tyl-
 ko pełnia mądrości prawdziwey, ale też niedościgte Ta-
 iemnice w Kfiędze męki Iezusowey są zkoncentrowane,
 iako bystra y orla oka swego zrzenica doyrzał Apoka-
 liptyczny Ian S. na prawey ręce siedzącego na tronie
 Kfięgę znaczna yudyfityngowana siedmią pieczęciami: (p)
Vidi in dextra sedentis supra tronum librum signatum sigillis
septem. Nie inne to albowiem Kfięgę upatrzył Apokali-
 ptyczny Ian S. tylko Iezusa na prawey ręce Przedwie-
 cznego Oyca, siedm zaś pieczęci są to niepoięte dzieła od-
 kupienia naszego, iako mowi Hugo Kardynał: (q) *Li-*
ber est Christus, signacula septem, operâ nostræ Redemptionis.
 O! wielka zapewnie szczycił się mądrością Doktor na-
 rodow Paweł S. kiedy w mistyczney Kfiędze Iezusie za-
 warcie wiedział tajemnice: *Non iudicavi me aliquid scire,*
inisi Iesum Christum, & hunc Crucifixum. Nie inną był Kfię

Zz

ga

(n) S. Berz Ser. 43. in Cant: (o) S. Bona; Stim: Amo; Div. c. 4. (p) Apoc: 5.
 (q) Hugo Card: hic.

ga Iezus, tylko ta w ktorej zapisani byli przeznaczeni do nieśmiertelney chwały, gdyż Iezus cały sposob odkupienia naszego skompendyował na cieie swoim uboſtwionym, nie iako w Kſiedze iakiey: (r) *Totum humane Redemptionis modum, ordinemq; in hoc Corporis sui concludit volumine.* Mowi Laur: Iuſt: O! ſameż tu miſości Boſkiey czytać charaktery w Nayſwiętſzym Cieie Iezusowym na krzyżu rozpiętym, zachęca nas Infulat Hiponeńſki y te prezentuie mowiac: (s) *Inſpice vulnera pendentis, ſanguinem morientis, pretium Redimentis, caput habet incl inatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum, brachia ex tenſa ad amplectendum, totum corpus expositum ad redimendum.* Spoyrzy ci człowiecze na rany rozpiętego na krzyżu Ieżusa, charaktery to ſa głęboko wyryte niezgluzowane miſości ku tobie, ſpoyrzy na krew umieraiacego, na okup odkupiajacego, głowę ma ſkłonioną do ucałowania, ſerce otwarte do ukochania, ręce roſciagnione dla chętnego przyięcia, całe zaś Ciało uboſtwione wyſtawione na odkupienie twoiego grzeſznika. Na odkupienie mowię twoie grzeſznika, ponieważ tak ieſt nieſkończona dobroć Nayſwiętſzego Odkupiciela naszego, że y tychby był do ſerca ſwego przyiał, ktorzy mu ciężkie zadawali rany y krzyżowali, byle tylko byli Synem go Boſkim wyznali, y porzucili złość zaboystwa tak wielkiego, iako do nich mowi miſo doſłyenny Doktor: (t) *Tanta eſt bonitas Noſtri Redemptoris;*

[r] S. Laur: Iuſt: de trium: Chr: Ago: (s] S. Aug: in L^e de Virg: (t) S. Bern: S. 2^a de Paſ: Dom:

ris; ut etiam vos possitis consequi veniam, si Christum Dei Filium confitendo, illam parricidalem malitiam relinquantis.

O: wielka zapewne y niepojęta miłość Nayswiętszego Odkupiciela naszego! gdzie tak na odkupienie wszystkich bezbożna złość godziła prześladowców, że przez tajemnicę śmierci Iezusowej, y sami zabójcy zbawieni bydzby mogli, gdyby uwierzyli byli w Nayswiętszego Odkupiciela: *Sic ad omnium Redemptionem utebatur malitia persequentium, ut in mortis ejus Sacramento interfectores sui possent salvi esse, si crederent.* Mowi pomieniony Doktor S. Bok Przenayswiętszy Iezusa dla tego był otwarty, ażeby wszystkich razem mile do serca swego przyjął, z którego gdy ostatnia kropelka Krwieubóstwioney y wody wypłynęła, w okup finalnie odkupienia naszego zamieniła się: (u) *Apertum est ipsius latus, & Mysteria sanguinis & aquae, praeterea Redemptionis facta sunt.* Mowi Epitaniusz S. A w okup tak wielki, y w tak wielką cenę odkupienia zamieniła się krew sprawiedliwa ostatecznie wylana, że gdyby wszyscy wieczni więźniowie w Nayswiętszego uwierzyli Odkupiciela, więc żadnego by więzić piekielne nie mogły potencye: (w) *Effusio justis sanguinis Christi tam fuit dives ad pretium, ut si universitas captivorum in Redemptorem suum crederet, nullum diaboli vinculum retineret.* Prezentuje nam cenę odkupienia hoynego dla wszystkich więźniów wiecznych, y wolność tym dana przez mękę y Krew Naydroższą Iezusa, Agapitus Papież. Nie ina

(zey

[u) S. Epiph. *adv. haeres.* [w) S. Agap. *P. Epist.* 1. ad Aquilim.

naczezy tedy wierzyć powinniśmy, tylko iż rok odkupienia Iezusowego, rok dniami męki Iego wymierzony, dniem krzyzowej śmierci dopełniony w nieprzemierzona żadnemi czaszy wieczność szczęśliwey wolności zamienił się dla wszystkich więźniow pierwey wiecznych.

1. *Corinth. C. 1.* Daie powtornie waletę, światowej mądrości Doktor narodow Paweł S. y utaioną w niepojętych tajemnicy głosi mądrość: *Nos autē predicamus Christum Crucifixum Iudæis scandalū, Gentibus stultitiā.* My zaś głosimy Chrystusa ukrzyzowanego, żydom zgorzeleniem, Poganom głupstwem. Y słusznie to wyznał Apostoł. Ponieważ w tym naybardziej głupstwo zacięcie stało ludzkie, że pod obelga krzyża wieczney chwały Pana przyiac y poznać niechciało: (x) *In hoc enim maxime ignorantia detinetur humana, quod sub deformitate Crucis, æterna gloria Dominum noluit suscipere.* Alluduie do słow Apostolskich Hilary S. Gdyby albowiem poznali byli Pana nieśmiertelney chwały zaślepieni złością, więc by go nigdy byli niekrzyzowali: (y) *Si cognovissent, nunquam Dominum Gloriæ Crucifixissent.* Ktore to słowa Apostolskie truczyniac, niewiem w cale co mówić y wymówić; Ponieważ gdzie o Nayświętszym Odkupicielu Iezusie mówić przychodzi, tam kazdemu zbywa na wymowie: (z) *De Iesu Redemptore capienda verba nemo ambigit.* Mowi Rupertus. Wszystkie tu albowiem zmysły y zamyśły ludzkie Tajemica męki Iezusowej przewyższa, iako nad 13,

na iedney

[x] S. Hil. Com. in Math. 18. (y) 1. Ad Cor. 2. (z) Rup. in Apoc. 19.

na iedney ustaie admiracyi S. Leo Papiż: (a) *Quid inter omnia opera Dei, in quibus humanae admirationis fatigatur intentio, ita contemplationem mentis nostrae superat, sicut Passio Salvatoris.* Co (mowi Doktor S.) między wszystkimi dziełami Boskimi, nad ktoremi w zdumiewać się myśli ludzkie musza, tak nasze kontemplacye y dowścipy prze wyższa, iako męka Nayświętszego Zbawiciela Iezusa! który ażeby narod ludzki z więzow śmiertelnego występku uwolnił, y przed wiecznym nieprzyjacielem naszym władzy swoiey utaił maiestat, y śmiertelności naszej nikczemność zarzucił, czyli tę szczegulnie prezentował: (b) *Qui ut humanum genus vinculis mortiferae pravaricationis absolveret, & servienti diabolo potentiam suae majestatis occuluit, & infirmitatē nostrae humilitatis objecit.* Mowi tenże Papiż S Gdyby albowiem okrutny y hardy nasz nieprzyjaciół radę miłosierdzia Boskiego mógł wiedzieć, więc by był bardziey Zydowskie serca ułaskawił, anizeli nie słuszną podniecał nienawiść, by wszystkich więzniow z pod władzy swoiey nieutracił, niewinnego Iezusa wolność przesładuiac. (c) *Si enim Crudelis & superbus inimicus consilium misericordiae Dei Nosse potuisset, Iudaeorum animos mansuetudine potius temperare, quam in justis odiis studuisset accendere, ne omnium captivorum amitteret servitutum, dum nihil sibi debentis persequitur libertatem.* Zdanie pomienionego Papięza.

Iezeli kiedy igraшка bawiła się mądrość przy dzie

łach

(a) S. Leo P. Ser: II. de Pas: Dom. [b) Idem ibidem (c) Idem ibidem.

łach Boskich: *Ludens in Orbe terrarū*. To naybardziej przy
 dziełach odkupienia naszego, skrycie igrałką bawiła się
 niestworzona mądrość, która oszukała wiecznego nieprzy-
 iaciela: (d) *Lusit in operibus Redemptionis, quibus illudit diabolus*.
 Mowi Rupertus. Kiedy niespodzianym y opaczynym spo-
 bem dzieło odkupienia naszego wypełniła taż niestworzo-
 na mądrość Boska: bo iako hardość szatańska początkiem
 zguby naszej była, tak instrumentem odkupienia naszego
 stała się pokora niepojęta Boska w ludzkiej śmierci: (e)
Quia originē perditionis nostrae se praeiuit superbia diaboli; instru-
mentū Redēptionis uostrae inventa est humilitas Dei. Mowi Grze-
 gorz S. Ah! głębokaz pokora Syna Boskiego, przez którą po-
 niżył się y unżył do śmierci, a śmierci krzyżowej z wiel-
 ką obelgą: (f) *Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad*
mortē, mortē autē crucis. Lecz oraz przepasciła y niepojęta; bo
 gdzie krzyż zgorzzeniem był bezbożności Żydowskiej, głu-
 pstwem Poganom: *Iudaeis scandalum, gentibus stultitia*.
 Tam naybardziej mądrość Boska iasniała, y pod kory-
 naśmiertelnosci naszej utajona tryumfowała. Wsta-
 piła obelga y przekleństwo od krzyża: (g) *Evacuatum*
est scandalum Crucis. Kiedy się ten w tron nieśmiertelnej
 chwwały zamienił przy Iezusie. Dopiero na krzyżu iak
 na wspanialszym tronie Panem się chwwały remonstrował
 Iezus, *Dominus gloriae*. Ponieważ w krzyżu Iezusa, wszel-
 ka Apostoł ulokował chwałę dla siebie: (h) *Mihi autem ab*
 sit

[d] Rap. de Op: Spi: s. c. 25. (e) S. Greg: Lib: 4 Ep. 37. (f] Ad Philip: 2. [g]
 Ad Gal: 5. (h) Ad Gal: 6.

fit gloriari, nisi in cruce Domini Nostri Iesu Christi. W tey to chwale Iezusa Święci lokować się mieli, y z tey się cieszyć, iako Prorockie ominowały usta: (i) *Exultabunt Sancti in gloria.* Doktor Kościoła Hieronim S. czyta: (k) *Exultabunt Sancti in cruce.* Ze to z krzyża Iezusowego cieszyć się mieli Święci y błogosławieni, z którego dla nich nieśmiertelna wyniknęła chwała. Y słusznie tak decyduje: ponieważ krzyż Iezusa zwycięskie to było *Tetrastium*; iako albowiem Aman zażarty na erygowaney y wystawioney na łokci piędziesiąt drabinie sam zawisł, tak nieprzyjaciel nasz wieczny, tymże przez zwyciężony krzyżem został, który złością swoją wystawił. Wyśoka bowiem drabina na łokci piędziesiąt, na ktorej zawisł Aman, moc figurowała krzyża Iezusowego, na którym piekielny przez zwyciężony Aman, wieczna nam śmierć y niewola grożacy, świat zaś odkupiony został: (l) *Altitudo trabis quinquaginta cubitorum, in qua suspensus erat Aman, virtus est crucis Christi, in qua suspensus est & victus diabolus, & mundus Redemptus.* Mowi Augustyn S. Tak w zwycięska y tryumfalna palmę zamienił się krzyż Iezusa, na którym wieczny nasz nieprzyjaciel przez zwyciężony został, świat zaś cały odkupiony, y z wieczney uwolniony niewoli: *In qua diabolus victus est, & mundus redemptus.* A za tym nieinaczej decydować należy, tylko: iż rok odkupienia: *Annus Redemptionis.* Rok dniami męki Iezusowej wymierzony, dniem krzyżowym y tryum-

Aa

[i) Psal: 149. (k) S. Hier: hic. (l) S. Aug: Epi: 112.

tryumfalnym dopełniony, w nieprzemierzona żadnemi
czasą wieczność szczęśliwey wolności zamienił się dla
nas więźniów pierwey wiecznych.

Ad Ephes: C. 4. Mowi Apostoł: *Ascendens in Altum, captivam duxit Captivitatem.* Wstąpiwszy Iezus w górę więźniów prowadził z niewolonych. Referuia się te słowa Apostolskie, do słów Prorockich, które w duchu powiedział Psalmista Pański: (l) *Ascendisti in altum, capisti captivitatem.* Wstąpiłeś Panie w górę, złapałeś więźniów. Gdzie inne minowśzy explikacye złorouśty Chryzostom przez te słowo: *Altum* y przez wyśokość rozumie Niebo, czyli gorny ascens do naywyższego Empiru zwycięscy Iezusa, który prowadził w raż z sobą więźniów: *Captivam duxit Captivitatem.* Iakoby z niewolonych więźniów lub uwolnionych z tryumfem Iezus prowadził do gornego Empiru, ponieważz tych uwolniwszy od wieczney niewoli, z niewolonych sobie Święta y szczęśliwa niewola prowadził z tryumfem, czyli zniewolonych łaska: (m) *Patriarchas, Prophetas, aliosq; Sanctos, erutos e Captivitate inferni, Sanctaq; Beata ja captivitate captivos, Christus triumphans secum in celū duxit.* Mowi Corn. a Lap. ufundowany na zdaniu Doktorow Świętych. Vczony zaś *Arnoldus* do zdania mego alluduiac przez słowo Apostolskie: *Altum*, czyli przez gorny Iezusa ascens rozumie krzyż, kiedy tak komentuiac mowi: (n) *Altum crux Christi, in quam ipse ascendit, ut captivam duceret captivitatem.* Wyśokość iest to, krzyż Iezusa, na który on wstąpił, ażeby prowadził uwięzionych więźniów.

[l] Psal: 67. [m] Corn: hic cum S. Hier: [n] Arn: sup: Psal: 67.

więźniów. Coby to zaś za więźniów miał otrzymać Jezus na krzyż wstępujący? nie innych rozumie *Theophilus*, y *Vatablus*, tylko, grzech, śmierć czarta, y piekło. To jest iż więźniem był grzech, więźniem była śmierć, czart y piekło przezwyciężone na tryumfalnym krzyżu Jezusa, iako na ten czas zwycięscy chwalebne:

Drugi raz zaś: *Captiva captivitas*. Rozumieć się powinna: *In sensu Ampliatio*. Według Filozofów; gdzie przez więźniów uwięzionych, nas wszystkich rozumie Apostoł; to jest, iż Jezus wstąpiwszy na krzyż tryumfalny, nas ktorzyśmy więźniami byli pierwey grzechowemi, piekłu podległemi, więźniami nieprzyjaciela wiecznego, Jezus na krzyż wstąpiwszy, nas z tey niewoli wszelkiey wydzwignął. Iako objaśnia zdanie moje, y słowa Apostolskie *Theodoretus*, podobym sposobem przez gorny ascens Jezusa krzyż Jego rozumieć, kiedy tak decyduie: (o) *Ascendens Christus in altitudinem Sanctae Crucis, ut vivificet crucis, nos liberare per sanguinem suum*. To jest, iż Jezus nie inny dla siebie formował ascens, tylko purpurowy: *Ascensum purpureum*. Wstępujący na wysokość krzyża S. y zbawiennego, a żeby nas podźwignął y uwolnił z wieczney niewoli przez Krew swoją Przenajświętszą.

Jaśniej tu ieszcze alluduie do zdania mego *Euthymius*, explikujący pomienione słowa Apostolskie, applaudując szczęśliwości naszej, y mówiąc do Jezusa na krzyżu zawieszzonego: (p) *Ascendisti O Christe in altum, id est, in altum*.

Aa2

tam.

ram, *Triumphalem crucem, quā vicisti Et triumphasti, omnesque nos, quos redemisti, cepisti, Et tuos captivos fecisti.* Wstapiteś o! Iezu na wysokość, to iest na wysoki krzyż y tryumfalny, którym zwyciężyłeś piekielne potencye y tryumfowałeś, nas zaś wszystkich, którychś odkupił, wziętoś za łup, swoiemi szczegulnie więźniami uczyniłeś, z niewoliwszy sobie tak wielką odkupienia swego łaskę. Gdzie poniżać y ia zdania swego niemogę, lecz na gorney ufundowawszy się explikacyi, gornie decydować muszę: iz rok odkupienia: *Annus Redemptionis*, rok dniami męki Iezusowej wymierzony, dniem tryumfalnym, dniem krzyżowym dopełniony, w nieprzemierzona żadnem i czasy wieczność szczęśliwey wolności zamienił ię dla nas wiecznych pierwey więźniow.

3. *Regum c. 19.* Swobodnie tam sobie odpoczywał od wszelkiey wolny natarczywości Prorok Eliasz pod umbrą iałowcowa: *Obdormiuit in umbra iuniperi.* Masz tu iuż protekcyonalną umbrę od piorunow gniewu Boskiego, od wszelkiey impetycyi nieprzyiaciela wiecznego pod krzyżem Iezusa grzeszniku figurowanym w iałowcu, pod którym odpoczywał spokoynie Eliasz Prorok, gdyż ten znaczył krzyż Nayświętszego Zbawiciela Iezusa, pod którym i bezpiecznie spoczywa grzesznik nawrocony do Boga: (q) *Iuniperus sub qua dormit Elias designat, crucem Christi, sub qua requiescit peccator conversus.* Mowi *Rupertus.*

Gene: c. 3. Czytam: Iz kiedy wystawiał Oltarz spra

wiedliwy Noe Patryarcha, y na nim dedykował ofiarę, zaraz głos Boski usłyszał: *Nequaquam ultra maledicam terrae, nec ultra percutiam omnem animam viventem, sicut feci.* Zadnym sposobem niebędę więcej przeklinał y złorzeczył ziemi, ani też karać będę wszystkich ludzi żyjących, iakom pierwey karał. Figura to była Nayswiętszego Zbawiciela Iezusa w ofierze Noego Patryarchy, który gdy na Ołtarzu krzyżowym Ciało swoje Przenayswiętsze za krwawą ofiarę ukonsekrował dobrowolnie Przedwiecznemu Oycu, zaraz mściwa sprawiedliwość Boska y gniew uśmierzył. Czyli iako S. Anzelm mowi: (r) *Quā horā sanguis Redemptionis exiit de latere Domini in Cruce pendentis, dimissum est peccatum Adæ humano generi, Et pacificata sunt caelestia Et terrestria, quia tunc patuit introitus hominibus ad Regnum celorum.* Ktożby go dziny Krew odkupienia wypłynęła z Boku Iezusa na krzyżu zawieszzonego, odpuszczony był grzech Adama na ten czas narodowi ludzkiemu, y uspokojone zostało Niebo y ziemia, ponieważ na ten czas otworzyło się wolne wniście ludziom do krolestwa Niebieskiego. Iakimże pytam sposobem uspokojone było Niebo y ziemia przez Krew Nayswiętszego Odkupiciela? mogłby kto tu się pytać. Oto nie innym sposobem, tylko tym, ponieważ Krew Przenayswiętsza Iezusa, nie tylko nam ludziom, ale też y Niebieskim Geniuszom, czyli Aniołom Świętym zbawienny uczyniła skutek, ludziom, że tych z wie-

czney

czney klęski poddzwignęta, y z wieczney odkupitaniawoli. Aniołom zaś, że tych prezerwowała od upadku, y konsekwowała, ktorzy iako stworzenie, mogli podobney podlegać klęsce y upadkowi, iako człowiek podległ, y inni Apostatyczni Aniołowie. Y z tey to racyi Doktor y Purpurat Kościoła Hieronim S. mowi: (s) *Crux Domini non solum terra, sed & Caelo profuit, non solum hominibus, sed & Angelis, Omnis Creatura Domini Cruore purgata est.* Krzyż Jezusa nie tylko ziemi, ale też y Niebu pomógł, bo nie tylko ludziom skutek przyniósł zbawienny, ale też y Aniołom Świętym, y wszystkie stworzenie Krwią Jezusa oczyszczone zostało. Gdzie gdy wyraża Doktor S. wszelkie stworzenie, rozumie tu ludzi y Aniołow Krwią Jezusa oczyszczonych. Nie supponując iednak grzech iaki w Aniołach Świętych, od ktorego mieli być aktualnie oczyszczeni, lecz bardziey rozumiejąc prezerwacya od grzechu, w ktoryby wpadlibyli Aniołowie zapewnie, będąc w drodze zasług y przewinienia, gdyby przez Krew y zasługi Jezusa przewidziane od wiekow nie byli wzmochnieni. Iako dość doskonale objaśnia toż samo miodopłynny Doktor, Apokaliptycznego Iana explicując słowa, o Aniołach, iż ci dla Krwi Niebieskiego Baranka zwycięstwo w Niebie otrzymali: (t) *Vicerunt per sanguinem Agni.* Zkad w klar Doktor S. wnosi illacya, referując do Aniołow pomienione słowa, że Aniołowie przez przewidziane zasługi Jezusa ukonserwowani, hardego zwycię-

[s) S. Hier: sup. c. 2, ad Eph: [t) Apoc: 12.

żyli lucyfera, samych zaś siebie Boskiey eminencyi poddali, y Iezusowi iako przyszedłemu naszemu Odkupicielowi. Nie tylko oczyszczone jest wszystko na ziemi y w Niebie przez Krew Iezusa, ale też restaurowane y uspokojone. Uspokojone jest wszystko przez Krew Iezusa hoynie na krzyżu wylana, y na ziemi y w Niebie, wyrokiem Apostolskim: (u) *Pacificans per sanguinem crucis sive quæ in terris, sive quæ in celis sunt.* Ponieważ na sam przed krew Iezusa na krzyżu nayhoyniey wylana przejednana y pojednała z nami ziemianami zagniewany ciężko pierwey Boski Maiestat. Powtore że nas pojednała z Świętymi Aniołami, y z temi złączyła: (w) *Crux Domini Angelos hominibus sociavit, & interpres Conciliatrixque eorum amicitiae fuit.* Iako mówi Atanazy S. Bo co pierwey nieprzyjaciółami byliśmy, teraz przez krzyż Iezusa społecznie dziedzicami zostaliśmy nieśmiertelney chwały wraz z Świętymi Aniołami, do których komputu wolny ingress mamy przez Krew Iezusa na odkupienie nasze konsekrowana: *Quâ horâ sanguis Redemptionis exivit de latere Domini in Cruce pendentis, tunc patuit hominibus introitus in Regnum celorum.* Mowi Anzelm S. wyżej namięniony.

Iakim zaś sposobem restaurowane być miało wszystko przez Iezusa y Krew Iego Przenayświętsza na ziemi y w Niebie według decyzji Apostolskiej: (x) *Proposuit instaurare omnia in Christo, quæ in Celis, & quæ in*

terra

[u) Ad Coll: 1. (w) S. Athan: de Pas: & Cruce: Dom: (x) Ad Eph: 1:

terra sunt. Obiaſnia to Auguſtyń S. mowiąc: (y) *In Chriſto inſtaurantur quæ in Celis ſunt, cum id, quod inde in Angelis lapſum eſt, ex hominibus redditur. Inſtaurantur autem, quæ in terris ſunt, cum ipſi homines, qui prædeſtinati ſunt ad æternam vitam, a corruptionis vetuſtate revocantur.* To teſt, iż w Niebie zreſtauirowane ieſt wſzytko wlezuſie przez mę kę Iego y krew, ponieważ co utraciło Niebo po upadku Aniołow, to przez ludzi odkupionych nadgradza ſię, gdyż te prożne mieyſca, prożne Chory Anielskie utracone od Apoſtatycznych Aniołow przez pychę, napełniaiaſię upokorzonemi ludźmi pod wielowładną ręką Boſką, y odkupionemi Krwią Ieżuſa, iako Grzegorz S. mowi: (z) *Illuc humiliati homines redeunt, unde Apoſtata Angeli ſuperbienti ceciderunt.*

Vreſtauirowane zaś ieſt wſzytko na ziemi przez mę kę y Krew Ieżuſa, ponieważ z nas ziemianow przeznaczonych do życia wiecznego, każdy wydzwigniony ieſt od zepſucia zaſtarzałego przez grzech zaciagnionego. Rozłączona pierwcy była komitywa ludzi z Aniołami przez grzechowy exceſs, za który ludzie piekielnemu iarzmu podlegali, y wieczney niewoli; lecz od tey Nayświętſzy nasz Odkupiciel Ieżus uwolniwſzy nas y odkupiwſzy Krwią ſwoją złączył nas z Aniołami, y wolne dał wniſcie do tychże komputu, a wniſcie otwar te na wieczność ſzczęśliwey wolności, podobney, iako Święci dziedziczą Aniołowie, a to wſzytko świętſza

ofiarą

(y) S. Aug: in *Euch:* c. 62. (z) S. Greg: lib: 36. Mor: cap: 35.

ofiarą na Oltarzu krzyżowym uczyniła. Jako Anielski Doktor mowi: (a) *Corpus suum pro nostra reconciliatione in ara crucis hostiam obtulit Deo Patri; sanguinem suum fudit in pretium, ut redempti à miserabili servitute, à peccatis omnibus mündarentur.* Ciało swoje Przenayświętze na ziednanie nasze, na umitygowanie mściwey sprawiedliwości Boskiej na krzyżowym Oltarzu za ofiarę ukonsekrował Bogu Oycu; Krew swoją Naydroższą wylał na okup; ażeby odkupieni od wieczney y oplakaney niewoli, od wszystkich grzechow oczyszczeni byli, y zgodnemi do odziedziczenia nader szczęśliwey wolności, długo pożądany.

Tu to już wieczne staneło znami przymierze, figurowane w tęczy Noego Patryarchy po potopie świata: *Gen: 9. Ponam arcum meum, erit signum faderis sempiterni.* Położę tęczę moją, będzie znakiem przymierza wiecznego. Spoyrzę ją na rzecz znaczną, nie na znak symbolizujący, to jest na rozpiętego na Krzyżu Jezusa, na ręce Jego rozciągnięte nakształt tęczy, którego Ciało ubośtwione dotknięte za nas Boskiej sprawiedliwości promieniami, hoynie iak z tęczy Krew Przenayświętą wylało, y ziednało Boga znami, złączyło nas z Świętymi Aniołami. Tu to dopiero spełnił się Prorocki Izaiaś wyrok: (b) *Erit Dominus Nominatus in signum æternum, quod non auferetur.* Będzie Pan nazwany, czyli położony na znak wieczny, który nigdy nieodmieni się. Na krzyżu to rozpięty iak tęcza Jezus, znakiem wiecznego przymierza, znakiem wiecznie trwającym: *Dominus in signum æternum.* Ponieważ przez ten znak zdążamy do wiecznego zbawienia, zdążamy do szczęśliwey wieczności: (c) *Æternum, signum est crucis, per quod ad æternam devenitur salutem.* Mowi Hieronim Święty.

Już tu nie moje usta głoszą dzieła Boskie, lecz Niebieski pierwey ogłosił firmament: (d) *Opera manum ejus annuntiat firmamentum.* Kiedyż dzieła rąk Boskich ogłosił sam Niebieski

Bb

stałe

(a) S. Tho: Opusc: 57. (b) Isai: 55. [c] S. Hier: sup. Isai: 55. (d) Psal: 18.

stałe firmament? Daje replikę uczony Arnold: (e) *Annuntiat firmamentum opera manuum Dei, cum crux Christi est manifestum signum Redemptionis*. Na ten czas ogłosił firmament Niebieski dzieła rąk Boskich, kiedy krzyż Jezusa, na którym był rozpięty, stał się oczywistym y iawnym znakiem odkupienia naszego, znakiem wiecznym: *Aeternum signum*. Znakiem wiecznego przymierza: *Signum fœderis sempiterni*. Przy którym więcej już nam mściwa nigdy sprawiedliwość Boska nie będzie groziła wieczną niewolą za grzechowy excess, zgłuszony raz Krwią Jezusową. Lecz łaskawie wieczność szczęśliwey wolności dziedziczyć pozwoli, przy iawnym y wiecznym znaku odkupienia naszego, któryśmy w krzyżu Jezusa otrzymali ostatecznie. Tak rok dniami męki Jezusowej wymierzony, dniem krzyżowym dopełniony, w nieprzemierzoną żadnemi czasy wieczność szczęśliwey wolności zamienił się dla nas więźniów pierwey wiecznych.

Cant: C. 8. Szukając utęskliwie Oblubieńca Niebieskiego Oblubienica Pańska, słuchając prośbę na czym utęskliwych chęci ufundowała dla siebie szczęśliwość, czyli w czym metę szczęśliwości założyła? Oto miłości pełne, pełne spragnionych chęci echo doskonale wyraża: *Quis mihi det, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat*. Ktoż by mi to dał (mówi Oblubienica Pańska do Oblubieńca Niebieskiego) żebym cię znalazła na podworzu, y żebym cię ucałowała, by nikt już więcej mnie niegardził. Czemuż pytam się skrytego gabinetu, czemu Pańskie go domu, y Pańskich podwoiów niepragnęła Oblubienica Pańska, wktorych by mogła ucałować Oblubieńca Niebieskiego, lecz na podworzu miejsca szukała! *Quis mihi det, ut inveniam te foris, & deosculer te*. Wypadła była z respektu, w kontempcie długą zestawała Oblubienica Pańska, to jest, dusza nasza, nie miała miejsca w Pańskich pokojach Oblubieńca Niebieskiego, z ktorych za excess grzechowy ekskludowana była, więc dla tego na podwo

rzu szczególnie błakając się szukała utęskliwie Oblubienica Niebieskiego, ażeby z tym do pierwszey przyiść mogła komitywy, y do pierwszego respektu, przez pozwolone sobie ucałowanie, formując dla siebie ztąd szczęśliwą nadzieję, iż ją nikt potym gardzić niebędzie: *Quis mihi det ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat.* Ciężko mówię Oblubienica Pańska, czyli dusza nasza wzgardzona była, kiedy nią całe wzgardziło Niebo. Lecz iakim by to sposobem Oblubienica Pańska Niebieskiego znaleźć miała Oblubienca na podworzu błakającego się, y pierwszy dla siebie ziednać respekt przez ucałowanie Jego? Informuje mię Infułat Medyolański mówiąc: (f) *Foris factus est, qui erat intus, vide illum intus, quando legis, quod in sinu est Patris, cognosce illum foris, quando nos querit, ut redimat.* Wyszedł na podworze, który był pierwey wewnątrz Oblubieniec Niebieski, to jest, Syn Boski, na ten czas albowiem był wewnątrz, kiedy był na łonie Przedwiecznego Ojca, kiedy był w Niebieskich podwoiach, na ten czas zaś z tych wyszedł na podworze, kiedy się w daleką podróż wybrał, y szukał nas, ażeby odkupić. Kiedyż go znalazła Oblubienica utęskliwie szukająca na tym podworzu y w tej podróży? kiedy go ucałowała według spragnionych swoich chęci? *Quis mihi hoc tribuat ut inveniam te foris, & deosculer te?* sustentujący in filo moy dyskurs daie: *Philo Carpathensis* replikę w te słowa: (g) *Tunc foris inventus est sponsus, & osculatus a sponsa; cum humanitate vestitus, extra Hierosolymam crucifixus, eam ipsam à sempiterna morte redemit.* Na ten czas na podworzu znalazła Oblubienica Pańska, to jest zgubiona wiecznie dusza nasza pierwey Oblubienca Niebieskiego, y ucałowała według pożądaných y spragnionych chęci: *Quis mihi hoc tribuat ut deosculer te?* Kiedy ten ludzką śmiertelnością pokryty, za Jerozolimę wyprowadzony, y z niewypowiedzianą obelgą wraz z łotrami ukrzyżowany został; tudzież też samą Oblubienicę od wiecznej

Bb2

śmierci

(f) S. Ambr: L. de Inst: Virg: C. 1. [g] Phil: Carpat: in c. 8. Cant.

śmierci odkupił, z krzyża to dopiero Niebieski Oblubieniec Jezus Oblubienicy swojej, duszy naszej, na drogę wiecznego zginienia błagającej się mile nakłonił głowy swojej do ucałowania: *Caput inclinatum ad osculandum*. Zeby nią nikt potym niegardził, ani Niebo, ani nieśmiertelna chwała: *Ut nemo despiciat*. Gdy ją od wiecznej dla tego odkupił śmierci, od grzechowej nie woli: *Eam ipsam redemit*. By wieczność szczęśliwej dziedziczyła wolności, y w wiecznej odtąd z nim była komitywie. Gdzie jako Oblubienica Pańska odkupiona symbolizowała nas wszystkich, tak też rok odkupienia: *Annus Redemptionis*. Rok dniami męki Jezusowej wymierzony w nieprzemierzoną żadnemi czasami wieczność szczęśliwej wolności zamienił się dla nas więźniów pierwej wiecznych: *Eam ipsam redemit, ut nemo despiciat*.

Nie inaczej zaś mam konkludować, tylko Tobie tryumfalnie konsekwować echo Najświętszy Odkupicielu Jezu: (h) *Tua est Domine magnificentia, potestas & gloria, atq; victoria, & tibi laus*. Twoja jest Panie wspaniałość, władza y chwała, y oraz zwycięstwo, więc Tobie niech będzie cześć, żeś wiecznego nieprzyjaciela naszego mocą krzyża swego zwyciężył, Krwią zaś swoją Przenajświętszą nas odkupił. O! Niech te odkupienie dla nas będzie skuteczne! żebyśmy go nieutracili, y na nieszczęśliwą powrotnie nie trafili wieczność, z ktorej żadnego niemaż odkupienia; *Ex inferno nulla Redemptio*. Zebrzę ja pierwej tej szczęśliwości, biorę z sekwencyi słowa, ażeby szczęśliwa y pożądana wyniknęła konsekwencya, dla mnie odkupienia twego Jezu.

*Quærens me sedisti lassus, Redemisti Crucem passus;
Tantus labor non sit cassus.*

Szukałeś mię niekończoney dobroci Panie zginionego wiecznie, przez tyle prac, około zbawienia moiego, odkupiłeś krzyżowej podległszy śmierci, niechże tedy płonna nie będzie praca twoja nigdy niepoięta, niech z tej wynikającego odkupienia

wiecznym uczestnikiem będę. Zebrzę powtórnie tę szczęśliwość, ażeby, kiedy nastąpi po czasie łaski, po roku odkupienia, po łecie miłościwym, po czasie miłosierdzia twego Panie, dzień zemsty! *Dies ultionis, dies ira, dies vindictae*, Y strasznego sądu twego: *Dies Iudicij*. Zebyś mowię na ten czas był dla nas nie tak mściwym, jako litościwym. Brzmi straszny wyrok Psalmisty Pańskiego, że sądzić będzieś świat cały w sprawiedliwości: (i) *Judicabit Orbem terrarum in equitate*. A za coż będzie naybardziej sądzić świat cały Jezus? ieżeli nie za łaskę odkupienia swojego, jako remonstruje Augustyn Święty mówiąc: (k) *Videte quid dedit, & invenietis quid emit, sanguis Christi pretium est, quid valet? nisi totum Orbem*. Quid, nisi omnes gentes? *pro toto dedit, quantum dedit, judicabit Orbem terrarum in equitate, non partem judicabit, quia non partem emit; totum habet judicare, qui pro toto pretium dedit*. Spoyrzycie gorną kontemplacyą co dał Jezus, a doyrzycie co kupił? Krew Przenaydroższa Jezusa okupem była, coż ważyła? ieżeli nie świat cały? co? ieżeli nie wszystkie narody? Za cały świat wypłacił Nayświętszy Odkupiciel Jezus. Jakże wiele wypłacił; sądzić tedy będzie świat cały w sprawiedliwości, nie częć sądzić będzie, bo nie częć odkupił, Cały świat sądzić będzie, który za cały świat na cenę odkupienia Krew swoją naydroższą ofiarował. Zgromadzone będą na ten czas wszystkie narody: (l) *Congregabuntur ante eum omnes gentes*. Staną sprawiedliwi zgromadzeni Anielską usługą: (m) *Congregabunt Electos ejus*. Staną oraz y bezbożni grzesznicy, lecz iak staną nieszczęśliwie? kiedy żadnego Patrona za sobą mieć niebędą, ani żadną ceną odkupienia już więcey nie będą na ten czas od wieczney nieszczęśliwości, od wieczney niewoli na całe wieki, raz utraciwszy nayboynieysze Jezusa odkupienie: (n) *Nullum intercessorem habituri sunt, nullos, pretio redimendi*.

[i) Psal: 95. (k) S. Aug: in Psal: 45. [l) Math: 25. [m) Math 24.
[n) S. Lau: Inss: de Ext: Iud: Imp:

mendi. Mowi Święty Patriarcha Wenecki. Ponieważ na ten czas gorliwość y gniew Pana mściwie karać będzie, y iak żadną prozbą nieprzeblagany będzie, tak też y naywiększych darow na odkupienie nieprzyjmie. Wyrokiem Prowerbiałisty Pańskiego: (n) *Zelus & furor non parcat inde vindicta, nec acquiescet cujus quam precibus, nec suscipiet pro Redemptione dona plurima.* Ah gdzież się w dzień zemsty bezbożny podzieleż grzeszniku? oto wiecznie będziesz musiał ginać, kiedy żadnego już więcej miłosierdzia, żadney klemencyi, żadney protekcyi godzićś niebędziesz. Słuchayże grzeszniku Bernarda Świętego co mowi: (o) *Nulla omnino credenda est erga impios illic miseria, Crux Christi contra te perorabit, si ad Redemptionis confugeris plagas, Christus per vulnera sua te allegabit, Cicatrices contra te loquentur, Clavi de te conquerentur.* Żadnego miłosierdzia w dzień ostatni niespodzieway się bezbożnie żyjący grzeszniku, y żadney protekcyi, krzyż albowiem Jezusa na Ciebie instygować na ten czas będzie, ieżeli pod rany odkupienia swego uciekać będziesz, sam cię Nayswiętszy Odkupiciel Jezus przez też potępi rany. Same albowiem Rany Przenayswiętsze przeciwko tobie mowie będą, same instygować gwoździe, które dla zbawienia twego pierwey ranily ubóstwione Ciało Jezusa. Cotru-
cynuiąc w wielkim zostaie strachu ia pierwszy grzesznik, z tym wszystkim rezolwuię się mowie słowy S. Tomazja de Villanova tak decydującego: (p) *Libenter illius Iudicium subeo, & amplector sententiam, qui pro me miserrimo & indigno seruo suo iudicatus & mortuus est, & ne me damnaret ad Gehennam, ad crucem se damnavi permisit. Hunc non recuso Iudicem, quem habui Redemptorem, Agnum inquam pro me occisum.* Chętnie tego sądowni podlegam, y przyjmuię osądzenie, który dla mnie mizernego y niegodnego sługi swego osądzony został, y śmierci podległ, y żeby mię nie potępił, nicola dził na piekło, na śmierć krzyżową samego siebie osądzić pozwolił.

(n) *Prov. 6. (o) S. Bern: de Iud: Extre: [p] S. Tho: de Villanova*
Cons: 1. Dom: 1. Adv.

lił. Tego mówię nieunikam sędziego, którego miałem nayhoynieyszym Odkupicielem, Baranka za mnie niewinnie zabitego, Nayświętszego Odkupiciela Jezua. A to mówię dla tego, żebyśmy w tak nieszczęśliwym niebyli kompucie Nayświętszy Odkupicielu Jezu! by hoynie przy odkupieniu świadczono utracić mieliśmy miłosierdzia. Wierzemy to doskonale y wyznajemy że przyjdzieś świat cały sądzić: *Iudex crederis esse venturus.* Twoiey tedy zawczasu żebrzemy klemencyi, podaj niegodnym sługom twoim auxyliarną zawczasu rękę ktorychś Krwią swoją Naydroższą odkupił: *Te ergo quaesumus tuis Famulis subveni, quos pretioso sanguine redemisti.* Niepamiętaj na nieprawości nasze, bądź zawczasu litościwym dla odkupionych: *Parce Redemptis.* Zebyś potym niebył sędzią mściwym, y rygorem sprawiedliwości swojej nas niekondemnował, lecz uczestnikami hoynego odkupienia nas uczyniwszy; do tey łaskawie wraz z Elektami swoimi wokował szczęśliwey wieczności, którą dla nas Krwią swoją Przenayświętą zakupił. Ah Nayświętszy Odkupicielu Jezu! któryś dni czasem wymierzone podczas pracy około zbawienia naszego, pod czas męki dla odkupienia naszego nieskończonym zasług szacunkiem, w nieskończoną y żadnem i czasu nieprzemierzoną, wieczność nader szczęśliwey wolności zamienił dla nas więźniow pierwey wiecznych dayżo to.

Zebyśmy czasy swe w wieczność mienili,
Za wolność, Sercu Boskiemu czynili
Dzięki z wdzięcznością w Empirze na wieki,
Gdy pospolita śmierć przymknie powieki.

A

M. E

N.

Pro Bibliotheca Conv. Crasnobrodensis An. 1787

